

Ma Luk

Ama Rhäväksäs

Ma Luk di nguaräm ama Grikka na qa qarakni i aa lat di qat dräm gat tumäräspät. Ma Pol aa ruaqa na qa mamär dä va aa abuk sage ama Kolosiqäna di ma Pol qat tamän sävät a qa i, “ma Luk karakni i qat dräm gat tumäräspät karak i aurha snäng bät a qa.” Ma Luk di qä nä ma Pol vät aosni ma Pol aa tmerhäs. Qa di sa qa su masirhat bä äkt i ama mädränga na qa mamär. Qat dräm mamär sävät ama Grikkäna arhä qärhong dä arha enge.

Qa säm bä rhakt täkt aa buk di sage ma Tiofilus karakni i aa ngärhipki at tarimini di akni qarakni i aa snäng bät ma Ngämuqa. Ma Tiofilus di nguaräm ama moräsnaqa na qa nae ma Rom. Ma Luk di nani a qa iva qa rhuqunäga vät ma Tiofilus sävät ma Jisas. Ma Luk di qosaqi qa säm ba ama abuk karakni i rhat tes ki i Ama Ngangda Arha Lat.

Ma Luk di qa säm bä rhakt täkt aa buk na ama Grikkäna arha enge diva qi sage ma Tiofilus maräkt bä sage ama Grikkäna qararhani iva rhat tes pä m gi sokt di ama rharimini i qa säm bäm gi divakt iva qä sämaqrot na ama qatnanaktpämda moe arhä qatnanakt bä va qosaqi qa rhuvät pät ama enge nage ama ruvek kârarhani i qaku rhat nanakt. Va aa abuk di ma Luk kat tair särha ama enge maos maos sävät ma Jisas kârangätni i ama iraski na ngät dap kâr qur ama ruvek i ma Jisas kat tamän iva ama Jentailqäna diva qosaqi arha anga släqyäs pä ma Ngämuqa aa Muräktpäm bä

rhoqoräkt dä ama sameng ama mär ngät di ngät
bä ba ama ruvek moe vät ama ivätki.

Ma Luk di qa säm maräkt sävät ma Jisas aa iar
mänasäng na äkt i rha säl a qa bä dängdäng bät
ama qäväläm gärqomni i qa an dävit. Ma Luk aa
abuk di qit täväktsäs sävät ma Jisas i ama ruqa na
qa. Dä soknga ma Luk ka säm ama qoengitnäk
nasot a ne bä sävät ma Jisas iva qa rhuqunäga
vät a rha i ma Jisas di sa qa män nävä ma Adam.
Bä ma ama rhäqäp nä imek dä qa märhamän bät
tom däkt ama qäväläm i ma Ruqa aa Emga. Ma
Luk kat tamän masirhat sävät ama nän dä ama
Qloqaqa ama Qumärqumärqa dä ama ansäs sage
ma Ngämuqa näkt känäskänes ka sävät ama tläkta
dä ama vurha. Ama enge na ama siqut pä rhakt
täkt ama abuk di masirhat na ngät pa angättni ama
abukkina angät tpäs.

Ama Qävälap Nasot A Ne

Ama Muqunäga Narhoer (1:1-4)

Rha Sa Ma Jisas Dä Aa Narhoer Ngät Aa Qoeo
(1:5-2)

Ma Jisas Aa Rhäkmunanaska Iva Nani Aa Lat Sage
Ama Ruvek (3-4:13)

Ma Jisas Aa Lat E Vät Ama Ngärhäkta Ma Galili
(4:14-9:9)

Ma Jisas Kat Tet Iva Sävat Ama Ivärhimek Namet
Ma Galili (9:10-50)

Ma Jisas Aa Lat E Ma Judia (9:51-13:21)

Ma Jisas Aa Lat Muk Ma Perea Bä Rhage Rhage
(13:22-19:27)

Ma Jisas Aa Dängdängini Na Ngät Aa Qunäng
(19:28-24)

Ama Enge Narhoer Bä Qamorqa Ma Tiofilus

¹ Ama rhäqäp na rha ama ruvek sa rha siqut i rha säm bä rha adämne na ama sek sävät ma Jisas aa lat kärangätni i mudu ngä märanas mänguräp mä ut. ² Sa rha säm mamär varhäm ama enge qarangätni i ama latta sä ma Ngämuqa aa enge sa rha von ut täm ngät. Dä iarhakt kärarhae i qale rha vät ama rharimini bä dängdäng dakt di rha lu iarhongäkt moe qarqärhong i irhong ngä mu angät släqyige vät a nas. ³ Dap aingo di ngua ñäm mamär bä ngua räm mamär nä ma Jisas aa lat moe dä soknga nani a ngo iva ngu säm anga enge maräkt ba nge, qamorqa ma Tiofilus. ⁴ Rhoqoräkt divakt iva ngiat dräm i iarhongäkt kärqärhong i sa rha su nge nä irhong sävät ma Jisas di ama engätki nä irhong.

Ama Sameng Sävat Ma Jon Ama Baptais Iva Rhi Sa Qa

⁵ Vät iangärhäkt ama rhodäm i ma Herot di ama vitnaqa e vät ama ngärhäkka ma Judia dä qale ama pris kärak i rhat tes ka i ma Sekaraia. Näkt ka nämäni ma Abiya aa priskäna. Dä aa egutki ma Elisabet di qosaqi qi nämäni ama enevaqi i ma Aron. ⁶ Ma Sekaraia qä nä ma Elisabet di ama räkt iom dä ma Ngämuqa aa saqong dä inät dräm init päs ma Ngämuqa aa Muräkt dä aa enge angärha rhäng mamär. ⁷ Qaku ina anga es inguna ma Elisabet di ama rhängaräs ki bä rhäkt di ama sru iom.

⁸ Vät akni ama qunäga dä ma Sekaraia qat tualat sage ma Ngämuqa va ama ansäspämgi ama mor qi inguna rhoqoräkt di aa qarhae ama priskäna arhä qäväläm iva rhat tualat. ⁹ Rhoqor varhäm arhä

qärhong ama priskäna dä sa rha armeng däm ga iva qa rhon säva ama ansäspämgi ama mor qi ivakt iva qä väs ama insens. ¹⁰ Bä nga ngät dang dap ama guläñgi na ama ruvek di qale rha inamäk dalek bä rhi nän sage ma Ngämuqa.

¹¹ Ma Sekaraia qale qa vuk dä väs da ama ensel nage ma Ngämuqa bä qat mair säda aa märmär na ama vodämes na ama insens angät laiqa. ¹² Bä ma Sekaraia qa särmän sävät a qa bä rhäqäp ka na ama tlanga mamär. ¹³ Sukt di ama ensel qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Sekaraia, qale ngit len! Sa ma Ngämuqa qa nari gia nän bä va gia egutki ma Elisabet diva qi sa ama rhoemga bä va ngia rhes ka i ma Jon. ¹⁴ Bä va märmär gem nge bä va ngi qok masirhat bä anga rhäqäp na rha diva rhi qok ti na nge rhoqoräkt i qi sa qa ¹⁵ inguna qa diva ama moräs na qa dä ma Ngämuqa aa saqong. Bä va qaku qä natnakt ama wain bä ama qrot ki ama rigi näkt ka diva rhäqäp ka na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa nak koki as toqoräkt i qaku rha sa qa.

¹⁶ “Bä va qa evär da ama rhäqäp na rha ama Israelqäna sage ma Engeska arhä Ngämuqa. ¹⁷ Bä va qa er qa rhet pä ma Engeska aa qamäs sa ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa aa qrot toqor ma Elaija bä va qä evär da ama ngätmamäkkäna arhä mungäsänäng sävät arhä rhoes dä qosaqi ama tmervämda diva rhat tet nasot ama mädräm ama mär ngät nage ama räktta. Iva qä rhäkmu vät ama ruvek iva rhit täkmu na nas nani ma Engeska.”

¹⁸ Dä ma Sekaraia qä snanbät sa ama ensel toqortäqyia, “Va nguät dräm doqor mäniekt i ngätki nä rhangät täkt ama enge? Inguna aingo di ama

sruqa na ngo dä gua egutki di sa qia met e na at koeo.”

¹⁹ Dä ama ensel qä qoar toqortäqyia, “Aingo di ma Gebriel. Bä aingo di qale ngo ge ma Ngämuqa rhävuk. Näkt sa ma Ngämuqa qa rhäk na ngo sagem nge ivakt iva ngua rhamän sârhäm nge i ngu qoar na nge nä rhangät täkt ama sameng ama mär ngät.

²⁰ As ngi nari, va rhäksot nä gia enge bä va qaku ngi natmärhamän bä dängdäng i gua enge ngä rhu angät släqyige vät a nas inguna qaku ngia mat maengäkt sä gua enge. Rhärhong däkt moe diva irhong ngä rhu angät släqyige vät a nas pät ama rhodäm gängätni i sa ma Ngämuqa qa muqunän bät a ngät.”

²¹ Vät iomäkt ama qäväläm di qale ama ruvek dap tat tu arhä snäng i mäniekt bä qale qa mauiu va ama ansäspämgi ama mor qi. ²² Bä nak as nga vuk sä qa dä sa qaku mamär iva qat tamän sävät a rha. Dä rha räm nagem ga i rhoqoräkt di qa lu anga ñämñämgi va ama ansäspämgi ama mor qi inguna sokt kä siqutmät dap kaku qat tamän.

²³ Bä nga rhäksot na ama qunäng gängätni i rha mu ngät bä ba qa iva qat tualat pa ama ansäspämgi ama mor qi dä evär däm ga säva vät. ²⁴ Näkt nga nasot dä aa egutki ma Elisabet at sarebäm näkt kali qi i qep sârhäm gi va vät pät ama eqoan ama ngärhäqyet. ²⁵ Dä qi qoar toqortäqyia, “Nak as ma Ngämuqa qa mualat toqor täkt ba ngo i qat tu aa snäng sä ngo dä qa rhäksot nä gu qluqi nävät a ngo nâda ama ruvek arhä saqong.”

Ama Sameng Sävät Ma Jisas Iva Rhi Sa Qa

²⁶ Sa nga ma Elisabet di at ngärhäqyet da sägäkt ama eqoan dä ma Ngämuqa qa rhäk na ama ensel ma Gebriel sämät ama värhäm ama gaini na äm bät ama ngärhäktka ma Galili qärqomni i rhat tes äm i ma Nasaret ²⁷ bä sage ama säski qäaraktni i mänaris na qi sävät akni ama gamoeqa qäarak i rhat tes ka i ma Josep karak i ama enevaqi sä qa nävät ma Devit. Näkt iaqyäkt ama säski di rhat tes ki i ma Maria. ²⁸ Bä ama ensel qa män gem gi dä qä qoar na qi rhoqortäqyia, “Ama mär sagem nge inguna ma Ngämuqa qat tu aa snäng sävät a nge masirhat. Bä ma Ngämuqa di qale qa gem nge.”

²⁹ Ma Maria di rhäqäptäqäp ki masirhat nävät karak aa enge dä qiat tu at snäng i agi enge na ama arsäs tangät täkt. ³⁰ Dä ama ensel qä qoar na qi rhoqortäqyia, “Maria, qale ngit len. Ainge di ma Ngämuqa qat tu aa snäng sävät a nge. ³¹ Näkt as ngi nari, va gi nga sarebäm bä va ngi sa anga rhoemga bä va ngia rhes ka i ma Jisas. ³² Bä va qa diva ama moräs na qa mamär bä va qa diva rhat tes ka i ma Moräsnaqa Na Rhävuk aa emga. Bä ma Engeska ma Ngämuqa diva qä von ga rha ama vitnaqa aa mämugunäs nasot mudu aa mamäk ma Devit. ³³ Bä va qa diva ama vitnaqa na qa vasägos bä ma Jekop aa enevaqi bä va aa muräkt diva qaku rhäksot na ngät.”

³⁴ Dä ma Maria qia snanbät sa ama ensel toqortäqyia, “Va sirhäkt toqor mäniekt inguna as kaku ngua mas ngu na anga gamoeqa?”

³⁵ Dä ama ensel qa muvät pät a qi rhoqortäqyia, “Ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa va qä rhän gem nge bä va ama qrot nage ma Moräsnaqa

Na Rhävuk pa ngärhi ong nge dä soknga ama rhoemga qärakni iva ngi sa qa diva rhi qoar i ama qumärqumär qa mamär bä va rhat tes ka i ma Ngämuqa aa emga. ³⁶ As ngi nari, nak ma Elisabet käraktni i sägärhae na nge sävät a qi qärakt i rhi qoar i ama rhängaräs ki dä ama sruqi na qi sokt di at sarebäm na ama gamoeqa bä rhäkt di at ngärhäqyet da sägäkt na arha eqoan. ³⁷ Inguna qaku aqrot guani ge ma Ngämuqa.”

³⁸ Dä ma Maria qia movät toqortäqyia, “Ari, aingo di ama latki qäraktni i qale ngo vä ma Ngämuqa aa rem. Vadi va rhäkmamär tä gia enge.” Dä ama ensel qa met daqule qi.

Ma Maria Qia Met Sage Ma Elisabet

³⁹ Näkt nga nasot toqoräkt dä ma Maria qia rhäkmu na nas näkt kia ang sämät ama värhäm bät ama ivärhäs ma Judia. Iomäkt ama värhäm di sa qale läm mäni ama dabap ama lel ap. ⁴⁰ Bä qia mon säp ma Sekaraia aa vätka bä qia mes ama mär sage ma Elisabet.

⁴¹ Bä nga ma Elisabet kia nari arha enge dä ama rhoemga da arha ron ga iaur bä ma Elisabet di rhäqäp ki na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa. ⁴² Dä qia märhamän dävuq toqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa märmärgem ba nge nä mänguräp ama evop moe bä qosaqi ba ama rhoemga qärakni iva ngi sa qa. ⁴³ Näkt mäniekt bä va ma Ngämuqa qat tu aa snäng sävät a ngo bä gua Engeska aa nanäk kia rhän gem ngo. ⁴⁴ Bä nga rhoqor täkt i ngua nari gia enge dä ama rhoemga dä gua ron ga iaur nävät ama märmärgem. ⁴⁵ Va ama märmärgem sagem nge, qärakt i qia mat maengäkt sa ama enge

nage ma Ngämuqa iva ngä rhu angät släqyige vät a nas.”

Ma Maria At Mabuqi

⁴⁶ Dä ma Maria qia qoar toqortäqyia,

“Ngut sek sä ma Engeska ma Ngämuqa mät gu snängaqa

⁴⁷ bä märmär gem ngo masirhat nävät ma Ngämuqa gu Mumaiar

⁴⁸ inguna qa mu aa snäng sävät a ngo

aingo aa latki qäaraktni i ama sämagaininanas nga e gem ngo.

Bä va mänasäng narhäkt bä rhävit di ama qoen-gitnäk moe na ama ruvek diva rhi qoar i ma Ngämuqa aa märmärgem nga e vät a ngo.

⁴⁹ Inguna iaqäkt kärak i aa qrot ngä vit di sa qa mualat na ama enges ngät ama lat ba ngo

bä aa ngärhipki di ama qumärqumär qi mamär.

⁵⁰ Bä aa lavuqi di qi sävät iarhakt kärarhae i rhit kutdrir sävät a qa

nävät ama qoengitnäk nasot a ne.

⁵¹ Qa mualat na ama qrot ngät ama lat na aa qrot bä qa vräsmät na ama ruvek kärarhani i rhäqäp

ta mamär na ama mairnanas.

⁵² Qa anbut sa ama tpäskinarha nämät arhä mämugunimek

dap ka sek sa ama ruvek kärarhani i ama sämagaininanas nga e gem da.

⁵³ Qa von iarhakt kärarhae i anoeng mä rha rha ama märirhong bä mamär na rha

dap ka rhäk na ama qärhongbärharha i rhi säs.

⁵⁴ Qa matnärha aa latta ama Israelqäna qärarhani i qale rha va aa rem

i qaku rät pät a qa iva qät lavuqi
⁵⁵ nä ma Abraham gä na aa es nasot a ne vasägos
 parhäm aa enge na ama rharesbane mudu
 qärangätni i ngät bä ba ut mamäkkäna.”

⁵⁶ Näkt ma Maria qali qi ge ma Elisabet bä
 qorhäs na ama dävagukt ama eqoan näkt evär däm
 gi säva arha vät.

Rha Sa Ma Jon

⁵⁷ Rhäkt di ama qäväläm ngä män iva ma Elisabet
 ki sa bä qia sa ama gamoeqa. ⁵⁸ Bä rhoqoräkt di
 iarhakt kärarhae na glaqot na qi bä sävät at kärhae
 rha nari sävät a qi i ma Ngämuqa qa lavuqi na qi
 masirhat dä rha moe mär gem da rhi na qi.

⁵⁹ Vät ama ngärhäqyet da dävauung na qa ama
 qunäga dä rha män iva rhi däkt säng ama rhoemga
 bä va rha rhes ka na aa mamäk ma Sekaraia.
⁶⁰ Sökt di aa nanäk kia märhamän dä qi goar to-
 qortäqyia, “Nak kaku, nak pa u rhes ka i ma Jon.”

⁶¹ Dä rhi goar na qi rhoqortäqyia, “Qaku aung
 mänguräp gi qärhae di rhat tes ka nä iaqyäkt ama
 ngärhipki.” ⁶² Dä rha siqutmät sage aa mamäk ivakt
 iva rhi räm bät a qa i nani a qa iva qa rhes ama
 rhoemga rhoqor mäniekt.

⁶³ Dä qa siqutmät iva nani guani iva qä säm bät
 ini angärha rhäng. Bä qräk mät ta moe i sa qärak
 ka säm doqortäqyia, “Aa ngärhipki diva ma Jon.”

⁶⁴ Dä qoki äkt dä sak pä ma Sekaraia aa vämgi bä
 mamär vät a qa iva qat tamän bä qä nänsäs sage
 ma Ngämuqa.

⁶⁵ Dä ama ruvek nae na glaqot di qräk mät ta
 masirhat bä rhit len. Bä ama ruvek pät ama dabap

ama lel ap e ma Judia di rhat tamän bät tärhong dächt. ⁶⁶ Bä iarhakt moe qärrarhani i rha nari sävät tärhong dächt di rhat tu arhä snäng masirhat sävät irhong inguna ma Ngämuqa aa rhäqyet nga e vät iaqäkt ama rhoemga dä rhi snanbät toqortäqya, “Rhak täkt ama rhoemga diva agiqa na qa mugas?”

Ma Sekaraia Aa Enge Nage Ma Ngämuqa

⁶⁷ Näkt ma Jon aa mamäk ma Sekaraia di rhäqäp ka na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa bä qat tamän na ama enge nage ma Ngämuqa rhoqortäqya,

⁶⁸ “Ama ansäs sage ma Engeska ma Ngämuqa bä ba ama Israelqäna
inguna qa män bä qa rhäksasot aa ruvek.

⁶⁹ Bä qa mair na akni ama qrotka sa ama mumaiar nämäni ama enevaqi i ma Devit kärak i ama latka vä ma Ngämuqa aa rem.

⁷⁰ Iangärhäkt di rhoqor varhäm ma Ngämuqa aa enge qärangättni i mudu nämät aa vämginarha ama qumärqumär ta mamär.

⁷¹ Bä ma Ngämuqa aa snängaqa diva qä lavuqi na ut nämät aurha ikkänä
dä nämät iarhakt kärarhae i ama vu da arha ron masirhat sävät a ut

⁷² bä rhoqoräkt ivakt iva qa rhualat na aa lavuqi bä ba aut mamäkkänä
bä va saqi as kat dräm na aa rharesbane mänguräp mä qa qä na rha.

⁷³ Iangärhäkt ama mumänaris kärangättni i qa mu ngät ba aut mamäk ma Abraham

⁷⁴ iva qa rhumaiar na ut nämät aurha ikkänä

dä rhoqoräkt i qali lut pä ma Ngämuqa aa rem
di qaku mamär iva urhit len

75 doqoräkt i ut tualat na ama qumärqumär ngät
ama lat dä ama räkt ngät ama lat da aa
saqong bät aut kunäng na aurha iar moe.

76 “Bä ainge ngua emga diva rhat tes nge i ma
Ngämuqa aa vämginaqa nage ma Moräsnaqa
Na Rhävuk
inguna va ngia er ngia rhet pä ma Engeska aa
qamäs bä va ngi rhäkmu na ama iska ba qa

77 ivakt iva ngi qoar nä ma Ngämuqa aa ruvek iva
rhi rha ama mumaiar
qärangätni i ngät dän doqoräkt i ma Ngämuqa
qät kyiradeng na arha vuirhong.

78 Inguna nävät ma Ngämuqa aa lavuqi ama mor qi
diva ama qunäga qa rhäranas bä qa rhän
sagem ut na rhävuk

79 ivakt iva qä voda ama neraqa sävät iarhakt
kärarhae i qale rha vät bängangit angät tpäs
dä qärrarhani i rhat däqäm dap arha iar di
qaku ama iar ama engätki na ngät nage ma
Ngämuqa

dä va qa rhuräkt bä ba ut säva ama is na ama
bulap.”

80 Bä ma Jon ga ir bä sa mor qa bä sa ama qrot ka
da ama iar vät aa qloqaga näkt kale qa vät ama
qräk dä bäs ama ivärhäs bä dängdäng bät iaqäkt
ama qunäga qäarakni i vuk sä qa säda eraqi sage
ama Israelqäna.

2

Ma Maria Qia Sa Ma Jisas Ma Krais (2:1-7 / Mat 1:18-25)

¹ Vät iangärhäkt ama rhodäm dä ama muqunäga qa met nage ma Sisar ma Ogastas iva rhi säm ama ruvek moe arhä ngärhep nävät ama ivätki qäraktni i ama narhoerta nae näva ama värhäm ama moräm ma Rom dit lu vät a qi. ² Rhangät täkt di ama narhoer ngät ama rhodäm sa ama ruvek toqoräkt i ma Kwirinius di ama tpäskinaqa va ama ngärhäktka ma Siria*.

³ Bä ama ruvek moe di vräsmät na rha i qoki ak dä ak sämät aa värhäm iva rhi rha ama rhodäm sä rha. ⁴ Dä soknga ma Josep di qosaqi qa met nae ma Galili nämät ama värhäm ma Nasaret pävit sämät ma Devit aa värhäm ama gaini na äm e ma Judia qärqom i rhat tes äm i ma Betlehem inguna qa di sägärhae na qa sävät ma Devit.

⁵ Ma Maria qäraktni i mänaris na qi sävät ma Josep di qä na qi in met ivakt iva rhi rha ama rhodäm sä iom. Dap toqoräkt di qi vät a nas. ⁶ Bä nga qali liom e dä sa ama qäväläm ngä män iva qi sa. ⁷ Bä qia sa at toemga ama narhoer qa va ama bulmakaqäna angärha vätki näkt kia ong ga na ama boi näkt kia mas na qa va ama bulmakaqäna angärha tmäs näväm ga ama luska inguna qaku anga släqyäs nanokt iom ba ama tmända arha vätki.

* **2:2** ama ngärhäktka ma Siria Vät iangärhäkt ama rhodäm di ama ngärhäqyiom ma Judia dä ma Galili di ama qäväläm nävät ama ngärhäktka ma Siria qäraktni i ama Romgäna rhat turäkt pä m ga.

*Ama Enselqäna Rha Män Ge Ama Gamoe
Qärrahani I Rhat Dräm Dit Lu Vät Ama Sipsipkäna*

⁸ Näkt näp bängagi dä qale ama gamoe qärrahani i rhat dräm dat tas dap tit lu vät ama sipsipkäna vät angärha ivärhäs e glaqot. ⁹ Dä ama ensel nage ma Ngämuqa väs däm ga gem da bä ma Ngämuqa aa murhämeska qa sen namet a rha bä rhäqäp ta mamär na ama tlenga. ¹⁰ Sokt di ama ensel qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Qale ngänit len. As ngäni nari, nak ngua män sa ama sameng ama mär ngät na ama märmärgem bä ba ama ruvek moe. ¹¹ Rhäqyerhäkt di sa rha sa qäarak iva qa rhumaiar na ngän bä ma Devit aa värhäm. Qa di ma Kraisa ma Engeska. ¹² Va ngäni räm a qa nage rhakt täkt ama muqunängi i iaqäkt ama rhoemga di rha ong ga na ama boi näkt kat namas pa ama bulmakaoqäna angärha tmäs näväm ga ama luska.”

¹³ Näkt ama rhäqäp na rha mamär ama enselqäna väs däm da masägos sage qäarak kä ensel bä rhi nän sä ma Ngämuqa dap tat tamän doqortäqyia,

¹⁴ “Urhith boda ama murhämeska sage ma Ngämuqa rhävuk da ama usäpki arha ron
dä ama bulap päth ivät ba ama ruvek kärrahani
i aa snäng bät a rha.”

¹⁵ Bä nga ama enselqäna rha met daqule rha sa rhävuk säva usäp dä iarhakt kärrahae i rhith lu vät ama sipsipkäna rhi qoar na ne rhoqortäqyia, “U rhes sae ma Betlehem bä urhi lu iangärhäkt ama lat kärangätni i ngä märanas iangärhäkt kärangät i sa ma Engeska ma Ngämuqa qa qoar na ut sävät a ngät.” ¹⁶ Dä soknga rha ang bä sae dä rhith nän bä rha män bät ma Maria qi nä ma Josep

dä ama qokokka qärakni i qat namas pa ama bul-makaoqäna angärha tmäs näväm ga ama luska.

¹⁷ Bä nga rha lu qa dä rha vräs ama enge qärangätni i ama ensel qa qoar na rha na ngät sävät ma Jisas. ¹⁸ Bä ama ruvek moe qärrahani i rha nari di qräk mät ta nävät ama sameng nage qärrahani i rhit lu vät ama sipsipkäna. ¹⁹ Dap ma Maria di qia sangar sävät tärhong dakt ama engirhong mät at snängaqa bä qi manäkt irhong mamär.

²⁰ Dä qärrahae i rhit lu vät ama sipsipkäna di evär däm da sage arhä sipsipkäna dap ti nänsäs sage ma Ngämuqa nävät iarhongäkt kärqärhong i rha nari dä rha lu irhong barhäm ama ensel aa enge bä ba rha.

²¹ Nasot ama ngärhäqyet da dävauung ama qunäng doqoräkt i rha dakt säng mä qa dä rha mes ka i ma Jisas. Rhakt täkt ama ngärhipki di ama ensel qa mes ka na qi rhoqoräkt i as kaku ma Maria at sarebäm nä ma Jisas.

Rha Män Sä Ma Jisas Sage Ama Pris Pa Ama Ansäspämgi Ama Mor Qi

²² Nga ama qäväläm ngä män iva rhi qumär nas dä ma Ngämuqa aa saqong sa arha vuirhong doqor varhäm ma Ngämuqa aa Muräkt nage ma Moses dä rha män sä ma Jisas sämät ama varhäm ama mor äm ma Jerusalem ivakt iva rhi vodäm ga bä ma Ngämuqa ²³ toqor varhäm gärangätni ama Muräkt nage ma Ngämuqa qärangätni i ngät tamän doqortäqyia, “Ama narhoer ta ama gamoe moe qärrahani i rhit sa rha diva rhi arñis na rha bä bä ma Ngämuqa” ²⁴ dä qosaqi va rhi voda ama vodämes toqor varhäm ama Muräkt nage ma Ngämuqa qärangätni i ngät tamän doqortäqyia,

“Mamär iva rhi väs anga unbam anga simängam ura anga unbam anga rhoebam anga ituam.”

²⁵ Dap nga rhoqoräkt di qale ama ruqa e ma Jerusalem gäarak i rhat tes ka i ma Simeon näkt ka di ama saengäkt ka dä ama räkt ka dä ma Ngämuqa aa saqong gäarak i iaqäkt di mudu qat nañäm nani ama ruqa qäarak iva qa rhumaiar na ama Israelqäna näkt ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qa e gem ga ma Simeon. ²⁶ Näkt ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qa muqunäga vät a qa iva as kaku qä nañäp dap as pa qä lu iaqäkt karak i sa ma Engeska qa muqunän bät a qa ma Krai.

²⁷ Näkt ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qa märanas na qa bä qa er nanokt ka säva ama ansäspämgäi ama mor qi näkt nga ama ngätmamäqiom in mon sa ama qokokka ma Jisas ivakt iva rha rhualat sä qa rhoemga rhoqoräkt parhäm ama Muräkt kärangätni i ngät tamän iva rha rhualat toqoräkt ²⁸ dä ma Simeon ga sek mä qa na aa rhäqyisem bä qa ansäs sage ma Ngämuqa näkt kä qoar na qa rhoqortäqyia,

²⁹ “Sokt nge Ngämuqa, rhoqor varhäm gia enge qärangätni i sa ngia märhamän särhäm ngo di sa mamär iva rhäkt di ngi rhares pät gua rhäng aingo ama latka vä gia rem iva ngua rhet sa ama bulap

³⁰ inguna sa ngua lu iaqäkt karak i sa ngia rhäk na qa sa ama mumaiar

³¹ iva bä ba ama ruvek moe.

³² Qa diva ama neraqa na qa iva qa rhuqunäga bä ba ama Jentailqäna

dä va qa rhän sa ama murhämeska sage gia ruvek ama Israelqäna.”

³³ Ama qokokka aa mam dä aa nan di qräk mät iom masirhat nävät ama enge qarängätni i ma Simeon ga märhamän bät a ngät sävät a qa. ³⁴ Dä ma Simeon ga nän da ama modämne sävät a iom näkt kä qoar nä ma Maria ama rhoemga aa nanäk toqortäqyia, “As ngi nari, ma Ngämuqa aa muqunän nga e vät tak täkt ama rhoemga iva nävät a qa dä va anga rhäqäp na rha anga ruvek nae ma Israel diva arharpus na arhani dä va arhani rhat täranas. Näkt pa qa diva ama muqunän na qa qaräkni iva ama ruvek tat tamän na ama nängoer sävät a qa ³⁵ dap pa anga rhäqäp na rha arhä mungäsnäng diva vuk sä ngät säda eraqi. Näkt kosaqi nge diva ama ulaqi arha singi qi rheräkt gi snängaqa.”

³⁶ Qale ma Ngämuqa aa vämginaqi ma Ana ma Fanuel aa imgi qaräkni i qa nämäni ama enevaqi i ma Aser. Ama sru qi na qi qaräkni i mudu qia mät arha egutka bä qali liom gem ne vät ama ngärhäqyet da ama udiom na ama qoeo näkt sa qa ñäp ³⁷ näkt ama maqoski na qi bä dängdäng i at koeo di ama ruvek ama levaet na rha da ama levaet. Qaku qiat tet näva ama ansäspämgi ama mor qi dap kit boda ama ansäs pät kunäng näp bängang dä qiat teranot dä qi nän.

³⁸ Qia män sagem da vät iomäkt ama qäväläm bä qia voda at märmärgem sage ma Ngämuqa näkt kia sameng sävät ama qokokka bä ba ama ruvek moe qararhani i qale rha nani ama muisiska bä bä ma Jerusalem.

Evär Däm Da Sae Ma Nasaret

³⁹ Bã sa nga ma Josep kã nã ma Maria in mualat nã iarhongãkt moe rhoqor varhãm ama Murãkt nage ma Ngãmuqa bã rhãksot dã evär dãm da säva arha värhãm ama gaini na ãm ma Nasaret e ma Galili. ⁴⁰ Näkt ama qokokka di märmor qa bã ama qrot ka näkt täqãp ka na ama mädrãm ama mär ngät näkt ma Ngãmuqa aa ñãmsãvãtki di qia e vät a qa.

Ama Rhoemga Ma Jisas Di Qale Qa Va Ama Ansãspãmgi Ama Mor Qi

⁴¹ Vät ama qoeo moe dã ma Jisas aa mamãkkãna rhat tet sae ma Jerusalem bã säva ama tmãski iva rhat tuqunãn bãt ma Pasova. ⁴² Bã nga ma Jisas di ama ngãrhãqyisem da udiom na aa qoeo dã rha met sae säva ama tmãski rhoqor varhãm ama Judaqãna arhã qãrhong. ⁴³ Bã nga rhãksot na ama tmãski dã evär dãm iom säva vät dap ama rhoemga ma Jisas di qale qa e ma Jerusalem. Näkt aa mamãqiom di qaku inät drãm doqor täkt. ⁴⁴ Dap in du in snãng i qa e ge ama gulañ na ama ruvek kãrarhani i rha moe rhat tet bã rha met pät ama qunãga ama rhãk tãm ga bã nak as nga nasot dã init ñãm nani a qa mãngurãp aa ruvek dã aa qãrhae. ⁴⁵ Bã qop nga qaku in män bãt a qa dã evär dãm iom sae ma Jerusalem bã init ñãm nani a qa.

⁴⁶ Bã nga vät ama dãvaung na qa ama qunãga dã in män bãt a qa va ama ansãspãmgi ama mor qi i qat muqun mãngurãp iarhakt kãrarhae i rhat drãm dit boda ama rhisu i qat nari rha dã qã snanbãt sä rha na ama snanbãt. ⁴⁷ Näkt iarhakt moe ama ruvek kãrarhani i rhat nari ma Jisas di qrãk mät ta nãvãt aa mädrãm dã aa muvãt.

⁴⁸ Bã ma Jisas aa mamäkkäna di qräk mät ta nävät a qa rhoqoräkt i rha lu qa bã aa nanäk ki qoar na qa rhoqortäqyia, “Nguä emga, mäniekt bã ngia mualat toqor täkt sä un? Ngi lu, gi mam gä na ngo di unit täksot mamär nani a nge.”

⁴⁹ Dã qa muvät pät a iom doqortäqyia, “Mäniekt bã va inít ñäm nani a ngo? Nak nga qaku inät dräm i nak pa qale ngo vä gu mam aa vätki?” ⁵⁰ Sokt di qaku qunäga vät a iom sa aa muvätki.

⁵¹ Näkt sa evär däm ga qä na iom sae ma Nasaret bã qät päs ina enge angärha rhäng dap aa nanäk di qia sangar sävät iarhongäkt ama engirhong moe mät at snängaqa.

⁵² Bã märmor ma Jisas sä ne na aa mädräm bã ma Ngämuqa qä na ma ruvek di sa märmär gem da nävät a qa.

3

Ma Jon Ama Baptais Kät Täkmü Na Ama Iska (3:1-18 / Mat 3:1-12 / Mak 1:1-8 / Jon 1:19-28)

¹ Vät ama quiaqa ama ngärhäqyisem da qäraet na qa qarakni i ma Taiberius di ama Sisar na qa dap toqoräkt di ma Pontius Pailat di ama tpäskinaqa e ma Judia dap ma Herot di ama tpäskinaqa e ma Galili dap aa lätkka ma Filip di ama tpäskinaqa vät ama ivärhäs ma Ituria dä vät ama ivärhäs ma Trakonitis dap ma Lisantias di ama tpäskinaqa vät ama ivärhäs ma Abilene ² vät iangärhäkt ama rhodäm gärangättni i ma Anas kä nä ma Kaiafas in dualat i ama prisiom ama vit na iom dä ama enge nage ma Ngämuqa ngä män bã ma Jon ma Sekaraia aa emga vät ama qräk dä bäs ama ivärhäs. ³ Bã qa met pät ama ivärhäs moe namet ama rigi ma

Jordan bä qä sameng ba ama ruvek iva rhi näpgoer na nas näkt ti rha ama baptais bä va ma Ngämuqa qä qyiradeng na arha vuirhong. ⁴Iangärhäkt ama lat di rhoqor varhäm ma Aisaia ma Ngämuqa aa vämginaqa aa enge qärangätni i qa säm a ngät toqortäqyia,

“Ama eguinga qät näs pät ama qräk dä bäs ama ivärhäs toqortäqyia,

‘Ngäni rhäkmu na ama iska nanokt ma Engeska dä ngäni slaräkt na ama is nanokt ka.

⁵ Ama up moe diva ngäni rhäqäp ngät dä ama dam ngä na ama dabap ama lel ap moe diva ngän don ngät.

Ama is ama vaktmät na ngät diva ngäni slaräkt na ngät

bä ama is ama damadam bät a ngät diva maräkt na ngät.

⁶ Näkt ama ruvek moe diva rhi lu ama mumaiar nage ma Ngämuqa.’ ”

⁷ Ma Jon gat tamän särha ama gulañ na ama ruvek kärarhani i rhat dän sagem ga iva qä baptais pät a rha rhoqortäqyia, “Aingän gärrarhae i ama gulañgi na ama uiuvärhirhong gärqärhong i irhong ngärhit kut na ama qänogi, auge sa qa qoar na ngän i mamär iva ngäni ingis ma Ngämuqa aa uraqi ama mor qi iva nasot dä qia rhän? ⁸ Mamär iva ngäni sa ama gavam nävät angäna lat i ngän näpgoer na nas. Qale ngäni qoaräs na ne i, ‘Ma Abraham di aut mamäk na qa’ inguna ngu qoar na ngän i nak kop mamär vät ma Ngämuqa iva qä näpgoer nä rhaerhangät ama dui bä va ngä rhän i ama rhoes

bä bä ma Abraham. ⁹ Sa qäqi rhäkt di sa akni qa rhäkmu na nas sa ama apem iva qä nasäng i qät tap säng ama ngämung na qi. Dä soknga ama ngämung moe qärangätni i sa qaku ngärhit sa anga mär ngät anga gavam diva rhit täpmät na ngät samäk dä rhit don na ngät sämät ama mudäbäs.”

¹⁰ Dä ama gulañ na ama ruvek ti snanbät toqortäqyia, “Dä va u rhualat toqor mäniekt?”

¹¹ Dä ma Jon ga muvät toqortäqyia, “Ama ruqa qäarakni i aa sravem ama unbem di mamär iva qa rhat mät em bä qä von iaqäkt kärak i qaku aa anga agukt. Bä iaqäkt kärak i aa tmäs diva qosaqi qa rhualat toqoräkt.”

¹² Ama ruvek kärarhani i rhit ta ama takes di qosaqi rha män ivakt iva rhi rha ama baptais. Dä rhi snanbät toqortäqyia, “Qamorqa, dap aiut diva u rhualat toqor mäniekt?”

¹³ Dä qa muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Qale ngänit ta savit na ama rhodäm sa ama ligär nage ama ruvek.”

¹⁴ Dä arhani ama ulaqimärharhärhäkt ti snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Dap aiut diva u rhualat toqor mäniekt?”

Dä qa muvät toqortäqyia, “Qale ngänit säm ama tlenga säda ama ruvek arha ron iva nani ama ligär dä qale ngänit täksärha ama ruvek mavängam dap mamär iva qoki märmär gem ngän na angän ditsek.”

¹⁵ Ama ruvek di rhat namu nani ma Kraiss dap tat tu arhä snäng ivar ngäkki i ma Jon di qa rhak täkt.

¹⁶ Dä ma Jon ga muvät pät a rha moe rhoqortäqyia, “Ngu baptais bät a ngän na ama rigi.

Dap akni qa e qäarakni iva as dängdäng na qa nasot a ngo dä aa qrot ngä vit pä gu qrot angät tpäs dä ama rhängämitnäm sa ama sandal nävät aa qariglem angät tpäs di qaku ama märqa na ngo iva ngu rhäväkt sä itnäm. Qa diva qä baptais pät a ngän na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa dä na ama mudämgi. ¹⁷ Sa qa rhäkmu na nas iva qä rharmeng da ama tmäs näva ama qlanäga dä va qa armeng da ama tmäs bä qa rhon sä ngät säva aa vätki qäarakni i qali qi e nani ama lat toqoräkt dap pa qä rhon na ama qlanäga sämät ama mudam gärangätni i sa qaku mamär vät aung iva qä naveng bät a ngät.”

¹⁸ Ma Jon ga märanas na ama ruvek na ama enge masirhat i qä sameng na ama sameng ama mär ngät ba rha. ¹⁹ Mudu ma Jon di sa qa märhamän na ama enge ama qrot ngät särha ama tpäskinaqa ma Herot inguna vät aa lätkka aa egutki ma Herodias at täväs bä qosaqi inguna nävät angätni aa lat ama vu ngät moe. ²⁰ Bä rhäkt di ma Herot ka mualat na ama lat ama vu ngät savono sae i qa väsärhä ma Jon ba ama tpäskiarharhäng.

*Ma Jon Ga Baptais Pät Ma Jisas
(3:21-22 / Mat 3:13-17 / Mak 1:9-11)*

²¹ Bä nga rhoqoräkt i ma Jon gä baptais pät ama ruvek moe dä ma Jisas di qosaqi qa baptais pät a qa. Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas kä nän dä ama usäpki qia qang ²² bä ar sa ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa i qa rhoqor ama simängaqa bä qa muqun bät a qa. Näkt akni ama eguinga qa märhamän näda ama usäpki arha ron doqortäqyia, “Ainge di ngua emga na nge qäarak i sa gua snäng

bät a nge dä qosaqi märmär gem ngo masirhat nävät a nge.”

*Ama Qoengitnäk Nasot A Ne Bä Säväät Ma Jisas
(3:23-38 / Mat 1:1-17)*

²³ Bä rhoqoräkt i ma Jisas ka nasäng na aa lat di sa qa di qorhäs iva ama ruqa ama rhäk täm ga da ama ngärhäqyisem na aa qoeo. Qa di varhäm ama ruvek arhä mädräm di ma Josep aa emga. Näkt ma Josep di ma Heli aa emga ²⁴ näkt ma Heli di ma Matat aa emga näkt ma Matat di ma Livai aa emga näkt ma Livai di ma Melki aa emga näkt ma Melki di ma Janai aa emga näkt ma Janai di ma Josep aa emga. ²⁵ Näkt ma Josep di ma Matatias aa emga näkt ma Matatias di ma Amos aa emga näkt ma Amos di ma Nahum aa emga näkt ma Nahum di ma Esli aa emga näkt ma Esli di ma Nagai aa emga. ²⁶ Näkt ma Nagai di ma Mat aa emga näkt ma Mat di ma Matatias aa emga näkt ma Matatias di ma Semein aa emga näkt ma Semein di ma Josek aa emga näkt ma Josek di ma Joda aa emga.

²⁷ Näkt ma Joda di ma Joanan aa emga näkt ma Joanan di ma Resa aa emga näkt ma Resa di ma Serubabel aa emga näkt ma Serubabel di ma Sealtiel aa emga näkt ma Sealtiel di ma Neri aa emga. ²⁸ Näkt ma Neri di ma Melki aa emga näkt ma Melki di ma Adi aa emga näkt ma Adi di ma Kosam aa emga näkt ma Kosam di ma Elmadam aa emga näkt ma Elmadam di ma Er aa emga. ²⁹ Näkt ma Er di ma Josua aa emga näkt ma Josua di ma Elieser aa emga näkt ma Elieser di ma Jorim aa emga näkt ma Jorim di ma Matat aa emga näkt ma Matat di ma Livai aa emga.

³⁰ Näkt ma Livai di ma Simeon aa emga näkt ma Simeon di ma Juda aa emga näkt ma Juda di ma Josep aa emga näkt ma Josep di ma Jonam aa emga näkt ma Jonam di ma Eliakim aa emga. ³¹ Näkt ma Eliakim di ma Melea aa emga näkt ma Melea di ma Mena aa emga näkt ma Mena di ma Matata aa emga näkt ma Matata di ma Natan aa emga näkt ma Natan di ma Devit aa emga. ³² Näkt ma Devit di ma Jesi aa emga näkt ma Jesi di ma Obet aa emga näkt ma Obet di ma Boas aa emga näkt ma Boas di ma Salmon* aa emga näkt ma Salmon di ma Nason aa emga.

³³ Näkt ma Nason di ma Aminadap aa emga näkt ma Aminadap di ma Admin aa emga näkt ma Admin di ma Arni† aa emga näkt ma Arni di ma Hesron aa emga näkt ma Hesron di ma Peres aa emga näkt ma Peres di ma Juda aa emga. ³⁴ Näkt ma Juda di ma Jekop aa emga näkt ma Jekop di ma Aisak aa emga näkt ma Aisak di ma Abraham aa emga näkt ma Abraham di ma Tera aa emga näkt ma Tera di ma Nahor aa emga. ³⁵ Näkt ma Nahor di ma Seruk aa emga näkt ma Seruk di ma Reu aa emga näkt ma Reu di ma Pelek aa emga näkt ma Pelek di ma Eber aa emga näkt ma Eber di ma Sela aa emga.

³⁶ Näkt ma Sela di ma Kainan aa emga näkt ma Kainan di ma Arpaksat aa emga näkt ma Arpaksat di ma Siem aa emga näkt ma Siem di ma Noa aa emga näkt ma Noa di ma Lamek aa emga. ³⁷ Näkt ma Lamek di ma Metusela aa emga näkt ma Metusela di ma Enok aa emga näkt ma Enok di

* **3:32** Salmon Ura 'ma Sala' † **3:33** ma Arni Ura 'ma Aram' ura 'ma Ram'

ma Jaret aa emga näkt ma Jaret di ma Mahalalel aa emga näkt ma Mahalalel di ma Kenan aa emga.
³⁸ Näkt ma Kenan di ma Enos aa emga näkt ma Enos di ma Set aa emga näkt ma Set di ma Adam aa emga näkt ma Adam di ma Ngämuqa aa emga.

4

Ma Jisas Aa Siqutsiqut

(4:1-13 / Mat 4:1-11 / Mak 1:12-13)

¹ Ma Jisas di ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qa rhäqäp ka na nas näkt evär däm ga nämäni ama rigi ma Jordan bä ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa qa er nanokt ka sävät ama qräk dä bäs ama ivärhäs ² bä qale qa vät ama ruiom ama udiom na ama qunäng näkt ma Sämga qa siqut na qa iva qa rhualat na anga vuini. Qaku qa mäsu guani vät iangärhäkt ama qunäng näkt nga nasot a ngät moe ama qunäng dä anoeng mä qa.

³ Dä ma Sämga qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Ngakt bä ma Ngämuqa aa emga na nge dä va ngi qoaräs nä rhak täkt ama duiqa iva qä rhän i ama bret.”

⁴ Dä ma Jisas ka muvät päta qa rhoqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa enge qarängätäni i sa rha säm a ngät di ngät tamän doqortäqyia, ‘Ama ruvek diva rhat däqäm di qaku sokt da ama bret.’ ”

⁵ Dä ma Sämga qa er nanokt ka bä sävät ama ivärhäs tävuk bä qa qur ma Jisas ta ama muräktpäm moe vät ama ivätki vät ama qäväläm ama qot äm nak kop. ⁶ Näkt ma Sämga qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Va ngu von nge rha ama ivärhap ap angät muräkt moe dä ap angät murhämeska moe inguna sa ma Ngämuqa qa von ngo rha ama rhares

iva ngut lu vät a ap. Bä mamär iva ngu von aung dä bap kärakni i nani a ngo iva ngu von ga. ⁷Bä nga va ngi von dä gi qutdrir sagem ngo dä va ainge sa ap moe.”

⁸ Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa enge qärangätni i sa rha säm a ngät di ngät tamän doqortäqyia, ‘Mamär iva ngi nänäsäs sage ma Engeska gi Ngämuqa bä va sokt ka qäarakni iva qale nge va aa rem.’ ”

⁹ Dä ma Sämgä qa artäm sä ma Jisas sae sämät ma Jerusalem näkt ka qoar na qa bä qa mair tävuk da ama ansäspämgi ama mor qi at täväs mamär näkt kä qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngakt bä ma Ngämuqa aa emga na nge dä va ngi rhon na nas mane narhäkt. ¹⁰ Inguna ma Ngämuqa aa enge qärangätni i sa rha säm a ngät di ngät tamän doqortäqyia,

“ ‘Ma Ngämuqa va qa rhuräkt bä ba aa enselqäna sävät a nge
iva rhi lu vät a nge mamär.’

11 bä

“ ‘Va rhi sek mä nge na arhä rhäkt
i varis ngi nanguñ gi nga qäraet mäni anga duiqa.’ ”

¹² Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia, ‘Qale ngi siqut nä ma Engeska gi Ngämuqa.’ ”

13 Bã nga ma Sãnga qa rhãksot na aa siqutsiqut moe sãvãt ma Jisas dã qa met daqule qa iva qale qa nani anga slãqyãs iva saqi as kã siqut na qa.

Ma Jisas Ka Nasãng Na Aa Lat Bã Bã Ma Ngãmuqa

(4:14-15 / Mat 4:12-17 / Mak 1:14-15)

14 Nãkt sa evãr dã ma Jisas sae ma Galili da ama qrot angãrha ron i ama Qloqaqa ama Qumãrqumãrqa bã ama enge sãvãt ma Jisas di vrãs dãm ngãt pãt iaqãkt ama ngãrhãkta moe. 15 Qã su va arhã mãmairvãm bã ama ruvek moe di rhi nãnsãs sagem ga.

Ama Ruvek E Ma Nasaret Ta Mer Ma Jisas

(4:16-30 / Mat 13:53-58 / Mak 6:1-6)

16 Dã qa met sae ma Nasaret äkt i mudu mor qa e bã nga vãt ama Sabat dã qat tet bã sãva ama mãmairqi rhoqor vasãgos i qat tualat. Nãkt ka mair iva qat tes. 17 Dã rha von ga rha ama ilotka na ama abuqit sã ma Ngãmuqa aa enge qãrangãtni i aa vãmginaqa ma Aisaia qa sãm a ngãt. Qa rhãvãkt dã bit bã qa mãn bãt iangãrhãkt ama enge qãrangãtni i sa rha sãm a ngãt kãrangãtni i ngãt tamãn do-qortãqyia,

18 “Ma Engeska aa Qloqaqa di qa rhãqãp ngo na nas

inguna sa ma Engeska qa muqunãn bãt a ngo iva ngu sameng na ama sameng ama mãr ngãt bã ba ama tlãkta.

Dã qa rhãk na ngo iva ngu sameng bãt ama ruvek kãrarhani i qale rha mãt ama ispãt diva isiska vãt a rha

bä va iarhakt kärarhae i ama säsur ta diva
 qunäga mät arhä saqong
 bä va qärrarhani i qale rha da ama märänga aa ron
 diva isiska vät a rha
 19 dä va ngu sameng i sa rhäkt diva ma
 Ngämuqa qä qur aa ruvek ta aa modämne.”

20 Nasot dä qa emanäng bät ama ilotka nä qa
 abuqit näkt ka evär dä bit bä ba ama latka näva
 ama mämairqi näkt ka muqun ivakt iva qä su. Dap
 ama ruvek moe va ama mämairqi di arhä saqong
 moe sävät a qa bä rhat lu qa.

21 Dä qa nasäng i qat tamän i qä qoar na rha
 rhoqortäqyia, “Rhäqyerhäkt di sa ngän nari i ma
 Ngämuqa aa enge sävät a ngo i mudu rha säm a ngät
 di ngä mu angät släqyige vät a nas.”

22 Rha moe ama ruvek di rhat tamän na ama
 märmärgem sävät a qa dä qräk mät ta nävät aa
 enge ama märän bäm ngät. Dä rhi qoar na ne
 rhoqortäqyia, “Nak kop ma Josep aa emga rhak
 täkt.”

23 Dä ma Jisas ka movät pät a rha rhoqortäqyia,
 “Nguat dräm iva ngäni vuk sa ama engini ama mär
 ngät ama mädräm bät ini sävät a ngo rhoqortäqyia,
 ‘Ngakt bä nga ainge di ama ruqa qäarakni i qat dräm
 gat tumäräspät dä mamär iva ngia rhumäräs pät a
 nas! Ngia rhualat te mät gia värhäm nä iarhongäkt
 kärqärhong i ut nari i sa ngia mualat nä irhong ba
 ama värhäm ama mor äm ma Kaperneam.’ ”

24 Dä saqi as ma Jisas kä qoar toqortäqyia, “Nguat
 tamän särhäm ngän na ama engätki i qaku aung
 nävät ma Ngämuqa aa vämginarha di sa mär ge aa
 qarhae na qa. 25 Bä nguat tamän särhäm ngän na

ama engätki i vät ama rhodäm imäk äkt kärangätni i qale ma Elaija di masirhat na ama maqosta ama evop ama Israelqina dap toqoräkt di ama qunängit bä qaku anga suigi qia säp pät ama qoeo ama dävauung näkt ama ngärhäqyet da sägäkt ama eqoan bä ama qärhuqi vät ama ivärhäs moe e ma Israel. ²⁶ Sökt di ma Elaija di qaku rha rhäk na qa sage agukt nävät iarhakt ama maqosta dap sökt sage akti ama ruqi qäraktni i qaku qi nävät ama Judaqäna dap iaqyäkt di ama maqoski e mät ama värhäm ama gaini na äm ma Sarefat pät ama ngärhäkta rhage na ama värhäm ma Saidon. ²⁷ Vät ama rhodäm gärangätni i qale ma Ngämuqa aa vämginaqa ma Elisa di ama rhäqäp na rha e ma Israel qärrarhani i ama bias pät a rha sökt di qaku aung nävät a rha di qa rha ama mumäräspät dap sökt ma Naman nae ma Siria qärakni i qosaqi qa di qaku qa nävät ama Judaqäna.”

²⁸ Bä nga ama ruvek moe va ama mämairqi rha nari rhoqoräkt dä uraqi da arha ron. ²⁹ Dä rha qutmäs a qa sä dalek na arha värhäm näkt ta met sä qa säda ama damgi at täväs iaqyäkt i rha rhäk arha värhäm mäni qi iva nguna rhi rhon na qa vät käsap. ³⁰ Sökt di qop ka met mänguräp ama guläñgi na ama ruvek bä qa met daqule rha.

*Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ruqa Qärakni I
Ama Iauska Qa E Mät Ka
(4:31-37/Mak 1:21-28)*

³¹ Dä ma Jisas ka met mämäne bä sae ma Kaperneam e ma Galili näkt pät ama Sabat dä qa nasäng iva qä su ama ruvek. ³² Bä ama ruvek di qräk mät ta nävät aa rhisu inguna aa sameng di

ngät dän sa angät krot. ³³ Vät akni ama qunäga vuk pa ama mämairqi di qale akni ama ruqa qa e qärakni i ama iauska qa e mät ka. Di qa näs tävuk toqortäqyia, ³⁴ “Ai, Jisas nae ma Nasaret, nani a nge iva ngia mäsana na ut? Nak nga ngia män iva ngi slava na ut bä qäbäs na ut? Nak kop nguät dräm a nge. Ainge di ma Ngämuqa aa Qumärqumärqa mamär.”

³⁵ Dä ma Jisas ka märhamän ma ama qrot i qä qoar na qa rhoqortäqyia, “Mänadin däm nge! Vuk sä nge nämät ka!” Dä qärak ama iauska qa rhon nä qärak ka ruqa samäk da arhä saqong näkt puk sä qa nämät ka dap kaku qa sangäm na qa.

³⁶ Ama ruvek moe di qräk mät ta dä rhi snanbät sä ne rhoqortäqyia, “Nak sa agi rhisu rhangät täkt? Qät täk na ama iaus dä vukpuk sä ngät inguna qat sangar ama rhares dä ama qrot. Bä qat tamän dä vukpuk sä ngät!” ³⁷ Dä vräs da ama enge sävät ma Jisas sävät ama ngärhäktka rhage rhage.

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Rhäqäp Na Rha Ama Ruvek

(4:38-41 / Mat 8:14-17 / Mak 1:29-34)

³⁸ Ma Jisas ka märanas näva ama mämairqi bä qa met bä sävä ma Saimon aa vätka. Dap toqoräkt di ma Saimon aa rhäväske di aräm gi i aqärnas päp gi masirhat dä rha nän ma Jisas iva qa rhumäräs pät a qi. ³⁹ Dä ma Jisas ka angär mane sävät a qi näkt ka märhamän na ama enge ama qrot ngät sävät ama rämgi bä qia met nävät a qi. Dä qop kia märanas äkt bä qia nasäng i qit täkmu iva qi rhäk pät a rha na anga tmäs.

⁴⁰ Bä sa nga bängangäs bängangäs dä ma ruvek ta rha qärrarhani ama ruvek moe sa ama räm maos

maos bä sage ma Jisas bä nga qat tu aa rhäkt pät a rha asägäk asägäk dä märäsmäräs pät a rha. ⁴¹ Dä gosaqi ama rhäqäp na rha ama ruvek di vuk sa ama iaus nämät ta bä ama iaus ngät tuqaia rhoqortäqyia, “Ainge di ma Ngämuqa aa emga na nge.” Sukt di qaku ma Jisas ka rhares pät angärha rhäng iva ngät tamän inguna ngät dräm i qa di ma Krai.

Ma Jisas Kä Sameng Ba Ama Mämairväm

⁴² Bä nga qunäga dä ma Jisas ka met sävät ama ivärhäs kärqosni i qaku anga ruvek e. Dap ama ruvek di rhit näm nani a qa bä nga rha män bät a qa äkt i qale qa e dä rhi siqut i rhit sangar särhäm ga iva qaku qä namet daqule rha. ⁴³ Sukt di qä qoar toqortäqyia, “Nak pa ngu sameng na ama sameng ama mär ngät sävät ma Ngämuqa aa Muräktpä m sämät apni ama värhap inguna ama rharimini i sa ma Ngämuqa qa rhäk na ngo diva nguat tualat toqoräkt.” ⁴⁴ Dä qoki as kä sameng ba ama mämairväm e ma Judia*.

5

Ma Jisas Ka Mes Ama Narhoer Ta Ama Mudäsaqongda

(5:1-11 / Mat 4:18-22 / Mak 1:16-20 / Jon 1:35-42)

¹ Vät akni ama qunäga dä ma Jisas kat mair vät ama namuqa aa rhäkt ma Galili* qä na ama ruvek

* **4:44** e ma Judia Rhos täkt di ‘ama Judaqäna arha ivärhäs’ bä äkt i nguaräm gosaqi ngät tamän sävät ama ngärhäktka ma Galili. * **5:1** ama namuqa aa rhäkt ma Galili Rhak täkt ama namuqa di ama namuqa ma Galili sukt di rhäkt di ma Luk ka mes ka na akni ama ngärhipki maos i ma Genesaret.

i rhi nging däm ga bä rhat nari ma Ngämuqa aa enge² dä qa lu ama mlausem gärqemni i ama ruvek kärarhani i rhi rhar sa ama rhinäm di rha met nämät em bä rhit tor arhä väiu.³ Dä qa veng sämät aktni qärakt i ma Saimon aa mlauski näkt ka qoar na qa iva qä rhägär na qi maqälak nävät a qoan dä soknga qa muqun bä qä su ama ruvek nämät ki.

⁴ Bä nga qat tamän bä rhäksot dä qa qoar nä ma Saimon doqortäqyia, “Ngi rhägär na qi saqi as mono säda ama rigi arha ron mamär näkt ngänin but sa ama väiu samäk iva nani anga rhinäm.”

⁵ Dä ma Saimon ga muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, mai ama bängagi moe di urhi siqut dä qop kaku u rhar sä guani. Dap täkt di sa nguna ainge ngia märhamän dä va ngun but sa ama väiu.”

⁶ Bä nga rha mualat toqoräkt dä rha ar sa ama rhinäm masirhat bä sa arhä väiu di ngärhi nasäng iva bänbänmät na ngät.⁷ Dä soknga rha siqutmät na arhä rhäkt bä ba arha ruavek mät aktni ama mlauski iva rha rhän iva rha rhatnärhäm da dä rha män bä rha rhäqäp ama mlausem bä rhäqäp em mamär bä ini nasäng i inät don.

⁸ Bä nga ma Saimon Pita qa lu rhoqor täkt dä qa an da aa quum sä nas säng ma Jisas aa qar dä qä qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngia rhet nävät a ngo Engeska, ama vu qa ama ruqa na ngo!”⁹ Inguna qa qä na aa ruavek di qräk mät ta nävät ama rhäqäp ama rhinäm gärangätni i sa rha ar sä ngät¹⁰ dä qosaqi ma Sebedi aa imiom ma Jems kä nä ma Jon ma Saimon aa ruaikom di qräk mät iom.

Dä ma Jisas kä qoar nä ma Saimon doqortäqyia, “Qale ngit len, va mänasäng narhäkt bä rhävit diva ngi rhar sa ama ruvek i rhoqor ma i ngi rhar

sa ama rhinäm.” ¹¹ Bä nga rha ardrän na arhä mlausem bä samit sävät a qoan dä rha met daqule iarhongäkt moe näkt ta väs ma Jisas aa rhäng.

*Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Biaspärhaqa
(5:12-16 / Mat 8:2-4 / Mak 1:40-45)*

¹² Bä nga rhoqoräkt i ma Jisas di qale qa mät aomni ama värhäm nävät iaväkt ama värhap dä ama ruqa qä män sä nas kärke i ama bias pät a qa moe. Bä nga qa lu ma Jisas dä arpus na qa samäk bä aa uväski mane sävät ivät näkt kä nagukt pät ma Jisas toqortäqya, “Gua morqa, ngakt bä nani a nge di märärsäs gem nge iva ngia rhumäräs pät a ngo.”

¹³ Dä ma Jisas ka rhäk aa rhäqyet bä qa rhäk pät ka ruqa. Näkt ka qoar na qa rhoqortäqya, “Ari, nani a ngo. Rhäkt di sa märäs pät a nge.” Dä qoki äkt dä rhäksot na ama bias. ¹⁴ Dä ma Jisas ka qoar na qa ma ama qrot toqortäqya, “Qale ngi naqoar na aung sävät a nas dap kinak pa ngia rhet bä ngi qur ama pris täm mes näkt ngi voda ama vodämes kärängätni i mudu ma Moses ka mu ngät nävät gi qumärqumär iväkt iva ama ruvek ti lu i sa märäs pät a nge.”

¹⁵ Sokt di qop ama sameng sävät ma Jisas di vräs däm ngät masirhat bä ama gulañ na ama ruvek di rha män iväkt iva rhi nari qa dä qosaqi va qa rhumäräs pät a rha nämät arha räm. ¹⁶ Sokt di qat dräm uvup na qa bä sävät ama ivärhimek kärqämekni i qaku anga ruvek e bä qä nän.

*Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ngäñäpärhaqa
(5:17-26 / Mat 9:1-8 / Mak 2:1-12)*

¹⁷ Vät akni ama qunäga rhoqoräkt i qä su dä ama Farisiqäna näkt sävät ama ruvek kärarhani i rhi su sävät ama Muräkt di sa rha män näva ama värhap moe e ma Galili dä nae ma Judia näkt nae ma Jerusalem bä rhat muqun e.

Bä ma Ngämuqa qa von ga rha ama qrot iva qat tumäräspät nämät ama räm. ¹⁸ Arhani ama gamoe di rha män i rhit ta akni ama ngäñäpärhaqa mät ama gasgaska bä rhi siqut iva rhi rha qa säva ama vätka ivakt iva rha rhu qa ge ma Jisas. ¹⁹ Bä nga rha siqut nani anga iska iva rha rhon sä qa dä qaku inguna nage ama gulañ na ama ruvek dä dang däm da sä qa savono säva ama vätka aa rhäng bä rha rutnävämmne va ama vätka aa rhäng näkt ta anbut sä qa mane mät aa gasgaska mät ama liqi bä sä mänguräp kä gulañ bä qoki sävät ma Jisas aa saqong.

²⁰ Bä nga ma Jisas ka lu arhä qatnanakt dä qä qoar toqortäqyia, “Gua ruaqa, sa ngua qyiradeng nä gia vuirhong.”

²¹ Bä nga ama Farisiqäna rhi na ama Skraipkäna di rha nari rhoqoräkt dä rhat tu arhä snäng doqortäqyia, “Auge rhak täkt kärak i qat tamän mava nä ma Ngämuqa? Auge mamär vät a qa iva qät kyiradeng na ama ruvek arha vuirhong i qop nguna sokt ma Ngämuqa?”

²² Bä nga ma Jisas ka räm i rhat tu arhä snäng doqoräkt dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Mäniect bä ngän du angän snäng bät tärhong däkt? ²³ Guaäm goe di märmärsäs mamär sä äm? Va ngu qoar toqortäqyia, ‘Sa ngua qyiradeng nä gia vuirhong’ ura va ngu qoar toqortäqyia, ‘Ngia rhair bä ngiat tet?’ ²⁴ Bä nävät tom däkt diva mamär vät a ngän

iva ngänät dräm i ma Ruqa aa Emga di ama rhares pät aa rhäng de vät ivät iva qät kyiradeng na ama vuirhong.” Näkt ka qoar nä qa ruqa qarak i ama ngäñap pät a qa rhoqortäqyia, “Ngu qoar na nge i ngia rhair näkt ngi rha gi gasgaska bä ngia rhet säva vät.”

²⁵ Dä qop äkt di qa märanas da arhä saqong näkt ka rha iaqäkt karak i mai qat namas pä m ga bä qa met säva vät dap kä nänsäs sage ma Ngämuqa. ²⁶ Rha moe di qräk mät ta mamär näkt ta voda ama murhämeska sage ma Ngämuqa. Näkt täqap ta na ama tlenga dä rhi qoar toqortäqyia, “Sa rhäqyerhäkt di sa ut lu ama lat kârangät ni i ama nañis ngät masirhat.”

Ma Jisas Ka Mes Ma Livai

(5:27-32 / Mat 9:9-13 / Mak 2:13-17)

²⁷ Näkt nga nasot iangärhäkt ama lat dä vuk sä ma Jisas bä qa met bä qa lu ama ruqa qarakni i qät ta ama takes karak i rhat tes ka i ma Livai i qat muqun ba ama vätka qarakni i ama ruvek tit boda ama takes sae. Dä ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngit pä s gua rhäng.” ²⁸ Dä ma Livai qa märanas näkt ka met daqule iarhongäkt moekt bä qa met nasot a qa.

²⁹ Nasot dä ma Livai qa mualat na ama tmäski ama mor qi va aa vätka bä ama mor qi ama guläñgi na ama ruvek kârarhani i rhit ta ama takes bä sävät arhani di qale rha e gem iom bä rha moe rhat tä s.

³⁰ Dap kinak ama Farisiqäna rhi na arhä Skraipkäna di rhat tamängus bä bä ma Jisas aa mudäsaqongda i rhi snanbät toqortäqyia, “Mäniekt bä ngän däs dä ngänit nakt ngän na ama ruvek

kärrarhani i rhit ta ama takes ti na arhani ama vu rha ama ruvek?”

³¹ Dä ma Jisas ka muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Iarhakt kärrarhae i ama märäs pät a rha di qaku rhit läk nani ama ruqa qäarakni i qat dräm gat tumäräspät dap sokt kärrarhani i ama rämgi vät a rha di rhit läk nani ama ruqa rhoqoräkt. ³² Qaku ngua män ivakt iva ngua rhes iarhakt kärrarhae i ama räkta na rha sagem ngo dap kinak ngua män ivakt iva ngua rhes ama ruvek kärrarhani i rhat tualat na ama vuirhong iva rhi näpgoer na nas.”

Ama Snanbät Sage Ma Jisas Säväät Ama Meranotka

(5:33-39 / Mat 9:14-17 / Mak 2:18-22)

³³ Dä rhi qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Ma Jon ama Baptais aa mudäsaqongda di rhat dräm dat teranot dä rhi nän bä qosaqi ama Farisiqäna arhä mudäsaqongda dap ainge gi mudäsaqongda di qop tat täs dä rhit nakt.”

³⁴ Dä ma Jisas ka muvät pät a rha rhoqortäqyia, “Nga mamär iva ngi qoar na ama gamoeqa qäarakni iva rhit bodäm na qa aa ruavek iva rhat teranot toqoräkt i as kale qa qä na rha? ³⁵ Dap ama qäväläm as pa äm ngä rhän iva ama gamoeqa qäarak iva rhit bodäm na qa diva rhi rha qa daqule rha bä vät iangärhäkt ama qunäng nasot a qa dä va rhat teranot.”

³⁶ Dä qosaqi qa qoar na rha na ama enge na ama siqutki rhoqortäqyia, “Qaku aung gat dräm gä nängyiret sa anga baulini nämäni anga iar qi anga boiqi bä qä naqutäm sä ini mät ama liqi mäni anga mru qi anga boiqi. Ngakt bä va qa rhualat toqoräkt dä va qän gyiret mät ama boiqi ama iar qi dä ani

diva qaku ama ñämñämgi rhoqorne qre i qale ama baulini ama iar ini mäni ama mru qi ama boiqi.

³⁷ “Dä qosaqi qaku aung gat dräm gät tor na anga iar qi anga wain sämät anga mru ngät anga ngädäng gärangätni i rhit tor na ama wain sämät ngät. Ngakt bä va qa rhualat toqoräkt dä va ama iar qi ama wain gi vukdor va ama ngädäng dä röp sa ama wain bä va mava na ama ngädäng. ³⁸ Qaku mamär iva rhoqoräkt dap koki sokt tit tor na ama iar qi ama wain sämät ama iar ngät ama ngädäng.

³⁹ “Sävetka qarakni i qät näkt ama wain ama mru qi bä rhäksot dä qaku nani a qa na anga iaräs na qi anga wain inguna va qä qoar toqortäqyia, ‘Ama mru qi di ama mär mät ki mamär.’ ”

6

Ma Jisas Di Ma Engeska Bä Ba Ama Sabat (6:1-5 / Mat 12:1-8 / Mak 2:23-28)

¹ Vät akni ama Sabat dä ma Jisas kat tet da ama et na ama wit dä aa mudäsaqongda rhi nasäng i rhi nänbän sa ama gavämirhong bä rhit tigus pa arhä rhäkt nä irhong sä irhong angät srot bä rhat täs irhong.

² Dä arhani ama Farisiqäna rhi snanbät toqortäqyia, “Mäniekt bä ngänin nänbetäkmät na ama muräkt pät ama Sabat?”

³ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “As nga qaku ngän mes sävät agi aa lat kärangätni i ma Devit ka mualat na ngät kä na aa ruavek toqoräkt i anoeng mä rha? ⁴ Nak pa qunäga vät a ngän i qa mon säva ama ansäspämgi ama me qi bä qa rha ama tmäs kärangätni i rhit bodäm ngät sage ma

Ngämuqa bä qa mä s ngät näkt kosaqi qa von aa ruavek ta ngät. Sokt di iangärhäkt ama tmäs di ama Muräkt ngät tamän i qaku mamär vät anga ruvek mavängam iva rhat täs nävät a ngät dap sokt ama priskäna.”

⁵ Nasot dä ma Jisas kä goar na rha rhoqortäqyia, “Ma Ruqa aa Emga di ma Engeska bä ba ama Sabat.”

*Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ruqa Aa Rhäqyet
Ama Nöp Et*

(6:6-11 / Mat 12:9-14 / Mak 3:1-6)

⁶ Saqi vät akni ama Sabat dä ma Jisas ka met bä säva ama mämairqi bä qä su dap kale akni ama ruqa e qäarakni i ama nöp aa rhäqyet. ⁷ Dap ama Farisiqäna rhi na ama Skraipkäna di rhit näm mamär nani guani iva rhi rhäksärhä ma Jisas nä ini dä rhi sangar a qa bä qoki sa rhat lu qa mamär iva qa rhualat na anga mumäräspät pät ama Sabat.

⁸ Dap ma Jisas di qat dräm arhä mungäsnäng sokt di qa goar nä qäarak ka ruqa i aa rhäqyet ngä nöp doqortäqyia, “Ngia rhäranas bä ngia rhair da ama ruvek moe arhä saqong.” Dä soknga qäarak ka märanas bä qat mair da arhä saqong.

⁹ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Guani qoe di ama Muräkt ngärhit tares pät ini angärha rhäng bät ama Sabat? Va ut tualat na ama lat ama mär ngät ura va ut tualat na ama vuirhong? Dä qosaqi va ut tumaiar na ama ruqa aa iar ura va urhi slava na ngät bä qäbäs na ngät?”

¹⁰ Näkt soknga qa näm namet a nas sävät a rha moe näkt kä goar nä qäarak ka ruqa rhoqortäqyia,

“Ngia rhurän dä ngia rhäqyet tämono.” Dä qa mualat toqoräkt bä märäs pät aa rhäqyet mamär.

¹¹ Dap kä Farisiqäna rhi na ama Skraipkäna di uraqi dä arha ron mamär dä soknga rhi veng ne iva sa rha mäšana nä ma Jisas.

Ama Ngärhäqyisem Da Udiom Na Rha Ama Ngangda

(6:12-16 / Mat 10:1-4 / Mak 3:13-19)

¹² Maos pät akni ama qunäga imäk äkt dä ma Jisas ka met sämäni ama damgi ivakt iva qä nän bä aa bängagi ama rhäk täm gi di qä nän sage ma Ngämuqa. ¹³ Bä nga vät duququs toqoräkt dä qa mes aa mudäsaqongda moe qärrarhani i qale rha gem ga mäni ama damgi sagem mes bä qa armeng da ama ngärhäqyisem da udiom na rha näkt ka mes ta iva ama ngangda na rha sä ma Ngämuqa aa lat i ¹⁴ ma Saimon gäarak i qa von ga rha ama ngärhipki ama iar qi i ma Pita näkt ma Andru qäarak i ain nanäk ama sägäkt näkt ma Jems näkt ma Jon näkt ma Filip näkt ma Bartolomyu ¹⁵ näkt ma Matyu näkt ma Tomas näkt ma Jems ma Alfius aa emga näkt ma Saimon gäarak i rhat tes ka i ama Selot ¹⁶ näkt ma Judas ma Jems aa emga näkt sävät ma Judas Iskariot karak iva sae dä va qä vodä ma Jisas säva aa ikkäna arhä rhäkt.

Ma Jisas Ka Sameng Bä Ba Ama Mor Ngät Ama Gulañ Na Ama Ruvek

(6:17-19 / Mat 4:23-25)

¹⁷ Dä ar sä qa qä na rha bä rhat mair vät ama räkt äs ama ivärhäs. Bä iaqyäkt ama gulañgi ama mor qi na aa mudäsaqongda di qale rha e näkt sävät ama ruvek masirhat nae ma Judia moe bä nae ma

Jerusalem bā arhani nāvāt a qoan glaqot na ama vārham ma Tair dā ma Saidon. ¹⁸ Di iarhakt ta män ivakt iva rhi nari ma Jisas dā va qa rhumārās pāt a rha nāmāt arha rām. Bā qārarhani ama ruvek i ama iaus ngārhit bon da rha ama mārānga ama mor qa di mārās pāt a rha. ¹⁹ Bā ama ruvek moe rhi siqut iva rhit tāk pāt a qa inguna ama mumārāspāt angāt krot di ngāt dān nāvāt a qa bā nga rhit tāk pāt a qa dā mārāsmārās pāt a rha moe.

Angätni Ama Lat Kārangätni I Sa Qale Ma Ngāmuqa Aa Modämne Vät A Ngät (6:20-23 / Mat 5:2-12)

²⁰ Dā qa nām sävāt aa mudāsaqongda dā qā qoar na rha rhoqortäqyia,

“Ma Ngāmuqa di sa aa modämne nga e gem ngän gārarhae i ngänit läk inguna va bā ba ngän nā ma Ngāmuqa aa Muräktpäm.

²¹ “Ma Ngāmuqa di sa aa modämne nga e gem ngän gārarhae i anoeng mä ngän dākt inguna va ma Ngāmuqa qā rhäqöp ngän bā va mamär na ngän.

“Ma Ngāmuqa di sa aa modämne nga e gem ngän gārarhae i airäs ngän dākt inguna va nasot dā va ngäni qok dā va ngänit tama.

²² “Ma Ngāmuqa di sa aa modämne nga e gem ngän gre i ama vu da ama ruvek arha ron masirhat sävāt a ngän dā rhat tetdäm särhäm ngän dā rhat tamän mava na ngän bā rhi slava na angän ngärhep inguna ngänit päs gua rhäng aingo ma Ruqa aa Emga. ²³ Mamär iva ngäni qok kre i rhat tualat toqoräkt sä ngän bā ngänit don na nas na ama märmärgem inguna angän ditsek di ama mor ngät da ama usäpki arha ron. Inguna sa

mudu arhä mamäkkäna rha mualat toqoräkt sä ma Ngämuqa aa vämginarha.

Ma Jisas Kät Boda Ama Enge Ama Qrot Ngät Säväät Arhani

²⁴ “Dap pa avuqi na ngän gärrarhae i ama qärhong bät a ngän i sa nguna ngän da angän ditsek.

²⁵ “Dap ama iräski sagem ngän gärrarhae i angän sarem mamär täkt inguna as pa anoeng mä ngän.

“Dap kosaqi ama iräski sagem ngän gärrarhae i rhäqäp ngän na ama märmärgem bä ngänit tama rhäkt inguna va as nasot dä va airäs ngän bä va ngänit nok.

²⁶ “Dap kosaqi ama iräski sagem ngän gärrarhae i ama ruvek tit kutdrir sagem ngän dä arha enge di ama mär ngät säväät a ngän i sa nguna mudu arhä mamäkkäna rha mualat toqoräkt sa ama vämginarha ama iraski na rha.

*Mamär Iva Angäna Snäng Bät Angäna Ikkäna
(6:27-28, 32-36 / Mat 5:43-48)
(6:29-30 / Mat 5:38-42)
(6:31 / Mat 7:12)*

²⁷ “Dap nguat tamän särhäm ngän däkt kärarhae i ngänät nari ngo i mamär iva angän snäng bät angäna ikkänä dä va ngän dualat na ama lat ama mär ngät säväät iarhakt kärarhae i ama vu da arha ron masirhat säväät a ngän. ²⁸ Dä ngäni nän dä ma Ngämuqa aa bulap bä bä iarhakt kärarhae i rhit täkngong däm ngän dä va ngäni nän säväät kärarhani i rhi slava na ngän. ²⁹ Ngakt bä aung Gä e säng gia qeng dage dä qosaqi ngi rhong na age säväät a qa. Ngakt bä nga aung Gä rha aung näväät a ngän aa boiqi ama uiu qi dä va qale ngi nanen däm gi

dap kosaqi va ngi von ga rha aa srapki. ³⁰ Mamär iva ngänit bon iarhakt kärarhae i rhi nän ngän dap ngakt bä nga aung Gä rha gi nga guani dä va qale ngän nanän däm ini nagem ga. ³¹ Iangärhäkt ama lat kärangät i nani a ngän iva arhani ama ruvek tat tualat na ngät sävät a ngän di qosaqi mamär iva ngän dualat toqoräkt sävät a rha.

³² “Ngakt bä nga sokt angäna snäng bät iarhakt kärarhae i arha snäng bät a ngän diva sirhäkt ama märini gem ngän doqor mäniekt? Nak kärarhani i ama vu rha di qäqi arha snäng bät kärarhani ama ruvek i arha snäng bät a rha. ³³ Ngakt bä nga sokt ngän dualat mamär sä qärrarhani i rhat tualat mamär sä ngän di nga ama mär toqoräkt ura qaku? Nak kärarhani i ama vu rha di qäqi rhat tualat toqoräkt. ³⁴ Näkt ngakt bä nga sokt ngänit bon bä bä qärrarhani i nani a ngän na ama muvätki nagem da di nga ama mär toqoräkt ura qaku? Nak ama vurha di qäqi rhit bon bä ba ama vurha näkt tat nanakt iva ama muvätki bä ba rha diva ama rhäk täm gi.

³⁵ “Dap mamär iva angäna snäng bät angäna ikkäna dä va ngän dualat na ama lat ama mär ngät sävät a rha dä ngänit boda nagem mes näkt kale ngän natmu angän snäng iva ngäni rha anga muvätki nagem da. Bä nga ngän dualat toqoräkt dä mamär iva angän ditsek diva ama mor ngät bä ama ruvek diva rhat lu ngän i ma Moräsnaqa Na Rhävuk aa es na ngän inguna qät lavuqi nä iarhakt kärarhae i qaku rhat dräm dat tes ama mär näkt sävät ama vurha. ³⁶ Mamär iva ngänät dräm iva ngänit lavuqi rhoqor ma Ngämuqa i qat dräm gät lavuqi.

*Qale Ut Tatnävämne Na Arhani Sa Arha Lat
(6:37-38, 41-42 / Mat 7:1-5)*

³⁷ “Qale ngän datnävämne na arhani arha lat dä va qaku ma Ngämuqa qä namatnävämne na angäna lat. Qale ngänit täksärha arhani dä ngäni sangäm na rha dä va qaku ma Ngämuqa qä narhäksärhäm ngän dä qä nasangäm na ngän. Ngänit kyiradeng na arhani sa arha lat dä va ma Ngämuqa qät kyiradeng ba ngän. ³⁸ Ngänit bon nagem mes toqor mäniekt diva qosaqi ma Ngämuqa qä von ngän doqoräkt. Ma Ngämuqa diva qä von da ama mär qa ama siqutka iaqäkt kâarak i sa rhit tares sävât a ne mane näkt tit kutnesäs bä va qoki rhäqäp mamär bä vritprit dä va vritprit namet a ngän. Iaäkt ama siqutka qâarak i ngän du qa sävât arhani diva qosaqi ma Ngämuqa qa rhu qa sävât a ngän.”

³⁹ Dä qosaqi ma Jisas ka qoar na rha na ama enge na ama siqutki rhoqortäqyia, “Var mamär iva anga säsurqa qä rhoer nanokt anga säsurqa? Nga va qaku in moe in namon mät anga uqupka? ⁴⁰ Anga mudäsaqongga di qaku qa vit pa aa morqa aa uväs dap sävetka qâarakni i qa rha ama rhisu mamär nage aa morqa diva qa rhän doqor qa.”

⁴¹ “Mäniekt bä ngi saengäkt sävât ama qlanängini mät gia ruaqa aa saqongaqa dap mavängam bät a nge sa ama ngämunget mät gi saqongaqa maräkt? ⁴² Ngu lu mäniekt bä mamär iva ngi qoar nä gia ruaqa rhoqortäqyia, ‘Gua ruaqa, va ngu qumär sa ama qlanängini nämät gi saqongaqa’ dap kre i nge di qaku mamär iva ngi lu ama ngämunget mät gi saqongaqa maräkt. Ainge qâarak i ngiat tualat sädä saqong, as pa ngi er ngi rha ama ngämunget nae nämät gi saqongaqa maräkt dä nasot dä va mamär

vät a nge iva ngiat nañäm mamär ivakt iva ngi rha ama qlanängini nämät gia ruaqa aa saqongaqa.”

Ama Ngämuga Näkt Aa Gavam

(6:43-45 / Mat 7:15-20 / Mat 12:33-37)

⁴³ “Anga ngämuga anga mär qa di qaku qät sa anga gavam anga vu ngät bä qosaqi anga ngämuga anga vu qa di qaku qät sa anga gavam anga mär ngät. ⁴⁴ Va ngäni lu ñismäne na ama ngämung di nävät angät gavam. Inguna ama ruvek di qaku rhit ta ama gosaqi at gavam nävät ama ritgung. Bä qosaqi qaku rhi nänbän sa ama wain angät gavam nävät ama guruhäk. ⁴⁵ Ama mär qa ama ruqa nävät iarhongäkt ama märirhong da aa ron di sa qat tualat na ama mär ngät ama lat dap ama vu qa ama ruqa nävät iarhongäkt ama vuirhong da aa ron di sa qat tualat na ama vu ngät ama lat. Inguna sävetka aa vämgi di sa qiat tamän nävät agini qärqäni i rhäqäp aa snängaqa nä ini.”

Ama Ruiom Ama Udiom In Däk Pät Ina Värhiom

(6:47-49 / Mat 7:24-27)

⁴⁶ “Mäniekt bä ngän des ngo rhoqortäqyia, ‘Gua Engeska, gua Engeska’ sokt di qaku ngän dualat parhäm gua enge? ⁴⁷ Ama ruqa qärakni i qat dän gem ngo bä qat nari gua enge näkt kat tualat parhäm ngät diva ngu qur a ngän i ⁴⁸ qa di qa rhoqor mäniekt. Qa di qa rhoqor ama ruqa qärakni i qät täk pät ama vätka i qa nges bä saimäk näkt ka mu ama vätka aa ribit i ama qrot it pät ama sinäpki arha rhäng. Näkt nga ama iqumga qa män bä ama qärhop ngä qut ka vätka dä qop kaku ngä rhästäs a qa inguna qa rhäk mämägän sä qa. ⁴⁹ Dap iaqäkt karak i qat nari gua enge näkt kaku qat tualat

parhäm ngät di qa rhoqor ama ruqa qäarakni i qa rhäk pät aa vätkä vät ivät näkt kaku qa sämaqrot na aa ribit. Näkt pät ama qäväläm gärqomni i ama qärhop ngä qut iaqäkt ama vätkä dä arpus na qa mäk bä sa mava na qa mas.”

7

Ama Ulaqimärharhärhäkt Arhä Narhoerqa Aa Qatnanakt

(7:1-10/Mat 8:5-13/Jon 4:46-54)

¹ Bä nga ma Jisas kä sameng bät ama ruvek kärarhani i rhat nari qa bä rhäksot dä qa met bä qa mon sae ma Kaperneam. ² Dap e di qale akni ama narhoerqa bä ba ama handret na rha ama ulaqimärharhärhäkt kärakni i aa latka di sa märmär gem ga na qa masirhat sokt di aräm ga bä qorhäs iva qä ñäp. ³ Dä qä narhoerqa qa nari sävät ma Jisas dä qa rhäk na ama Judaqäna arha morta ivakt iva rhi nän ga iva qa rhän bä qa rhumäräs pät aa latka.

⁴ Bä nga rha män ge ma Jisas dä rhat naing bät a qa masirhat toqortäqyia, “Qoki va ama mär masirhat kre i ngia rhualat toqor täkt bä ba qa ⁵ inguna qa di aa snäng bät aurha ruvek ama Judaqäna dä qa mair na ut mämairqi.” ⁶ Dä soknga ma Jisas ka met kä na rha.

Bä nga rhat tet bä sa glaqot nä qä narhoerqa aa vätkä dä qa rhäk na aa ruavek ivakt iva rhi qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Gua morqa, qale ngiat turuan bät a nas inguna aingo di qaku ama märqa na ngo iva ngia rhon säp gua vätkä. ⁷ Bä ma ngo i qaku ngua met sagem nge dinguna nguat lu nas i qaku ama märqa na ngo. Dap pa sokt ngia rhamän

iva märäs pät gua latka dä va märäs pät a qa.
⁸ Inguna qosaqi ngo di ama ruqa qärakni i qale ngo va ama narhoerta arhä muräkt angärha rem dap ama ulaqimärharhärhäkt di qale rha vä gua rem. Bä nga ngu qoar nä rhaerhak toqortäqyia, ‘Ngia rhet’ dä qat tet. Dap nga ngu qoar nä rhaerhak toqortäqyia, ‘Ngi ang’ dä qat tet inamuk. Dap nga ngu qoar nä gua latka rhoqortäqyia, ‘Ngia rhualat toqortäqyia e rhäkt’ dä qat tualat toqoräkt.”

⁹ Bä nga ma Jisas ka nari rhoqoräkt dä qräk mät ka nävät kärak dä qa rhong sävät ama gulañ na ama ruvek kärarhani i rhat tet nasot a qa dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän i qop as kaku ngua män bät anga qatnanakt anga mor ngät toqor täkt bä qäqi qaku gem ngän ama Israelqäna.”

¹⁰ Näkt sa evär dä qa ruvek kärarhae i mai qre qä narhoerqa qa rhäk na rha bä säva ama vätka dä rha män bät ka latka i sa märäs pät a qa.

Ma Jisas Ka Märanas Na Ama Maqoski At Toemga Nämät Ama Tñäpki

¹¹ Bä nga nasot dä ma Jisas ka met bä sämät ama värhäm gärqom i rhat tes äm i ma Nain näkt aa mudäsaqongda rhi na ama mor qi ama gulañgi na ama ruvek di rhi na qa. ¹² Bä nga qat tet bä sämät ama värhäm angärha tmongi dä vukpuk sa ama ruvek sa ama ñäp ka ama ruqa. Näkt ama ñäpka aa nanäk di ama maqoski na qi näkt at toemga iaqäkt di sokt ka ama sägäk. Näkt ama mor qi ama gulañgi na ama ruvek nämät iomäkt ama värhäm di rhi na qi.

13 Bã nga ma Engeska qa lu qi dã qa lavuqi na qi masirhat dã qã qoar na qi rhoqortãqyia, “Qale ngit nok.”

14 Nãkt ka met pãvit bã qa rhãk pãt ama ñãpka aa gasgaska dã iarhakt kãrarhae i rhit ta iaqãkt ama gasgaska di rha mair bã mãnadin bãt a rha. Dã qã qoar toqortãqyia, “Qarhoemga, ngu qoar na nge rhoqortãqyia, ngia rhãranas.” 15 Nãkt sa qa ñãpka qa mãranas bã qat muqun bã qã nasãng i qat tamãn dã ma Jisas ka mu qa ge aa nanãk.

16 Qãrarhani moe di rhãqãp ta na ama tlenga dã rha an sã ma Ngãmuqa. Dã rhi qoar toqortãqyia, “Ma Ngãmuqa aa vãmginaga ama morãs na qa sa qa mãn mãngurãp mã ut. Ma Ngãmuqa sa qa mãn ivakt iva qa rhatnãrha aa ruvek.”

17 Bã rhangãt tãkt ama sameng sãvãt ma Jisas di vrãs dãm ngãt e ma Judia moe bã sãrhage sãrhage nã iaqãkt ama ngãrhãkta.

*Ama Engevãrharha Nage Ma Jon Ama Baptais
(7:18-35 / Mat 11:1-19)*

18 Ma Jon aa mudãsaqongda rha sameng ba qa sãvãt iangãrhãkt ama lat moe qãrangãtñi i sa ngã mãranas. Dã qa mes ama udiom nãvãt a rha

19 nãkt ka rhãk na iom sage ma Engeska ivakt iva ini snanbãt sã qa rhoqortãqyia, “Nga qãrak na nge iva qa rhãn ura va qoki as ut nañãm nani akni?”

20 Bã nga qãrqiom in met bã sage ma Jisas dã ini qoarãs na qa rhoqortãqyia, “Ma Jon ama Baptais ka rhãk na un sagem nge ivakt iva uni snanbãt sã nge rhoqortãqyia, ‘Nga qãrak na nge iva qa rhãn ura va qoki as ut nañãm nani aung?’ ”

21 Dap pät iomäkt ama qäväläm di ma Jisas ka mumäräs pät ama rhäqäp na rha nämät ama räm maos maos dä qa qutmäs ama iaus nämät arhani dä qa mumäräs pät ama rhäqäp na rha ama säsurta bä rhat nañäm. 22 Dä sa qa movät pät ma Jon aa mudäsaqongiom doqortäqyia, “In det bä ini qoaräs nä ma Jon sävät ama lat kärangätni i in lu ngät te dä agi enge qarangätni i in nari ngät. Rhoqoräkt i ama säsurta di sa rhat nañäm dap ama vävarhämda di sa rhat tet dap iarhakt kärarhae i ama bias pät a rha di sa märäs pät a rha dap ama dängbärharha di sa rhat nari dap ama ñäpta di sa rhat täranas bä ama iar ta. Dä ama sameng ama mär ngät di ngu sameng na ngät bä ba ama tläktä. 23 Näkt mamär iva märmär ge iaqäkt kärak i nga ama ruvek ti slava na qa inguna nävät a ngo dä qaku qa qut säda aa ron.”

24 Nasot i ma Jon aa mudäsaqongiom in met dä ma Jisas ka nasäng i qat tamän sävät kä guläñgi sävät ma Jon dä qä qoar toqortäqyia, “Ngän met sävät ama qräk dä bäs ama ivärhäs ivakt iva ngäni lu agiqa? Nguaräm ngän met sae ivakt iva ngäni lu ama eqokt ka ama ruqa qaräkni i qät lir qät kutsasorhane varhäm ama ruvek arhä snängaqa? 25 Ngakt bä qaku rhoqoräkt dä ngu lu sa ngän met ivakt iva ngäni lu agi anga ruqa? Nak nga va ngäni lu ama ruqa qaräkni i qat don mät ama boi ama mär ngät? Qaku, inguna iarhakt kärarhae i rhat don mät ama boi ama mär ngät bä qale rha i amämägän sä rha di sa qale rha va ama vitnarha arha vät. 26 Ngakt bä qaku rhoqoräkt dä ngu lu sa ngän met ivakt iva ngäni lu agi anga ruqa? Nguaräm ba ngäni lu akni ma Ngämuqa aa

vämgingaqa? Ari, sokt di ngu qoar na ngän i iaqäkt di qa vit pät arhani ama vämginarha arhä väs. ²⁷ Rhak täkt ama ruqa di iaqäkt kârak i sa rha sâm sävât a qa vä ma Ngämuqa aa enge rhoqortäqyia,

“As ngäni lu i ngut täk nä gua engevârhaqa vä gi qamäs
ivakt iva qä rhäkmu nä gia iska nanokt nge.”

²⁸ Ngu qoar na ngän na ama engätki i nävât ama ruvek moe di sa qaku aung gârakni i qa vit pä ma Jon aa uväs dap iaqäkt kârak i ama gaini na qa mamär vä ma Ngämuqa aa Muräktpäm di ama moräs na qa masirhat daver ma Jon.

²⁹ Bä nga ama ruvek moe bä qäqi sävât kârarhani i rhit ta ama takes di nga rha nari ma Jisas aa enge dä rhat tamän i nak ma Ngämuqa aa lat di ama räkt ngät i sa nguna rha rha ama baptais nage ma Jon. ³⁰ Dap ama Farisiqâna rhi nä iarhakt kârarhae i ama mädräm da mamär sa ama Muräkt di rha mer ma Ngämuqa aa snängaqa bä ba rha inguna rha mer ti narha ama baptais nage ma Jon.

³¹ Dä ma Jisas kä qoar toqortäqyia, “Ngu lu va ngua rhuqut ta agiqa sävât ama ruvek nävât tit täkt ama qoengait? Ngu lu rha rhoqor agiqa? ³² Rha di rha rhoqor ama rhoes kârarhani i rhat muqun ba ama ivârhäs kâr qosni i rhit boda ama tmäs e bä arhani rhit näs sävât arha ruavek toqortäqyia,

“ ‘Urhit kut ama irin dap ngän di qaku ngän dain
dä urhit tong ama mabu na ama iräski dap
ngän di qaku ngänit nok.’

³³ Nguat tamän doqor täkt inguna ma Jon ga män di qaku qat täs ama bret dä qaku qät näkt ama wain dap ngäni qoar toqortäqya, ‘Qa di ama iauska qa e mät ka.’ ³⁴ Dap ma Ruqa aa Emga qa män i qat täs dä qät näkt dä ngäni qoar i, ‘Ngäni lu qa. Ama qatmäska dä ama tnaktkä na qa bä aa ruavek di iärhakt kärarhae i rhit ta ama takes bä sävät ama vurha!’ ³⁵ Sökt di ama ruvek arha lat kärangätni i rhat tualat na ngät nävät ama mädräm ama mär ngät nage ma Ngämuqa di ngät ngärhi qoar i aa mädräm ama mär ngät di ama räkt ka.”

Ma Jisas Ka Qyiradeng Na Ama Vu Qi Ama Evopki Sa Arhä Vuirhong

³⁶ Nasot toqoräkt dä akni nävät ama Farisiqäna di qa rhäknan dä ma Jisas iva qä na qa in däs ama tmäs dä soknga qa met bä säva aa vätkä bä qale qa vät ama laiqa aa rhäkt ivakt iva qat täs.

³⁷ Dap aktni ama vu qi ama evopki nämät iomäkt ama värhäm di nga qia nari sävät ma Jisas i qat täs nävät ama Farisiqa aa laiqa va aa vätkä dä sa qia män sage ma Jisas sa ama kainaqi qäraktni i sa rha mualat na qi na ama duiqa ama saksak pämgä. Iaқыäkt ama kainaqi di rhäqäp ki na ama oel qäraktni i ama mär at tamaska. ³⁸ Näkt nga qiat mair säng aa rhäng dä qia nasäng i qit nok bä qyiqyikt pätmä ma Jisas aa qäriglem na at koep. Dä qia angär bä qia suqup pätmä iglem na at käseng näkt kia qärhäktgyäm iglem* näkt kia vrit na ama oel ama mär at tamaska vät iglem.

* **7:38** kia qärhäktgyäm iglem Na ama Grikkäna arha enge di rhom däkt ama qängärini angät käväläm di rhoqortäqya, ‘kia vop pätmä iglem.’

³⁹ Bã nga qarak kã Farisiqa i mai qre qa rhäknan dä ma Jisas di nga qa lu rhoqoräkt dä qa mu aa snäng doqortäqyia, “Vadi mai iaqäkt ama ruqa di nak ma Ngämuqa aa vämginaqa di mai mamär iva qat dräm i agukt koe iaqyäkt kãraktni i qit tãk pät a qa bã qi di qi rhoqor mäniekt nak nguna qi di ama vu qi ama ruqi.”

⁴⁰ Dã ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Saimon, ani rhãrhãni va ngua rhamãn sãrhãm nge nã ini.”

Dã ma Saimon ga qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, dã a nge ngi qoar na ngo.”

⁴¹ Dã ma Jisas kã qoar na qa rhoqortäqyia, “Ama ruiom di sa in nãn da ama ligär nage ama ruqa qarakni i aa lat diva qät boda ama ligär bã ama ruvek kãrarhani i rhi nãn ga iva nasot dã rhat drãm dat tuvät. Akni qa nãn da ama ngãrhäqyet ama handret na ama qunäng angät titsek dap akni sa ama ruiom ama udiom da ama ngãrhäqyisem na ama qunäng angät titsek. ⁴² Näkt in moe di qaku ina anga ligär ivakt iva saqi sa in duvät dã soknga iaqäkt kãrak i qät lu vät iangãrhäkt ama lat di qa anmae vät a iom iva qaku in namuvät na ngät. Bã nga rhoqoräkt dã va auge nãvät a iom diva aa snäng bät a qa masirhat?”

⁴³ Dã ma Saimon ga muvät toqortäqyia, “Nguat tu gu snäng i iaqäkt kãrak i qa nãn da ama ligär masirhat näkt ta veng ngät nãvät a qa.”

Dã ma Jisas kã qoar nã qa rhoqortäqyia, “Ngia matnãvãmne maräkt toqoräkt.”

⁴⁴ Näkt ka rhong sävät ka evopki dã qã qoar nã ma Saimon doqortäqyia, “Nga ngiat lu rhakt ama evopki? Ngua mon säp gia vätka näkt kaku ngia

von ngo rha anga rigi iva rhi rhor gua qäriglem. Dap sa qyikt pät gua qäriglem nage at koep näkt kia suqup pät iglem na at käseng. ⁴⁵ Dä qaku ngia ar sä ngo i ngia qärhäktgyäm ngo[†] dap takt täkt ama ruqi di mänasäng mai gre ngua mon bä sarhe dä qaku mae vät a qi i qit kärhäkt dä gua qäriglem. ⁴⁶ Dä qaku ngia rhor na anga oel vät ngua väski dap ki di sa qia vrit na ama oel ama mär at tamaska sävät gua qäriglem. ⁴⁷ Da soknga va ngu qoar na nge i arha vuirhong di ngua qyiradeng nä irhong inguna at snäng bät a ngo masirhat. Dap iaqäkt kärak i sa ma Ngämuqa qät kyiradeng ba qa maqälak di aa snäng bät a qa maqälak.”

⁴⁸ Dä ma Jisas ka märhamän särhä qärakt toqortäqyia, “Ngua qyiradeng nä gia vuirhong.”

⁴⁹ Dä arhani ama ruvek pä iaqyäkt ama tmäski di rhi nasäng i rhat tamän sä mänguräp mä ne rhoqortäqyia, “Auge rhak täkt iva qäqi qät kyiradeng na ama ruvek sa arha vuirhong?”

⁵⁰ Dä ma Jisas ka märhamän särhä qa ruqi rhoqortäqyia, “Gi qatnanakt di sa ngä mumaiar na nge. Ngia rhet sa ama isiska.”

8

Sävät Ama Evop Iarhakt Kärarhae I Rhi Nä Ma Jisas Tat Tet

¹ Nasot dä ma Jisas ka met mät ama värhap ama mor ap dä ama lel ap bä qä sameng na ama sameng ama mär ngät sävät ma Ngämuqa aa Muräktpäm. Dä ama mudäsaqongda ama

[†] **7:45** ngia qärhäktgyäm ngo Na ama Grikkäna arha enge di rhom däkt ama qängärini angät käväläm di rhoqortäqyia, 'ngia vop pä gua sdäm.'

ngärhäqyisem da udiom na rha di rhi na qa ² näkt sävät arhani ama evop kärarhani i qa qutmäs ama iaus nämät ta dä qa mumäräs pät a rha nämät ama räm. Aktni nävät a rha di ma Maria qärakt i rhat tes ki i ama ruqi nämät ama värhäm ma Makdala qärakt i sa qa qutmäs ama ngärhäqyet da udiom na ama iaus bä vuk sä ngät nämät ki. ³ Bä qosaqi qale ma Joana ma Kusa aa egutki e näkt ma Kusa di ma Herot aa lat angät narhoerqa bä qosaqi ma Susana näkt sävät arhani ama rhäqäp na rha. Rhärha rhäkt ama evop di rhat tatnärhä ma Jisas kä na aa mudäsaqongda na arhä ligär qärangätni i nga e gem da.

*Ama Enge Na Ama Siqutki Sävät Ama Ruqa
Qärakni I Qät Don Na Ama Gavämirhong
(8:4-8 / Mat 13:1-9 / Mak 4:1-9)*

⁴ Bä nga ama mor qi ama gulän̄gi na ama ruvek di väspästämne na rha sage ma Jisas dap kosaqi ama ruvek tat dän nämät ama värhap ama mor ap i aomni näkt saqi sa aomni dä ma Jisas ka märhamän bät tangät täkt ama enge na ama siqutki rhoqortäqya,

⁵ “Maos dä akni ama latka qärakni i qät don na ama gavämirhong ga met säva ama etki ivakt iva qä qutnanokt pät a qi. Bä nga qät don na ama gavämirhong bät ama etki dä arhongni ama gavämirhong ngä säp sä varhäm ama iska dä ama ruvek ta naengmät nä irhong dä ama isäm nämät ama leqäs ngä mä s irhong. ⁶ Dap arhongni ngä säp sävät ama ivätki qäraktni i ama dui väm gi bä nga vur mät irhong dä nät däm irhong inguna qaku anga rigi masirhat pa ama ivätki. ⁷ Dap

arhongni ama gavämirhong ngä säp sä mänguräp ama ritgung bä ngä moe ngä ir sä ne bä ama ritgung ngä ong ama gavämirhong bä ngä slava nä irhong angärha irhirqi. ⁸ Dap arhongni ngä säp sävät ama ivätki ama mär qi. Bä irhong ngä ir bä irhong ngä sa. Näkt asägäni asägäni ini ngä sa ama sägäk ama handret na ama gavämirhong.”

Bä nga qat tamän bä rhäksot dä qa märhamän dävuq toqortäqyia, “Iaqäkt kärak i nani a qa iva qunäga vät a qa sä gua enge di mamär iva qat nari mamär.”

Ama Rharimini Qärqäni I Ma Jisas Kat Tamän Na Ama Enge Na Ama Siqut

(8:9-10 / Mat 13:10-17 / Mak 4:10-12)

(8:11-15 / Mat 13:18-23 / Mak 4:13-20)

⁹ Bä nga aa mudäsaqongda rha snanbät sä qa iva qä qoar na rha na ama enge na ama siqutki at tarimini ¹⁰ dä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Sa ma Ngämuqa qät bon ngän da ama mädräm ivakt iva ngänät dräm sävät aa Muräktpäp dap nguat tamän bät ama enge na ama siqut sage arhani ivakt iva ‘näma dä äkt bä rhat nañäm sokt diva qaku rhi nalu guani bä näma dä äkt bä rhat nari sokt diva qaku mamär iva qunäga vät a rha.’

¹¹ “Ama enge na ama siqutki at tarimini di rhoqortäqyia, ama gavämirhong di ma Ngämuqa aa enge. ¹² Ama gavämirhong barhäm ama iska di ama siqutki sävät ama ruvek kärarhani i rhat nari näkt ma Sämgä qat dän bä qät ta ama enge näda arha ron ivakt iva qaku rhi natnanakt na ngät dä va qaku rhi narha ama mumaiar. ¹³ Dap iarhongäkt kärqärhong bät ama ivätki ama dui väm gi di ama siqutki sävät ama ruvek kärarhani i rhit ta

ama enge na ama märmärgem doqoräkt i rhat nari ngät sokt di qaku angät snagut ngät don säda arha ron mamär. Bä rhat nanakt di nak kop sokt pät ama qäväläm ama qot äm näkt nga ama märänga nage ama siqutsiqut kat dän bät a rha dä mämae da arhä qatnanakt.

¹⁴ “Ama gavämirhong gärqärhongni i irhong ngä säp sä mänguräp ama ritgung di ama siqutki sävät ama ruvek kärarhani i rhat nari sokt di nga rhat tet parhäm arha tmerhäs dä ama qänäskänes dä ama märmärgem näkt ama mämägän nämäni ama ivätki di ngärhi slava na rha dä soknga qaku sräpsräp ta mäni arhä qatnanakt. ¹⁵ Dap ama gavämirhong bät ama ivätki ama mär qi di ama siqutki sävät ama ruvek kärarhani i sa ama räkt ka dä ama mär qa ama snängaqa di rhat nari ama enge näkt tit sangar säväm na ngät ma ama qrot. Dä qale rha ma ama qrot sa ama bulap bä äkt i rhit sa ama gavam bät kärängättni arha iar.”

*Ama Lirhäga Va Ama Laiqa Aa Rem
(8:16-18 / Mak 4:21-25)*

¹⁶ “Qaku aung Gä namudäm säda anga lirhäga näkt kä ngaip ka va anga uratki arha rem ura qa rhu qa va anga laiqa aa rem. Dap kinak kä rhäkt a qa rhävuk ivakt iva nga iarhakt kärarhae i rhat don säva vät diva rhat lu ama neraqa. ¹⁷ Inguna qaku guani qärqäni i ama ngaip ini diva qaku rhi namuqunäga sä ini dä qaku guani qärqäni i ini nga e väm diva qaku vuk sä ini säda eraqi. ¹⁸ Dä soknga mamär iva ngänät nari mamär ivakt iva qunäga vät a ngän sa ama enge inguna aung gäarakni i sa aa anga guani diva rhi von ga rha arhongni savono

sae dap aung gäarakni i sa qaku aa anga guani diva qäqi rhi rha iarhongäkt nagem ga qärqärhong i qat tu aa snäng i irhong nga e gem ga.”

*Ma Jisas Aa Nanäk Näkt Säväät Aa Läktpek
(8:19-21 / Mat 12:46-50 / Mak 3:31-35)*

¹⁹ Dä ma Jisas aa nanäk näkt säväät aa läktpek di rha män ivakt iva rhi lu qa sokt di qaku mamär iva rhi namet sa glaqot na qa inguna nage ama gulän̄gi na ama ruvek. ²⁰ Dä akni qa goar na qa rhoqortäqyia, “Gi nanäk näkt säväät gia läktpek di iarha namäk tat mair dalek i nani a rha iva rhi lu nge.”

²¹ Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Gu nan bä gua läktpek di iarhakt kārarahe i rhat nari ma Ngämuqa aa enge näkt tat tet nasot a ngät.”

*Ma Jisas Ka Anmae Da Ama Lauräm
(8:22-25 / Mat 8:23-27 / Mak 4:35-41)*

²² Vät akni ama qunäga dä ma Jisas ka rhon na nas sāmät ama mlauski qä na aa mudäsaqongda dä qa goar na rha rhoqortäqyia, “U rhet samit särhage na ama namuqa.” Dä rha met mämmono. ²³ Bä nga rhi ngang bät kä namuqa rhoqoräkt dä ma Jisas di qa mänatäm.

Dä but sa ama lauräm ama qrot äm mäk masägos pät ama namuqa aa rhäng bä ama mlauski di rhäqäptäqäp ki na ama rigi bä qale rha da ama tñäpki arha ron. ²⁴ Dä ama mudäsaqongda rha met bä rha rhäqäm a qa dä rhi goar na qa rhoqortäqyia, “Ura, Qamorqa! Va u rhon bä va urhi ñäp!”

Dä qa märanas bä qa anmae da ama lauräm dä ama vaeng na ama enge ama qrot ngät dä soknga qäp dä qä lauräm dap mänadin bät ama qoeväs.

25 Dä ma Jisas ka snanbät sa aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Angän gatnanakt ngä qoe nai?”

Rhäqäptäqäp ta bä rhit len dä rhi snanbät sagem ne rhoqortäqyia, “Nak sa auge rhak täkt kärak i qät bon da ama rhäkne qäqi särha ama laur dä ama rigi dä ngät nari nämät ka?”

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Iaus Mät Ka Ama Ruqa

(8:26-39 / Mat 8:28-34 / Mak 5:1-20)

26 Dä rha met mät ama mlauski bä särhage na ama namuqa bä sävät ama Gerasaqäna* arha ivärhäs kärqosni i äs nga e rhämone nä na Galili.

27 Bä nga ma Jisas ka rhon na nas samit sävät a qoan dä akni ama ruqa qäarakni i ama iaus nga e mät ka qa met inamuk sagem ga. Iaäkt ama ruqa di qa nämät iomäkt ama värhäm ama mor äm näkt ka di mudu qaku qat dräm ga is nas bä ama vlavel a qa dä qaku qat tas pa anga vätka dap kat tas mät ama näpta arha lek.

28 Bä nga qa lu ma Jisas dä qa muqaiä näkt arpus na qa mäk säng ma Jisas aa qar bä qät nästäm dävk toqortäqyia, “Nani a nge iva ngia mäšana na ngo, ainge Jisas ma Moräsnaqa Na Rhävuk aa emga? Ngut nok pät a nge iva qale ngi nasangäm na ngo.”

29 Qat tamän doqoräkt di sa nguna ma Jisas ka märhamän ma ama qrot iva vuk sa ama iauska nämät ka.

Ma ama rhäqäp nä imek dä ama iauska qä rhartäm sä qa bä nämä dä rhit kop mät aa qar dä aa rhäkt na ama sengäna bä qale qa va ama tpäskiarharhäng sokt di qä nänbänmät na ngät näkt

* **8:26** ama Gerasaqäna Ura ‘ama Gadaraqäna ura ‘ama Gergesaqäna’

ama iauska qä ngang sä qa bä sävät ama ivärhimek kärqämekni i qaku anga ruvek pät imek.

³⁰ Ma Jisas ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Gi ngärhipki agukt koe?”

Dä qa movät toqortäqyia, “Ma Rhäqäp” inguna ama rhäqäp na ngät ama iaus sa ngä mon sämät ka. ³¹ Dä saqi as ngärhit nok pät ma Jisas iva qale qä naqutmäs a ngät bä va ngä namet sämät ama uqupka qäarakni i qaku aa anga ribit†.

³² Dap ama vlam ama rhäqäp na ngät di qale ngät e bä ngät täs pät ama qurängige. Dä ama iaus ngä nok nok pät ma Jisas ivakt iva qä rhares pät angärha rhäng iva ngä rhon sämät ngät dä qa rhares pät angärha rhäng. ³³ Bä nga vuk sa ama iaus nämät ka ruqa dä ngä met bä ngä mon sämät ama vlam bä ama vlam moe ngä ang masirhat pät ama qäsäpki bä ngä mon ba ama rigi bä ngä ñäp däm gi.

³⁴ Bä nga ama ruvek kärarhani i mai rhit lu vät iangärhäkt ama vlam di sa rha lu ama lat kärangätni i ngä märanas toqoräkt dä rha ang masirhat bä rha sameng mät ama värhäm bä särhage särhage. ³⁵ Dä ama ruvek ta met ivakt iva rhi lu iangärhäkt ama lat kärangätni i sa ngä märanas. Bä nga rha män ge ma Jisas dä rha lu qa ruqa qäarak i sa vuk sa ama iaus nämät ka i qat muqun säng ma Jisas aa qar i sa mamär na aa mädräm bä qa monmät bä nga rha lu rhoqoräkt dä rhit len.

† **8:31** ama uqupka qäarakni i qaku aa anga ribit Ama ruvek tat tu arhä snäng i ama iaus diva rhi väs särhäm ngät mäk da ama ivätki arha ron mamär bä dängdäng bät ama qäväläm gärqomni iva ma Ngämuqa qä sangäm na ngät.

³⁶ Ama ruvek k  rarhani i rha lu iang  rh  kt ama lat k  rang  t i ma Jisas ka mualat na ng  t di sa rha qoar na ama ruvek i sa ma Jisas ka mumäräs p  t ama iausm  tka rhoqor mäniekt. ³⁷ D   ama ruvek moe n  v  t ama Gerasaqäna arha ivärhäs taqe rhage rha qoar n   ma Jisas iva qa rhet nagem da inguna rh  q  p ta masirhat na ama tlenqa.

D   qa rhon na nas s  m  t ama mlauski b   qa met. ³⁸ B   ama ruqa q  rakni i mai qre vuk sa ama iaus n  m  t ka di q  t nok p  t ma Jisas iva q   na qa d   ma Jisas ka ev  r d  m ga n  kt k   qoar na qa rhoqortäqyia, ³⁹ “Ev  r d  m nge s  va v  t b   ngi sameng i sa ma Ng  muqa qa mualat p   gia iar toqoräkt.” D   soknga qa met m  t iomäkt ama mor   m ama värhäm b   qa sameng i ma Jisas ka mualat pa aa iar toqoräkt.

Ma Jisas Ka Mum  r  s P  t Ama Evopki N  kt Ma Jairus Aa Imgi

(8:40-56 / Mat 9:18-26 / Mak 5:21-43)

⁴⁰ B   sa nga ev  r d   ma Jisas s  rhage na ama namuqa d   ama gul  ngi na ama ruvek ta ar s   qa inguna rha moe di mai qale rha dap tat na  m nani a qa. ⁴¹ D   ama tpäskinaqa n  va ama m  mairqi q  rak i rhat tes ka i ma Jairus ka m  n b   arpus na qa s  ng ma Jisas aa qar b   qat naing b  t a qa ⁴² iva q   na qa s  va aa v  tka inguna aa imgi qit n  p kärakni i qop sokt ki aa imgi ama sägäkt. N  kt at koeo di ama ng  rh  qyisem da udiom na ng  t.

B   nga ma Jisas kat tet parhäm ama iska dap ama gula   na ama ruvek di rha moe rhat tet b   rhit tares ka. ⁴³ Dap aktni ama ruqi di qali qi e qäraktni i qaku mae da arha r  mgi na ama equngi

dap at biaska qat tet pät ama ngärhäqyisem da udiom na ama qoeo. Sa qia sot pät a nas iva märäs pät a qi[‡] sokt di qaku aung ga mäqäne dä mamär iva qa rhumäräs pät a qi.

⁴⁴ Qia män säng ma Jisas aa rhäng bä qia rhäk da aa boiqi arha väm dä qop káp da ama biaska masägos.

⁴⁵ Dä ma Jisas ka snanbät toqortäqyia, “Auge qa rhäk pät a ngo?”

Bä nga rha moe rha rhäqyas dä ma Pita qä qoar toqortäqyia, “Qamorqa, ama ruvek di masirhat na rha bä rhit tares nge.”

⁴⁶ Sokt di ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Aung i ak ka rhäk pät a ngo. Nguat nari i angätni gu qrot ngä met nävät a ngo.”

⁴⁷ Dä qa evopki qiat lu i qaku mamär iva qi namet dap kaku rhi naräm na qi dä soknga värvar vät a qi bä qia met bä arpus na qi säng ma Jisas aa qar. Näkt da ama ruvek arhä saqong moe dä qia qoar i mäniekt bä sa qia rhäk pät ma Jisas bä rhoqor mäniekt bä qia rha ama mumäräspät masägos.

⁴⁸ Dä ma Jisas ka qoar na qi rhoqortäqyia, “Ngua imgi, gi qatnanakt ngä mumäräs pät a nge. Ngia rhet sa ama isiska.”

⁴⁹ Bä as nga rhoqoräkt i ma Jisas kat tamän dä akni ama ruqa qa män näp ma Jairus ama narhoerqa näva ama mämairqi aa vätka. Bä qä qoar

[‡] **8:43** Sa qia sot pät a nas iva märäs pät a qi Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom dakt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

toqortäqyia, “Sa ngia imgi qia ñäp. Dap kale ngi namuruan bät kamorqa.”

⁵⁰ Bä nga ma Jisas ka nari rhoqor täkt dä qä qoar nä ma Jairus toqortäqyia, “Qale ngit len dap sokt ngiat nanakt dä va märäs pät a rha qi.”

⁵¹ Bä nga qa män bä ma Jairus aa vätka dä qaku qa rhares pät aung aa rhäng iva qä na qa in don sävät ama ñäpki at tut dap sokt ma Pita dä ma Jon näkt ma Jems näkt sävät ama rhuimgi at mamäk dä at nanäk. ⁵² Dap toqoräkt di ama ruvek di rhat tuqaiia dap tit nok pät a qi. Dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Qale ngänit nok inguna nak kop kaku qia ñäp dap ki mänatäm.” ⁵³ Dä rha rhama täm ga inguna rhat dräm i sa qia ñäp.

⁵⁴ Sokt di qa sangar at tärhäqyet näkt kä qoar na qi rhoqortäqyia, “Nguia imgi, ngia rhäranas.” ⁵⁵ Dä saqi sa evär da at kloqaqa bä qia mair masägos. Dä ma Jisas ka qoar na rha iva rhi von gi rhä guani ivakt iva qia äs. ⁵⁶ At mamäqiom di qräk mät iom mamär sokt di ma Jisas ka qoar na rha ma ama qrot iva qaku rhi nasameng ba aung sävät aa lat iangärhäkt kärängättni i sa ngä märanas pät a qi.

9

Ma Jisas Qa Rhäk Na Ama Ngärhäqyisem Da Udiom Na Rha Ama Ngangda

(9:1-6 / Mat 10:5-15 / Mak 6:7-13)

¹ Mamär dä ma Jisas ka mes ama ngärhäqyisem da udiom na rha ama mudäsaqongda sävät a ne dä qa von da rha ama qrot dä ama rhares ivakt iva rhit kutmäs ama iaus dä qosaqi iva rhat tumäräspät nämät ama räm ² dä qa rhäk

na rha ivakt iva rhi sameng sävät ma Ngämuqa aa Muräktpäm dä va rhat tumäräs pät ama rämgivärharha. ³ Qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Va qaku ngän nata guani sävät angäna tmerhäs. Qaku ngän nata anga tlang dä anga sägänaqa dä anga tmäs dä anga ligär dä va qaku aung gä nata anga unbem anga sravem. ⁴ Agi a vätka qäarakni i ngän don säväm ga diva qale ngän e väm ga bä dängdäng i ngän det daqule iomäkt ama värhäm. ⁵ Dap ngakt bä qaku guavek anga ruvek ta ar sä ngän dä va ngäni suqup angäna qar sa ama rhabuqi samäk* toqoräkt i ngän det daqule iomäkt ama värhäm ivakt iva rhi lu i sa ma Ngämuqa di qaku märmär gem ga na rha.”

⁶ Dä soknga vräs na rha bä rha met sämät ama värhap asägom asägom bä rhi sameng na ama sameng ama mär ngät dä rhat tumäräspät ama ruvek äkt kärarhani i rhat dän e.

Ma Herot Di Qänäskänes Ka Masirhat Nävät Ma Jisas

(9:7-9 / Mat 14:1-12 / Mak 6:14-29)

⁷ Bä ma Herot ama tpäskinaqa di qat nari sävät iarhongäkt kärqärhong i irhong ngät täranas bä däädän mä qa inguna arhani rhi qoar i ma Jon sa qa märanas nämät ama tñäpki ⁸ dap arhani rhi qoar i ma Elaija† sa väs däm ga dap koki as arhani di rhi qoar i akni iaqäkt kärak i mudu qa nävät ma

* **9:5** ngäni suqup angäna qar sa ama rhabuqi samäk Rhangät täkt ama lat di ngärhi sameng i sa ma Ngämuqa qa rhong na rha mas.

† **9:8** ma Elaija Ma Elaija di mudu akni ma Ngämuqa aa vämginaqa qäarakni i ama ruvek tat tu arhä snäng iva evär däm ga ivakt iva qä rhäkmu na ama iska nani ma Kraais.

Ngämuqa aa vämginarha di sa qa märanas bä ama iar qa. ⁹ Dap ma Herot ka qoar toqortäqyia, “Sa ngua rhodäkt mät ma Jon. Dap auge rhak täkt karak i nguat nari rhärhong däkt sävät a qa?” Dä qa siqut ivakt iva as kä lu qa.

Ma Jisas Ka Von Da Ama Tmä's Bä Ba Ama Ngärhäqyet Ama Tausengäna Na Rha Ama Ruvek (9:10-17 / Mat 14:13-21 / Mak 6:30-44 / Jon 6:1-15)

¹⁰ Bä sa nga evär dä qä ngangda dä rha sameng bä bä ma Jisas nä iarhongäkt moe qärqärhong i sa rha mualat nä irhong. Dä qa rhäqoar sä rha bä rhi na qa bä sokt ta rha met sä nas bä sa glaqot na ama värhäm ama lel äm gärqom i rhat tes äm i ma Betsaida, ¹¹ sokt di qoki as ama gulañ na ama ruvek di rha räm dä rha väs täm ga sae. Dä ma Jisas ka ar sä rha näkt ka märhamän sävät a rha sävät ma Ngämuqa aa Muräktpä'm näkt ka mumäräs pät iarhakt kärarhae i rhit läk nani ama mumäräspät.

¹² Bä nga säpbängang mamär dä qä ngärhäqyisem da udiom na rha rha män gem ga dä rhi qoaräs na qa rhoqortäqyia, “Mamär iva ngi rhäk na ama gulañ bä va rha rhet sämät ama värhap bä särhage na ap ivakt iva rhi ñäm nani anga tmäs dä anga vät iva rha rhas inguna rhos täkt ama ivärhäs di äs nga e gläius.”

¹³ Dä ma Jisas ka movät pät a rha rhoqortäqyia, “Aingän, ngäni von da rhä guarhong ivakt iva rha äs.”

Dä rha movät i rhi qoar toqortäqyia, “Rhe gem ut di qop sokt ama ngärhäqyet na ngät ama bretkäna näkt ama udiom ama rhinämiom. Dap nga nani a nge iva urhi vodäm bät anga tmäs bä ba ama

gulañ moe?” ¹⁴ Rha märhamän doqoräkt dinguna ama rhodäm sa ama gamoe e di ngäkt kre ama ngärhäqyet ama tausengäna na rha.

Dä ma Jisas ka qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Ngäni qoaräs na rha iva rha rhuqun bät a ne va ama guläñap. Näkt ama guläñap asägom asägom diva ama ruiom ama udiom da ama ngärhäqyisem na ama ruvek pä bap.” ¹⁵ Dä ama mudäsaqongda rha mualat toqoräkt bä rha moe rha muqun mäk. ¹⁶ Dä qa rha qä ngärhäqyet kä bretkäna näkt sävät kä rhinämiom bä qat nañäm dävit säva usäp näkt ka mes ama mär näkt ka vonmät na ngät. Näkt ka von aa mudäsaqongda rhäm ngät ivakt iva rhi are däm ngät bä ba ama ruvek.

¹⁷ Bä rha moe rha mä s bä arhä sarem näkt ama mudäsaqongda rha rha ama urat ama ngärhäqyisem da unbem na ama mäsdävät.

Ma Pita Qa Sameng Mamär I Ma Jisas Di Ma Krais

(9:18-21 / Mat 16:13-20 / Mak 8:27-30)

¹⁸ Maos toqoräkt i ma Jisas di qä nän bät ama ivärhäs kärqosni i qaku anga ruvek e dap aa mudäsaqongda di qale rha e rhi na qa dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Ngu lu ama gulañ na ama ruvek di rhi qoaräs i aingo di auge na ngo?”

¹⁹ Dä rha muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Arhani di rhi qoar i ma Jon ama Baptais dap arhani di rhi qoar i ma Elaija dap koki as arhani di rhi qoar i akni iaqäkt kärak i mudu qa nävät ma Ngämuqa aa vämginarha di sa qa märanas bä ama iar qa.”

²⁰ Dä qä snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Dap aingän di ngän du angän snäng i auge na ngo?”

Dä ma Pita qa muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Ainge di ma Krais nage ma Ngämuqa.”

Ma Jisas Ka Sameng Sävat Aa Tñäpki Dä Nasot Diva Qa Rhäranas

(9:21-22 / Mat 16:21-23 / Mak 8:31-33)

²¹ Dä ma Jisas ka mugem da ma ama qrot iva qale rhi nasameng nä rhom däkt bä ba aung.

²² Dä qa qoar toqortäqyia, “Ma Ruqa aa Emga diva as kä na ama märänga masirhat nani a ne bä va ama morta dä ama priskäna ama moräs na rha dä ama Skraipkäna diva rha rher mä qa bä va rhi veng ga näkt pät ama dävaung na qa ama qunäga dä va ma Ngämuqa qa rhäranas na qa nämät ama tñäpki.”

Mamär Iva Ngi Rha Gi Sämānanamuqa Bä Ngit Päs Ma Jisas Aa Rhäng

(9:23-27 / Mat 16:24-28 / Mak 8:34-38)

²³ Dä qa qoaräs na rha moe rhoqortäqyia, “Nga nani aung gäarakni iva qat tet nasot a ngo di mamär iva qä qyiradeng na nas dap kä rha aa sämānanamuqa bä qät päs gua rhäng bät ama qunäng nasot a ne. ²⁴ Inguna aung gäarakni i nani a qa iva qä sangar vät aa iar mamär diva qa rhusäng sä ngät nasot. Dap iaqäkt karak i qät kyiradeng na aa iar bä ba ngo diva qa rhumaiar ngät. ²⁵ Va mamär vät ama ruqa na agiqa qre i mänamär sä qa nage ama ivätki at kärhong ama mär irhong moe dap sa musäng sa aa iar ura kábäs na ngät? ²⁶ Nga aung gäarakni i aqlus pät a qa na ngo dä aqlus pät a qa nä gua enge diva ma Ruqa aa Emga diva aqlus pät a qa na qa vät iomäkt ama qäväläm gärqom i ngua rhän sä gu murhämeska dä ama murhämeska

i gu mamäk kä na aa enselqäna ama qumärqumär ta mamär. ²⁷ Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i arhani nävät a ngän däkt kärarhani i ngänät mair diva as kaku rhi nañäp dap as pa rhi lu ma Ngämuqa aa Muräktpäpäm.”

*Ma Jisas Aa Ñämñämgi Qia Män Maos
(9:28-36 / Mat 17:1-13 / Mak 9:2-13)*

²⁸ Ngi qoar qre nasot ama ngärhäqyet da dävauing ama qunäng i ma Jisas ka märhamän bät iangärhäkt ama enge dä qä nä ma Pita dä ma Jon näkt ma Jems ta met säda ama damgi ivakt iva rhi nän. ²⁹ Bä nga rhoqoräkt i qä nän dä aa saqongait angät ñämñämgi qia män maos bä aa boi di ngä män i qaliqalae vät a ngät i ama qulum ngät mamär. ³⁰ Dä nak sa vät iomäkt ama qäväläm dä ama ruiom ama udiom ma Moses kä nä ma Elaija ³¹ di vuk sä iom sa ama murhämeska na rhävuk bä rhat tamän särhäm ne rhi nä ma Jisas. Rha märhamän särhäm ne sävät aa tñäpki qäraktni iva qia rhu at släqyige vät a nas e ma Jerusalem.

³² Dap ma Pita qä na aa ruaiom di arhä mänap bä nak as nga bänmät na ama mänäpki nävät arhä saqong dä rha lu ma Jisas aa murhämeska näkt sävät iaikomäkt kärqiom i init mair in na qa.

³³ Bä nga rhoqoräkt i in met daqule ma Jisas dä ma Pita qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, ama mär toqoräkt i qali lut täkt. Bä rhäkt diva u rhair na anga dävagukt anga mämairväm iva aktni bä nge dap aktni bä ma Moses dap aktni bä ma Elaija.” Qa märhamän doqoräkt inguna qaku qat dräm iva qa rhamän bät agiqa.

³⁴ Bã nga qat tamãn doqorãkt dã ama eqoeqi qia mãn bã qia ong da bã rhit len masirhat toqorãkt i qi ngãng da. ³⁵ Dã ama eguinga qa mãn nãva ama eqoeqi i qat tamãn doqortãqyia, “Rhak tãkt di ngua emga qãrakni i sa ngua muqunãn bãt a qa nãkt pa ngãnãt nari nãmãt ka.”

³⁶ Bã nga ama eguinga qat tamãn bã rhãksot dã rha lu i sokt ma Jisas kat mair e. Dã ama mudãsaqongda rha ngaip pãm mes nã iarhongãkt kãrqãrhong i sa rha lu irhong imãk äkt bã qaku rha qoarãs na aung nã irhong.

*Ma Jisas Ka Mumãrãs Pãt Ama Iauska Mãt Ka
Ama Rhoemga*

(9:37-43 / Mat 17:14-21 / Mak 9:14-29)

³⁷ Nãkt nga duququ rhoqorãkt i ar sã rha nãda ama damgi dã ama gulãñgi ama mor qi qia mãn bãt ma Jisas. ³⁸ Dã akni ama ruqa nãva ama gulãñgi qa nãs sãvãt ma Jisas toqortãqyia, “Qamorqa, ngut nok pãt a nge iva ngi lu ngua emga qãrakni i qop nguna sokt ka ngua emga ama sãgãk dap saqi as kaku aung. ³⁹ Ngakt bã nga ama iauska qat tualat na qa ma ama qrot dã va qat tuqaia masãrmãn. Dã qãt don na qa na ama inirqi bã vukpuk sa ama goarãm mãt ka. Bã qaku ama iauska qat tet nãvãm ga dap sokt kã slava na qa. ⁴⁰ Ngua nok pãt gi mudãsaqongda iva rhi qutmãs a qa nãmãt ka rhoqorãkt i qaku a nge dã rha siqut dã qaku.”

⁴¹ Dã ma Jisas ka muvãt toqortãqyia, “Ai, aingãn di ama qoengait na ama ruvek kãrãrhae i qaku angãn anga qatnanakt dã qosaqi ama vurha na ngãn mamãr. Ngu lu va qale ngo gem ngãn

bä dängdäng gäsnia? Dä qosaqi va ngut ta ama märänga sä ngän bä dängdäng gäsnia?”

Dä ma Jisas ka qoar nä qa ruqa i, “Ngäni rha ama rhoemga namuk.” ⁴² Bä qosaqi nga rhoqoräkt i qa rhoemga qa met iva sage ma Jisas dä ama iauska qa rhon na qa samäk sävät ivät na ama inirqi. Dä ma Jisas ka rhäk na ama iauska nämät ka na ama enge ama qrot ngät bä qa mumäräs pät ka rhoemga näkt ka evär däm ga bä ba aa mamäk. ⁴³ Bä ama ruvek moe di qräk mät ta mamär nävät ma Ngämuqa aa qrot.

*Saqi As Ma Jisas Ka Sameng Sävät Aa Tñäpki
(9:43-45 / Mat 17:22-23 / Mak 9:30-32)*

Bä nga rhoqoräkt i qräqräk mät ama ruvek nävät iangärhäkt ama lat kärangät i ma Jisas ka mualat na ngät dä qa qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, ⁴⁴ “Ngäni nari mamär na agi enge qarangätni iva as pa ngua rhamän särhäm ngän na ngät. Ma Ruqa aa Emga diva rhi vodäm ga sämät ama ruvek arhä rhäkt.” ⁴⁵ Sukt di qaku qunäga vät a rha inguna ama rharimini di sa ama ngaip ini. Dap tit len bä qaku aung ga snanbät sä qa närhäm ini.

*Auge Di Ama Vit Na Qa Mamär
(9:46-48 / Mat 18:1-6 / Mak 9:33-37 / Luk 22:24-27)*

⁴⁶ Ama engirhong ngä män mänguräp ama mudäsaqongda bä rhi veng ne i auge nävät a rha di ama vit na qa mamär. ⁴⁷ Ma Jisas di qat dräm arhä mungäsnäng dä qa sangar da ama rhoemga aa rhäkt bä qa mair na qa gem mes. ⁴⁸ Dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Aung gäarakni i qä rhar sa anga rhoemga rhoqor tak täkt sagem mes nävät gu

ngärhipki di qä rhar sä ngo. Dap aung gäarakni i qä rhar sä ngo sagem mes di qä rhar sä iaqäkt karak i sa qa rhäk na ngo sarhe. Inguna iaqäkt karak i qät säm ama gaini na nas mamär mänguräp mä ngän di ama moräs na qa mamär.”

Aung Gäarakni I Qaku Qat Tair Särhäm Ut Di Qa E Vät Aut Käge

(9:49-50 / Mak 9:38-41)

⁴⁹ Dä ma Jon ga qoar na qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, sa ut lu ama ruqa qäarakni i qät kutmäs ama iaus nävät gi ngärhipki dä ut siqut iva urhin mae vät a qa inguna qaku qa nämäni ut.”

⁵⁰ Dä ma Jisas kä qoar toqortäqyia, “Qale ngän nanmae vät a qa inguna auge qarak i qaku a urha ik na qa di qa nävät a ut.”

Ama Samariaqäna Di Qaku Rha Ar Sä Ma Jisas

⁵¹ Bä sa nga qorhäs korbäs na ama rhodäm gärangättni iva ma Jisas kä an dävit dä qa mu aa snäng na ama snängaqa ama sägäk iva qa rhet sae ma Jerusalem. ⁵² Dä qa rhäk na aa engevärharha narhoer bä rha met sämät aomni ama Samariaqäna arha värhäm ivakt iva rhi rhäkmu nä iarhongäkt moe nani a qa ⁵³ sokt di ama ruvek nae di qaku rha ar sä qa i qoki nguna qat tet iva sae ma Jerusalem. ⁵⁴ Bä nga ama mudäsaqongiom ma Jems kä nä ma Jon in lu rhoqoräkt dä in snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Una Engeska, nga nani a nge na un iva uni nän da ama rhäptäpki na rhävuk iva qi veng da?”

55 Dä ma Jisas ka rhong sävät a iom näkt ka mair särhäm iom sä iaqäkt in snängaqa‡ 56 näkt ta met sämät aomni ama värhäm.

Ama Ruqa Diva Qä Väs Ma Jisas Aa Rhäng Doqor Mäniekt
(9:57-62 / Mat 8:18-22)

57 Bä nga rhat tet parhäm ama iska dä akni ama ruqa qa qoar na qa rhoqortäqyia, “Qoe nai i ngiat tet e di qoki va ngut päs gia rhäng.”

58 Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ama muräp di angärha lek dap ama isäm nämät ama leqäs di angärha vät sokt di ma Ruqa aa Emga di qaku aa anga ivärhäs ivakt iva qa rhas na aa uväski e.”

59 Dä ma Jisas ka qoar na akni ama ruqa rhoqortäqyia, “Ngit päs gua rhäng.” Dä qa ruqa qa muvät toqortäqyia, “Gua morqa, as ngi rhares pät gua rhäng iva as narhoer dä va ngua rhet ngu sasärhä gu mam.”

60 Dä ma Jisas kä qoar toqortäqyia, “Ngi qyiradeng na ama ñäpta iva rhi sasärha arhä ñäpta maräkt dap ngia rhet bä ngi sameng sävät ma Ngämuqa aa Muräktpäm.”

61 Dap koki as akni di qä qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Gua Engeska, va ngu väs gia rhäng dap as narhoer dä ngi rhares pät gua rhäng iva evär

‡ 9:55 Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap tom däkt ama qäväläm nämäni ama qängärirhom ma 55 dä ma 56 di di qosaqi rha säm a äm sae. ‘i qa qoar toqortäqyia, “Qaku ngänät dräm i aingän nämäni agi a qloqaqa. 56 Ma Ruqa aa Emga di qaku qa män ivakt iva qä slava na ama ruvek arha iar dap kinak ka män ivakt iva qa rhumaiar ta.”’

däm ngo bä ngua rhamän särha ngua es bä ngu sangar arhä rhäkt.”

⁶² Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Iaqäkt kärak i qat tualat na ama iaräs na ngät ama lat ama mär ngät näkt nga qät ñäm da aa rhäng sävät ama mru ngät ama lat kärangätni i mudu qat tualat na ngät di qaku mamär vät a qa iva qat tualat mamär vä ma Ngämuqa aa Muräktpäm.”

10

Ma Jisas Kät Täk Na Ama Ruvek Ama Dävaung Na Rha Da Ama Ngärhäqyisem Da Udiom Na Ama Latta Sa Ama Sameng Ama Mär Ngät

¹ Nasot iangärhäkt aa enge dä ma Engeska qa armeng da arhani ama latta qärrahani i ama ruvek ama dävaung na rha da ama ngärhäqyisem da udiom* na rha näkt ka rhäk na rha i udiom udiom narhoer nanokt ka sävät ama ivärhimek dä ama värhap iaväkt iva as pa qat tet sämät ap kä na aa mudäsaqongda.

² Näkt kä goar na rha rhoqortäqyia, “Ama tmäs kärangätni iva rhi dodäktgyäm ngät di masirhat na ngät dap ama latta di ama marheka na rha. Dä soknga mamär iva ngäni nän ma ama qrot sage ma Engeska bä bä iangärhäkt ama lat toqoräkt iva qä rhäk na anga latta sävät iangärhäkt aa lat. ³ Ngän det! As ngäni lu i ngut täk na ngän doqor ama sipsipkäna ama rhoes mänguräp ama mäsmäs päp

* **10:1** ama dävaung na rha da ama ngärhäqyisem da udiom Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap ta säm dom däkt ama qängärini angät käväläm doqortäqyia, ‘ama dävaung na rha da ama ngärhäqyisem.’

ngät ama muräp ama mor ngät. ⁴ Qale ngän nata anga rhae iva nanokt anga ligär ura anga sägänaqa ura anga sandal anga unmem na ngät sae dä qale ngän natmes ama qunäga aa qäväläm sävät aung barhäm ama iska.” ⁵ “Bä nga ngän mon säva agi a vätka dä ngäni er ngäni qoar toqortäqyia, ‘Ama bulap bä rhak täkt ama vätka.’ ⁶ Näkt ngakt bä anga ruqa qa ni e qärakni i qat sangar ama bulap diva iangärhäkt angäna enge na ama bulap diva qale ngät gem ga dap ngakt bä nga qaku diva qosaqi evär dä angän modämne sagem ngän. ⁷ Qale ngän bä iaqäkt ama vätka bä ngän däs dä ngänit nakt agirhong gärqärhongni i rhit bon ngän däm irhong inguna ama latka diva nak koki qät ta aa rhitsek. Qale ngän dune na ama vät.”

⁸ “Bä nga sa ngän mon sämät agi a värhäm bä sa rha ar sä ngän dä ngän däs agirhong gärqärhongni i rhit täkmu nä irhong bä ba ngän. ⁹ Ngän dumäräs pät ama rämgivärharha qärahani i qale rha e näkt pa ngäni qoaräs na rha rhoqortäqyia, ‘Ma Ngämuqa aa Muräktpäp di sa nga e glaqot na ngän.’

¹⁰ “Dap krekt bä ngän don säva agi a värhäm bä nga sa qaku rha ar sä ngän dä ngän det sämäni ama iska dalek na äm näkt pa ngäni qoar toqortäqyia, ¹¹ ‘Ama rhabuqi qäraktni i däädktgyäm gi va aurha qar angärha rem diva urhi suqup sä qi ivakt iva urhi qur a ngän i angäna lat di ama vu ngät. Sokt di mamär iva ngänät dräm doqortäqyia, ma Ngämuqa aa Muräktpäp di sa nga e glaqot.’ ¹² Ngu qoar na ngän iva sädä iaqäkt ama qunäga iva ma Ngämuqa qa rhatnävämne na ama ruvek diva qä lavuqi nä ma Saidon masirhat pit pä iomäkt ama värhäm

angät tpäs.”

*Avuqi Na Ama Ruvek Näva Ama Värhap Ama Mor
Ap Kärarhani I Qaku Rha Näpgoer Na Nas
(10:13-15 / Mat 11:20-24)*

¹³ “Aingän ama Korasingäna diva avuqi na ngän mamär! Bä aingän ama Betsaidaqäna diva qosaqi avuqi na ngän mamär! Inguna vadi mai iangärhakt ama nañis ngät ama lat kärangätni i sa ngua mualat na ngät gem ngän di nga vadi mai ngä märanas e mänguräp ama ruvek nae ma Tair bä nae ma Saidon di sa vadi mudu iarhakt ama ruvek ta näpgoer na nas nämät arha vuirhong i rhat muqun i rhi is nas na ama iläñ ngät ama boi na ama iräski nävät arha vuirhong näkt ti suqup ama ligätki vät a nas. ¹⁴ Sukt di vät ama qunäga qärakni iva ma Ngämuqa qa rhatnäväme na ama ruvek pät ama ivätki diva qä lavuqi na ama ruvek nae ma Tair dä nae ma Saidon masirhat pit pa angän bäs. ¹⁵ Dä ainge ma Kaperneam, nga va ma Ngämuqa qä sek sä nge sa rhävuk säda ama usäpki arha ron? Nak pa qaku rhoqoräkt. Dap kinak nge diva ma Ngämuqa qä rhon na nge rhämäne sävät ama ñäpta arhä ivärhäs.”

¹⁶ “Iaqäkt kärak i qat nari nämät ngän di qat nari nämät ngo dap auge qärak i qat ter mä ngän di qat ter mä ngo bä auge qärak i qat ter mä ngo di qat ter iaqäkt kärak i sa qa rhäk na ngo sarhe.”

*Evär Da Ama Ruvek Ama Dävaung Na Rha Da
Ama Ngärhäqyisem Da Udiom Na Ama Latta*

17 Evär dä qärrarhani ama ruvek ama dävauŋ na rha da ama ngärhäqyisem da udiom† na rha ama latta sa ama sameng na ama märmärgem dä rhi qoar toqortäqyia, “Aurha Engeska, nak ama iaus di qäqi ngät nari nämät ut toqoräkt i urhit kutmäsa ngät nävät gi ngärhipki.”

18 Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Aingo di qaku ngua särmändäm i sa nguna ngua lu ma Sämgä i arpus na qa näda ama usäpki arha ron doqor ama iauska qäarakni i bañäm mät ka. 19 Sa ngua von ngän da ama rhares ivakt iva ngäni naengmät na ama uiuvärhirhong dä ama rhäm dä va ngänät dän näva ama qrot moe angät tpäs i ma Sämgä. Dä va qaku guani ngä nasangäm na ngän. 20 Sökt di qale märmär gem ngän inguna ama iaus ngät nari nämät ngän dap mamär iva märmär gem ngän inguna sa ma Ngämuqa qa säm angän ngärhep tävuk.”

Ma Jisas Aa Märmärgem Nävät Aa Mamäk Aa Snängaqa

21 Vät iomäkt ama qäväläm dä ma Jisas di rhäqäp ka na ama märmärgem nage ama Qloqäqa ama Qumärqumärqa dä qä qoar toqortäqyia, “Ngu nän sä nge mam, ainge qäarak i ma Engeska na nge bä ba ama usäpki dä bä ba ama ivätki inguna sa ngia ngaip tärhong däkt nämät ama ruvek sa ama mädräm ama mär ngät dä ama mädräm

† **10:17** ama dävauŋ na rha da ama ngärhäqyisem da udiom Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap ta säm dom däkt ama qängärini angät käväläm doqortäqyia, ‘ama dävauŋ na rha da ama ngärhäqyisem.’

dap kinak sa ngia muqunäga sä irhong bä ba ama rhoes ama gaini na rha. Ari mam, i qoki nguna rhoqoräkt di varhäm gi snängaqa na ama ñämsävätki.”

²² “Sa gu mam ga von ngo rha ama qrot daver iarhongäkt moe. Bä qaku aung gat dräm i ama Ngärhoemga di auge dap sokt ama Ngätmamäk dä qaku aung gat dräm i ama Ngätmamäk di auge dap sokt ama Ngärhoemga bä qosaqi iarhakt kärarhae i sa ama Ngärhoemga qa muqunäga sä qa ba rha.”

²³ Nasot dä qa rhong sävät aa mudäsaqongda dä qa qoar na rha rhoqoräkt i sokt ta sä nas toqortäqyia, “Ama märmärgem bä bä iarhakt kärarhae i arhä saqong ngät lu iarhongäkt kärqärhong i sa ngänät lu irhong. ²⁴ Inguna ngu qoar na ngän i ama rhäqäp na rha ma Ngämuqa aa vämginarha dä ama vitnarha di sa nani a rha iva rhi lu rhärhong däkt kärqärhong i sa ngänät lu irhong sokt di qaku rha lu irhong. Bä qosaqi nani a rha iva rhi nari rhärhong däkt kärqärhong i sa ngänät nari irhong sokt di qaku rha nari irhong.”

Ama Enge Na Ama Siqutki Sävät Ama Mär Qa Ama Samariaqa

(10:25-28 / Mat 22:34-40 / Mak 12:28-34 / Rom 13:8-10 / Gal 5:13-14)

²⁵ Maos pät aomni ama qäväläm dä akni ama ruqa qa e qärakni i sa qa su na ama Muräkt kärangätni i sa ma Ngämuqa qa von ma Moses täm ngät. Di qa mair ivakt iva qä siqut nä ma Jisas dä qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Qamorqa, ngu lu va ngua mäšana äkt iva dängdäng dä bä ba ngo na ama iar ama sok täm ngät?”

26 Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ngu lu ama Muräkt di ngät tamän doqor mäniekt? Ngu lu ngiat tes ngät toqor mäniekt?”

27 Dä qa muvät pät ma Jisas toqortäqyia, “Mamär iva gia snäng bät ma Engeska gi Ngämuqa nä gi snängaqa moe bä nä gi mungäsnäng moe bä nä gi qrot moe bä nä gi mädräm moe dä qosaqi va gia snängbät arhani i rhoqor qre i gia snängbät a nas.”

28 Dä ma Jisas ka muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Sa ngia muvät maräkt. Ngia rhualat toqoräkt dä va ama iar nge.”

29 Sokt di qoki as nani a qa iva rhuk pät a qa nävät a nas dä qa snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Näkt ngu lu auge nävät iarhakt diva gua snängbät a qa?”

30 Dä ma Jisas ka muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Akni ama ruqa qat tet mämane nae ma Jerusalem iva sae sämät ama värhäm ama mor äm ma Jeriko bä qa rhon sä nas sämät ama suarha arhä rhäkt. Dä rha set da aa boi nävät a qa näkt ta arhäktgyäm sä qa näkt ta met daqule qa mäk i rät pät a qa.

31 “Dap akni ama pris nävät ama Judaqäna di mai sävät a qa i qat tet mämane nävä iaqäkt ama iska bä nga qa lu qarak ka ruqa dä qa ang dage bä qa met e na qa. 32 Dä akni ama Livaiaqa qarakni i qosaqi qa nävät ama Judaqäna di nga qat tet bä sävät iosäkt ama ivärhäs dä qa lu qarak dä qosaqi qa ang dage na qa.

33 “Dap ama Samariaqa qarakni i aiut ama Judaqäna di ut dräm ut tu ut snäng i ama ruqa ama vu qa na qa di qat tet parhäm aa tmerhäs bä nga qa män äkt i qale qarak ka ruqa e bä nga qa lu qa

dä qa lavuqi na qa. ³⁴ Dä qa met bä sage qarak dä qa rhor na ama oel dä ama wain mät aa bias näkt ka ispät mät ngät. Nasot dä qa mu qarak pät aa donki aa rhäng. Näkt ka met sä qa ruqa bä säva ama vätki qaraktni i ama ruvek tat dän bä rhat tas päm gi näkt tit bodäm sasot a nas näväm gi bä qa lu vät a qa. ³⁵ Näkt duququ dä qa rha ama udiom ama qunängiom angät titsek angät ligäriglem bä qa vodäm iglem bä bä iaqäkt karak i qät lu vät ama vätki. Näkt ka qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Ngit lu vät a qa iva nga evär däm ngo dä va ngu vodäm bät gi matnärhäm bä ba qa.’ ”

³⁶ Dä ma Jisas ka snanbät toqortäqyia, “Ngiat tu gi snäng i auge nävät iarhakt ama dävauung na rha di aa snäng bät ama vospärhaqa maengätki?”

³⁷ Dä qä mädrämga mamär sa ama Muräkt ka muvät toqortäqyia, “Iaqäkt karak i sa qa lavuqi na qa.”

Dä ma Jisas kä qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngia rhet bä va ngiat tualat toqor iaqäkt ama ruqa.”

Ma Jisas Ka Met Sage Ma Marta Qi Nä Ma Maria Vä Ina Vätka

³⁸ Bä nga ma Jisas kä na aa mudäsaqongda di rhat tet parhäm arha iska dä qa män ba aomni ama värhäm ama lel äm bä aktni ama ruqi qaraktni i rhat tes ki i ma Marta di qia ar sä qa säva arha vätka. ³⁹ Näkt arha lätki di rhat tes ki i ma Maria. Näkt pät iomäkt ama qäväläm di qiat muqun säng ma Jisas aa qar bä qiat nari iarhongäkt moe qärqärhong i ma Jisas kat tamän bät irhong. ⁴⁰ Dap ma Marta di qänäskänes ki sa at täkmunanaska i vadi va estäm na qa. Qia met bä sage ma Jisas di qia snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Gua Engeska, nak

kop nga ngiat lu ma Maria nae i qia ang daqule ngo sa ama lat bä sokt ngo nguat tualat na ngät? Mamär iva ngi qoar na qi iva qia rhatnärhäm ngo.”

⁴¹ Dä ma Engeska qa muvät toqortäqyia, “Marta, Marta, ainge di ngiat tu gi snäng masirhat bä rhäqäptäqäp nge sävät ama rhäqäp nä irhong ⁴² dap ngit läk nani ama sägäni. Ma Maria di sa qia armeng dä ianiäkt kärqäni i ama mär ini bä va qaku aung gä narha ini daqule qi.”

11

Ma Engeska Aa Nän

(11:1-4 / Mat 6:5-15)

(11:9-13 / Mat 7:7-11)

¹ Vät akni ama qunäga dä ma Jisas kä nän bät aosni ama ivärhäs. Bä nga qä nän bä rhäksot dä akni nävät aa mudäsaqongda qä snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Gua Engeska, mamär iva ngi su ut iva urhi nän doqor ma Jon i qa su aa mudäsaqongda iva rhi nän.”

² Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Nga ngäni nän dä mamär iva ngän damän doqortäqyia,

“Mam, mamär iva urhit kutdrir sävät gi ngärhipki i ama qumärqumär qi mamär bä mamär iva ar sä gi muräkt sarhe.*

* **11:2** Mam, mamär iva urhit kutdrir sävät gi ngärhipki i ama qumärqumär qi mamär bä mamär iva ar sä gi muräkt sarhe. Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama uiu äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap ta mu ama qäväläm sae nämäni ma Matyu 6:9-13 ivakt iva rhärhong dakt ama qängärirhong diva irhong doqor nä iarhongäkt ama qängärirhong bät ma Matyu.

³ Mamär iva ngi von ut ta ama tmäs kärangätnei i urhit läk nani a ngät pät ama qunäng nasot a ne.

⁴ Dap pa ngit kyiradeng na aurha vuirhong inguna qosaqi urhit kyiradeng na arhani sa arha vuirhong sävät a ut.

Näkt pa qale ngit kyiradeng na ut sämät ama siqut-siqut.”

⁵ Mamär dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngakt bä nga aung nävät a ngän di aa anga ruaqa näkt ngia rhet sagem ga mäni bängagi bä ngi qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Gua ruaqa, as ngi von ngo rha anga bretkäna anga dävaung ⁶ inguna akni gua ruaqa qärakni i qat tet pät aa tmerhäs sa gläius di qa män gem ngo näkt kaku guani iva ngu von ga rhäm ini.’ ” ⁷ “Dä va iak puk pa aa vätka qa rhuvät toqortäqyia, ‘Qale ngiat tusar na ngo. Sa ngua väs mät ama tmongi bä ngua es di sa rha e mäni lai rhi na ngo. Bä qaku mamär iva ngua rhäranas bä ngu von nge rhä guani.’

⁸ “Dä ngu qoar na nge i näma dä äkt bä qaku qa märanas bä qä navon nge inguna äkt i gia ruaqa na qa sokt di nak kop nguna nävät iomäkt i qaku aqlus pät a nge iva ngiat naingbät i ngi nän diva gia ruaqa qa rhäranas bä va qä von nge masirhat parhäm gia tläqa.”

⁹ “Dä soknga va ngu qoar na ngän doqortäqyia, ngi nän ma Ngämuqa dä va qä von nge dap pa ngit nän nani guani dä va ngia rhän bät ini dap pa ngit kut dä va ama tmongi qi rhar bä ba nge. ¹⁰ Inguna iarhakt moe qärrahae i rhi nän nani guani diva rhi rha ini dap auge qärak i qät nän

diva qa rhänbät dap auge qärak i qät kut mät ama tmongi diva qi rhar ba qa. ¹¹ Guavek koe nävät a ngän ama ngätmamäkkäna di nga ngia emga qä nän nani anga† rhinämga di nak pa ngi von ga rha anga uiuvärhaqa dap kaku anga rhinämga? ¹² Ura ngakt bä nga qä nän da anga luaqa di nak nga va ngi von ga rha anga rhämga? ¹³ Ngakt bä aingän gärrarhae i ama vu rha ama ruvek na ngän di ngänät dräm iva ngänit bon angän oes ta ama mär ngät ama vänbon doqoräkt di ngätki mamär iva angän mamäk tak pono da ama usäpki arha ron ba qä von da ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa bä bä iarhakt kärarhae i rhi nän ga!”

Ma Jisas Kä Na Ama Iaus Angät Narhoerqa Ma Belsebul

(11:14-23 / Mat 12:22-32 / Mak 3:22-30 / Luk 12:10)

¹⁴ Ma Jisas kät kutmäs ama iauska qärakni i qaku qat tamän. Bä nga ama iauska qa met dä ama ruqa qärakni i mudu qaku qat tamän di qa märhamän. Bä ama gulänği na ama ruvek di qräk mät ta rhoqoräkt. ¹⁵ Dap arhani nävät a rha di rhi qoar toqortäqyia, “Qät kutmäs ama iaus inguna ama iaus angät narhoerqa ma Belsebul‡ qät bon ga rha ama grot bä qat tualat toqoräkt.”

† **11:11** Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap taerhangät täkt ama enge di arhani nävät a rha di qosaqi rha säm a ngät sae. ‘bret di nak pa ngi von ga rha ama duiqa ura ngakt bä qä nän nani anga’ ‡ **11:15** ma Belsebul Rhakt täkt ma Sämga aa ngärhipki di qoki qi rhoqor ama Filistiaqäna arhä ngämuqa ma Baalsebup.

16 Dap arhani di rha siqut na qa i rha snanbät sä qa ma ama qrot iva qa rhualat na anga muqunängi na rhävuk.

17 Sukt di ma Jisas ka räm arhä mungäsnäng i rhat tu arhä snäng i qat tualat nä ma Sämga aa qrot dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Anga muräktpäm moe qärangätni i sa ngä matmät na nas diva qaku angärha anga uiuit bä qosaqi anga sägärhae näva anga vätka qärrarhani i sa rha matmät na ne diva qaku sägäni na rha saqi as. 18 Bä ngakt bä nga ma Sämga di qat tatmät na nas di ngu lu va aa muräktpäm ngät mair ma ama qrot toqor mäniekt? Nguat tamän doqor täkt dinguna ngäni qoar i ngut kutmäs ama iaus nä ma Belsebul aa qrot. 19 Näkt ngakt bä nga ngut kutmäs ama iaus na ama qrot nage ma Belsebul värhäm angäna enge dä ngu lu iarhakt kärarhae i rhat tet nasot a ngän di auge qät bon da rha ama qrot bä rhit kutmäs ama iaus? Iarhakt kärarhae i rhat tet nasot a ngän di sa arha lat ngärhi sameng i angäna enge di qaku maräkt na ngät. 20 Sukt di ngakt bä nga ngut kutmäs ama iaus nä ma Ngämuqa aa qrot di iangärhäkt gua lat di ngärhi sameng i ma Ngämuqa aa Muräktpäm di sa ngä män sagem ngän.”

21 “Nga ama qrot ka ama ruqa di qa rhäkmu na nas mamär na ama ulaqi at kärhong näkt kät lu vät aa vätka dä mamär iva mänarhäk pät aa qärhong.

22 Dap ngakt bä anga qrot ka mamär anga ruqa qa rhän bä qä siqut na qa dä va ama qrot ka mamär ama ruqa qa rhän näva aa uväs bä va qä rha iarhongäkt ama ulaqi at kärhong gärqärhong i mai di qat tu aa snäng i mamär na qa nävät irhong bä va qa rhatmät na aa qärhong moe bä ba aa

ruavek.” ²³ “Auge qarak i qaku qat tair gem ngo di qat tair sävät a ngo. Dap auge qarak i qaku qat tatnärhäm i qä ngingdämne na ama ruvek kä na ngo di qa di qat tusur täm da.”

*Evär Da Ama Iauska
(11:24-26 / Mat 12:43-45)*

²⁴ “Qre va vuk sa ama iauska nämät ama ruqa dä qat tet pät ama ivärhäs ama qrak dä bäs bä qät ñäm nani anga ivärhäs ivakt iva mae vät a qa e sokt di ngakt bä qaku qä namäqäne dä mamär dä qat tu aa snäng doqortäqyia, ‘Va evär däm ngo sävä gua vätka qarak i sa ngua män näväm ga.’ ²⁵ Bä nga rhoqoräkt i qat dän bä samuk dä qä lu qa vätka i ama qumärqumär väm ga näkt sa mamär na qa moe. ²⁶ Dä qat tet bä qat dän sa ama ngärhäqyet da udiom angätni ama iaus kärangätni i sa ngä met e na qa sa angärha lat ama vu ngät bä ngät don sävä qa vätka bä qale ngät e. Dä iaqäkt ama ruqa di sa mäqi mava na qa dap täkt di sa mava na qa masirhat mamär.”

Ama Modämne Ama Engätki Na Ngät

²⁷ Bä nga ma Jisas kat tamän bät tärhong däkt dä ama ruqi nä mänguräp ama gulañ gia näs tävuk toqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa modämne di sa nga e ge ama ngätnanäk kärakti i qia sa nge bä qia sek mä nge.”

²⁸ Dä qa muvät toqortäqyia, “Nak ma Ngämuqa aa modämne di sa nga e ge iarhakt kärarhae i rhat nari ma Ngämuqa aa enge näkt tat tet nasot a ngät.”

Ama Muqunängi Qäaraktni I Ma Ngämuqa Qa Mualat Na Qi Ge Ma Jona

(11:29-32 / Mat 12:38-42 / Mat 16:1-4 / Mak 8:11-12)

²⁹ Bä nga märmor ama gulañ dä ma Jisas kä qoar toqortäqyia, “Irhäkt ama qoengait di ama vu it ama qoengait. It ngärhit ñäm nani anga muqunängi sokt diva qaku anga muqunängi qi namän bä ba it dap sokt ama muqunängi nävät ma Jona. ³⁰ Mudu ma Jona di sa qa män i ama muqunängi na qa bä ba ama Niniveqäna bä rhoqoräkt diva ma Ruqa aa Emga di ama muqunängi na qa bä bä rhit täkt ama qoengait. ³¹ Ama ruqi qäaraktni i ama vit na qi e vät ama ivärhäs ma Seba diva qia rhäranas päť iaqäkt ama qunäga qäarakni iva ma Ngämuqa qa rhatnävämne na ama ruvek bä va qi rhäksärha ama ruvek näp tit täkt ama qoengait inguna qia met näva ama iska näda ama ivätki at tärhäkt ivakt iva qi nari ama ruqa sa ama mädräm ama mär ngät ma Solomon aa enge. As ngäni lu i aingo qäarak i qale ngo rhe di ngua e daver ma Solomon. ³² Ama ruvek nae näva ama värhäm ama mor äm ma Ninive va rha rhair ti nä rhit täkt ama qoengait päť ama qunäga qäarakni iva ma Ngämuqa qa rhatnävämne na ama ruvek päť ama ivätki bä va iarhakt ama ruvek ti rhäksärhäm ngän inguna mudu rha näpgoer na nas toqoräkt i ma Jona qa sameng bät a rha. Dap täkt di aingo qäarak i qale ngo rhe di ngua e daver ma Jona.”

Ma Ngämuqa Aa Enge Di Ama Neraqa Bä Ba Ama Släqyige

(11:34-36 / Mat 6:22-23)

³³ “Qaku aung gä namudäm säda anga lirhäga näkt kä ngaip ka ura qa rhu qa va anga uratki arha rem. Dap kinak kä rhäkt a qa rhävuk ivakt iva nga iarhakt kärarhae i rhat don säva vät diva rhat lu ama neraqa. ³⁴ Gi saqong di ama lirhäga bä bä gi släqyige. Qre va ama mär gi saqong dä va rhäqäp gi släqyige moe na ama neraqa. Dap ngakt bä gi saqong di mava na ngät dä va rhäqäp gi släqyige na ama bängangit. ³⁵ Ngit lu mamär i vadi va ama neraqa qä sen bäm nge dap kale bängangit. ³⁶ Bä va ngakt bä nga gi släqyige moe di rhäqäp ige na ama neraqa dap kaku anga bängangit nani e diva qunäga masirhat mät gi släqyige i rhoqor qre i ama neraqa näda ama lirhäga qä sen nävät a nge.”

*Ama Märän Gärängätni I Ngät Säväät Ama Farisiqäna Dä Ama Mädrämda Sa Ama Muräkt
(Luk 11:37-54 / Mat 23:1-36 / Mak 12:38-40 / Luk 20:45-47)*

³⁷ Bä nga ma Jisas kat tamän bä rhäksot dä ama Farisiqa qa rhäknan däm ga iva qä na qa in däs dä soknga qa mon bä qa muqun bät ama laiqa aa rhäkt. ³⁸ Dap ama Farisiqa di qa särmän säväät ma Jisas inguna qat dräm i ma Jisas di qaku qa er qa rhor aa rhäkt näkt sa qat täs aa tmäs.

³⁹ Dä ma Engeska qä goar na qa rhoqortäqyia, “Aingän ama Farisiqäna di sa ngäni qumär vät ama kapkäna dä ama pletkäna angärha rhäng dap imuk da angäna ron di rhäqäp ngän na ama snängaqa nani guarhong masirhat iva bä ba nas dä ama mungäsänäng ama vu ngät. ⁴⁰ Ama dädän da ama ruvek na ngän! Nga nak kaku ma Ngämuqa qäarak i sa qa säm ama släqyige di qosaqi qa säm sädä ige

angärha ron? ⁴¹ Dap mamär iva ngäni von nävät iarhongäkt kärqärhong i qali lirhong mät angäna kapkäna dä angän pletkäna bä ba ama tläktä dä va ama qumärqumärta na ngän dä ma Ngämuqa aa saqong.”

⁴² “Avuqi na ngän mamär ama Farisiqäna! Inguna sa ngänit bon ma Ngämuqa rha ama sägäni näda ama ngärhäqyisem nävät iarhongäkt moe qärqärhong i ngän du irhong bät ama tmäs toqor ama mint ngä na ama ru dä ama tmäsirhong maos maos nävät a lat dap kaku ngän dualat parhäm ama räkt ngät ama muräkt sävät ama ruvek dä qaku angäna snäng bät ma Ngämuqa. Mai mamär iva ngän däqäne dä mamär varhäm därhong däkt moe dap kale ngän detdäm särhä guarhong.”

⁴³ “Avuqi na ngän mamär ama Farisiqäna! Rhoqoräkt dinguna sa nani a ngän iva ngän duqun bät ama lai vuk dä ngärhaväm ba ama mämairväm dä nani a ngän masirhat iva ama ruvek ti rhar sä ngän na ama qutdrir vät ama ivärhimek kärqämekni i ama ruvek tit boda arha tmäs e.” ⁴⁴ “Avuqi na ngän mamär! Inguna sa ngän män i ngän doqor ama rhobek arha an gärangätni i qaku rha muqunän sagem ngät bä äkt i ama ruvek tat tet pono va angärha rhäng inguna qaku rhat dräm i ama an iangärhäkt.”

⁴⁵ Dä akni ama mädrämga mamär sa ama Muräkt ka movät päť ma Jisas toqortäqyia, “Qamorqa, nga ngiat tamän bät iarhongäkt ama engirhong dä qosaqi ut nari i ngi slava na ut nä gia enge.”

⁴⁶ Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Dä aingän ama Farisiqäna di qosaqi avuqi na ngän mamär inguna ngän du ama talap ama märän bä bap

pät ama ruvek arha rhäng bä rhi siqut iva rhit ta dä qaku. Dap kinak ngän di qaku nani a ngän iva ngän natmualat nä guarhong iva ngän datnärhäm da.” ⁴⁷ “Avuqi na ngän mamär! Inguna ngänit täkmu na ama ñäpta arha lek iva nani ma Ngämuqa aa vämginarha qärrarhani i sa mudu angän mamäkkäna rha veng da. ⁴⁸ Angäna lat di ngärhi sameng mamär i sa ngän dares pät angän mamäkkäna arha rhäng i iarhakt ta mualat toqoräkt. Sa rha veng ma Ngämuqa aa vämginarha dap aingän di ngän däkmu na arha lek.

⁴⁹ “Inguna nävät iangärhäkt angäna lat dä sa rha säm ba ama abuk ma Ngämuqa Aa Mädräm ama Mär Ngät toqortäqyia, ‘Va ngu rhäk nä gua vämginarha dä ama ngangda sagem da dä arhani nävät a rha diva rhi veng da dap arhani diva rhi sangäm na rha mavängam.’ ⁵⁰ Bä äkt iva rhit täkt ama qoengait pa it ngärhi rha ama rhäksärhäm bät ma Ngämuqa aa vämginarha arhä biaska aa uväs kärakni i qrir na qa mänasäng mudu vät ama rharimini qärqäni i sa ma Ngämuqa qa säm ama ivätki ⁵¹ mänasäng nävät ma Abel aa biaska bä sävät ma Sekaraia aa biaska qäarak i sa rha veng ga mänguräp ama laiqa na ama vodämes kä na ama ansäspämgi ama mor qi. Ari, sa ngu qoar na ngän na ama engätki i rhit täkt ama qoengait diva ngäni rha ama rhäksärhäm bät iangärhäkt ama lat angät tpäs.”

⁵² “Avuqi na ngän mamär ama mädräm da mamär sa ama Muräkt inguna ngänit päp mät ama iska sävät ama mädräm sa ama engätki sävät ma Ngämuqa. Qaku ngän det parhäm ngät dap kosaqi

sa ngänit päs särhä iarhakt kärarhae i rhat tet parhäm ngät.”

⁵³ Bä sa nga ma Jisas ka met nae dä ama Farisiqäna rhi na ama Skraipkäna di sa rha nasäng i rhi siqut na qa iva qat tamän sävät ama rhäqäp nä irhong ⁵⁴ i qale rha nani a qa iva qa rhamän bät agung anga enge qärangätni iva rhi rhäksärhäm ga vät angät tpäs.

12

Mamär Iva Ngänit Lu Nämät Ama Farisiqäna Rhi Na Ama Sadyusiqäna Arha Yis

(12:1 / Mat 16:5-12 / Mak 8:14-21)

¹ Bä nga rhoqoräkt i ama guläñgi na ama rhäqäp na ngät ama tausengäna na ama ruvek pästämne na rha bä dät mamär bä rhi naengmät na ne. Dä ma Jisas ka nasäng i qat tamän sävät aa mudäsaqongda narhoer toqortäqyia, “Ngänit lu nämät ama Farisiqäna arha yis kärakti i iomäkt i rhat tualat sädä saqong. ² Qaku guani qärqäni i sa rha väsrhäm ini diva qaku rhi namuqunäga sä ini dä qaku guani qärqäni i ama ngaip ini diva qaku rhi naräm nä ini. ³ Agi enge iangärhäkt kärangätni i sa ngia märhamän bät a ngät pä bängangit angät tpäs diva rhi nari ngät da eraqi bä agi enge iangärhäkt kärangätni i sa ngia rhäkdasäkt na ngät mät ama sdämgi da ama vät angärha ron mamär diva rhi sameng na ngät nävät ama vät angärha rhäng.”

Nak Pa Qale Ngänit Len

(12:4-7 / Mat 10:26-33)

⁴ “Gua ruavek, nguat tamän särhäm ngän i qale ngänit len iarhakt kärarhae i rhi veng ama släqyige näkt nasot dä qaku mamär vät a rha iva rhi namualat nä guani saqi as. ⁵ Dap pa ngu qur a ngän da iaqäkt kärak i mamär iva ngänit len ga. Mamär iva ngänit len iaqäkt kärak i nasot i sa qa veng ama släqyige di aa qrot ngä vit iva qä rhon na ngän sämät ama ivärhäs na ama mudäbäs ama sok tä bäs. Ngäktki, nguat tamän särhäm ngän iva nak pa ngänit len ga.

⁶ “Nga qaku rhi navodäm bät ama ngärhäqyet ama isämirhong na ama brasirhom? Sökt di qaku guani nävät irhong di rät pät ma Ngämuqa nä ini. ⁷ Bä ngäktki mamär i qäqi ama qäseng bät angän bäs di sa ma Ngämuqa qat dräm ama rhodäm sä ngät. Qale ngänit len. Aingän di ngän bit ge ma Ngämuqa va ama rhäqäp nä irhong ama isämirhong angät tpäs.”

Mamär Iva Ngän Damän I Ngän Nämäni Ma Kraiss (12:10 / Mat 12:22-32 / Mak 3:22-30 / Luk 11:14-23)

⁸ “Dä nguat tamän särhäm ngän i iaqäkt kärak i qat tamän i qa nämäni ngo da ama ruvek arhä saqong diva qosaqi aingo ma Ruqa aa Emga ngua rhamän i qa nämäni ngo dä ma Ngämuqa aa enselqäna arhä saqong. ⁹ Dap kärakni i qät täqyas na ngo da ama ruvek arhä saqong diva ngu rhäqyas na qa dä ma Ngämuqa aa enselqäna arhä saqong. ¹⁰ Bä aung gäarakni i qat tamän mava nä ma Ruqa aa Emga diva ma Ngämuqa qä qyiradeng nä ianiäkt aa vuini. Dap aung gäarakni i qat tamän mava na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa diva qaku ma Ngämuqa qa naqyiradeng nä ianiäkt aa vuini.”

11 “Qre va rhat tair na ngän da ama narhoerta näva ama mämaïrväm dä ama tpäskinarha näkt ama narhoerta arhä saqong dä va qale qänäskänes ngän iva ngän dair särhäm mes toqor mäniekt ura va ngän damän doqor mäniekt ¹² inguna ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa va qä su ngän da ama enge iva ngän damän doqoräkt pät iomäkt ama qäväläm.”

Ama Enge Na Ama Siqutki Sävat Ama Dädän Ga Ama Qärhongbärhaqa

13 Akni nä mänguräp ama gulänqi qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Qamorqa, mamär iva ngi qoar nä gua matka iva qa rhatmät ama gunän nage aun mamäk bä ba un.”

14 Dä ma Jisas ka muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Rhakni, auge qa armeng däm ngo iva ama matnävämnenaqa na ngo ura ama ruqa iva qa rhatmät bä ba en?”

15 Dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Ngänit lu! Ngänit lu vät a nas mamär nämät ama snängaqa maos maos na ama alek inguna ama ruqa aa iar di qaku ama rhäk täm ngät nävät aa gunän.”

16 Dä qa qoar na rha na ama enge na ama siqutki rhoqortäqyia, “Ama etki na ama tmäs pät akni ama qärhongbärhaqa aa ivärhäm di ngä sa masirhat.

17 Dä qat tu aa snäng doqortäqyia, “Va ngu lu ngua mäšana i sa nguna qaku anga släqyäs iva nanokt ama tmäs iva ngua rhu ngät mamär vät a ne?”

18 “Dä soknga qä qoar toqortäqyia, ‘Rhäkt diva ngua rhualat toqortäqyia. Va ngun brut da ama tmäs angärha vät samäk näkt pa ngu rhäk pät anga mor ngät mamär anga vät iva äkt näkt ngua

rhuvärhane nä gua tmäs ngä nä gu gunän bäm ngät.
¹⁹ Bä va ngua rhamän sävät a nas toqortäqyia, “Nak masirhat nä gu gunänirhong gärqärhongni i sa ngua muvärhane nä irhong säda ama rhäqöp ama qoeo angärha ron. Bä va märmärsäs gem ngo i nguat täs dä ngut nakt bä va märmär gem ngo.” ’

²⁰ “Sokt di ma Ngämuqa qa qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Ainge di ama däädänga na nge. Va näp takt täkt ama bängagi dä va ngu rhäqäs ta ama iar näväm nge. Dä va auge qä rha iarhongäkt kärqärhong i mudu ngia rhäkmü nä irhong iva bä ba nas?’

²¹ “Rhangät täkt ama lat diva ngä rhän bät iaqäkt kärak i qat tuvärhane na aa gunän bä ba nas dap ka di qaku ama qärhong bät a qa sage ma Ngämuqa.”

Qale Qänäskänes Ngän
(12:22-31 / Mat 6:25-34)
(12:33-34 / Mat 6:19-21)

²² Dä ma Jisas kä qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Bä äkt iva ngu qoar na ngän i qale qänäskänes ngän sävät angäna iar iva ngän dä agirhong ura va sävät angän släqyige iva ngän don mät agirhong. ²³ Ama iar di ngä vit pa ama tmäs angät tpäs dä ama släqyige di ige ngä vit pa ama boi angät tpäs. ²⁴ As ngäni lu ama ngotkiqäna. Ngät di qaku ngät dräm ngärhit kutnanokt dä ngärhit sekdäm dä qaku angät anga vät nanokt ama tmäs sokt di ma Ngämuqa qät bon ngät ta ama tmäs. Dap aingän di ama vit na ngän masirhat pa ama isäm angät tpäs. ²⁵ Auge nävät a ngän di mamär vät a

qa iva qa rhu anga sägäk anga aua sävät aa iar*
toqoräkt i qänäskänes ka masirhat? ²⁶ Di ngakt bä
nga qaku mamär vät a ngän iva ngän dualat nä
rhäni rhäkt ama gaini mamär dä mäniekt bä va
qänäskänes ngän nani iarhongäkt moe?”

²⁷ “As ngäni lu ama ngualäñgualañ angärha iar.
Qaku ngät dräm ngät tualat ura ngärhit kutäm bät
ama boi iva ngät donmät sokt di ngu qoar na ngän
i qäqi ama vitnaqa ma Solomon sa aa murhämeska
moe di qaku ama mär qa masirhat toqor ama
sägäk nävät iangärhäkt ama ngualäñgualañ aa
murhämeska. ²⁸ Dap kre va ma Ngämuqa qat
turha ama mran na angät murhämeska rhoqoräkt
kärangätni i rhäqyerhäkt ngät däqäm bät ama etki
dap kaku duququ inguna rhit päs ngät mät ama
mudam dä mänia? Nak nga qaku ma Ngämuqa qat
turhäm ngän mamär masirhat pa angät tpäs? Ai,
aingän di ama gaini nä angän gatnanakt!

²⁹ “Bä va qale ngän du angän snäng masirhat
nani ama tmäs iva ngän däs ura ama rigi iva ngänit
nakt. Nak kop kale qänäskänes ngän masirhat nani
iarhongäkt. ³⁰ Inguna iarhakt kärarhae i qaku rhat
nanakt nä ma Ngämuqa di arhä snängaqa masirhat
sävät tärhong däkt dap angän mamäk di sa qat dräm
i ngänit läk nani irhong. ³¹ Dap kinak pa ngäni
rhares pä ma Ngämuqa iva qat turäkt täm ngän dä
qosaqi va qä von ngän dä iarhongäkt moekt.”

³² “Aingän ama guläñäm na ama sipsipkäna di
qale ngänit len inguna angän mamäk di mär gem
ga iva qä von ngän da ama Muräktpäm. ³³ Mamär

* **12:25** anga sägäk anga aua sävät aa iar Ura ‘ama qäväläm näva
ama mita säva aa uiuvät’

iva ngäni voda angän gärhong näkt ngäni von ama tläkta rha ama ligär. Bä nga rhoqoräkt dä ngänit täkmu ba nas na ama rhae iva nanokt anga ligär qärangättni i qaku mamär iva mava na ngät toqor ama mämägän dävk ge ma Ngämuqa dä qaku mamär iva rhäksot na ngät bä va qaku mamär iva anga suaqa qä naing glaqot na ngät bä qaku anga gärhoñ ngä naslava na ngät. ³⁴ Inguna äkt i sa qale angän mämägän e di qosaqi va qale gi snängaqa e.”

Va Ama Qarhap Ngän Dap Ngänät Nañäm

³⁵ “Mamär iva ngän durhämes näkt ama qarhap ngän mamär nani agini qärqäni iva ini ngä rhän näkt mamär iva angän lirhäng ngät dang basägos ³⁶ iva ngän doqor ama gamoe qärrahani i qale rha nani arha morqa qäarakni iva evär däm ga näva ama tmäski na ama rhitbodämnaarha. Bä nga rhoqoräkt dä va ama qarhap ta iva nga i qat dân bä qät kut dä mamär iva rhi lir ti rhar mät ama tmongi bä ba qa. ³⁷ Va ama märmärgem ge iarhakt kärerhae ama morqa aa latta qärerhae i qale rha va aa rem gärerhae i nga arha morqa qa rhän bät a rha i qoki as tat nañäm nani a qa. Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki iva qa rhon mät ama boi qärangättni i rhit täkmu na ama tmäs sä ngät näkt pa qä ar sä rha sävät ama laiqa aa rhäkt näkt pa qa rhän bä qä rhatmät na ama tmäs bä ba rha. ³⁸ Va ama mär masirhat sage iarhakt ama morqa aa latta rhoqoräkt i nga arha morqa qa rhän bät a rha i qoki as kale rha rhoqoräkt i näma dä äkt bä qa rhän mäni ama mor qi ama bängagi ura näva ama umeqa. ³⁹ Dap ngänät dräm daerhom i ngakt bä ama vätka aa ik di sa vadi mai qat dräm iva vät agi

a qäväläm dä va ama suaqa qa rhän dä sa vadi mai qaku qä naqyiradeng na aa vätka iva qä drukdäm bäm ga. ⁴⁰ Aingän di mamär iva ngänit täkmü na nas mamär inguna ma Ruqa aa Emga va qa rhän bät ama qäväläm gärqomni i qaku ngän du angän snäng iva qa rhän bät a äm.”

⁴¹ Dä ma Pita qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Gua Engeska, nga sokt ngiat tamän särhäm ut nä rhangät täkt ama enge na ama siqutki ura ngiat tamän särha ama ruvek moe?”

⁴² Dä ma Engeska qa muvät toqortäqyia, “Rhoqoräkt dä ngu lu agi a latka iaqäkt kârak iva qale qa ma ama qrot mäni ama lat dä aa mädräm ama mär ngät iaqäkt kârak iva aa morqa qa rhu qa ivakt iva qät lu vät aa latta i qät boda rha arha tmäs pät ama qunäga aa qävälap maräkt? ⁴³ Va ama märmärgem ge iaqäkt ama latka qârak i nga evär da aa morqa dä va qa rhän bät a qa i qat tualat toqoräkt. ⁴⁴ Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki iva qa rhu qa ivakt iva qät lu vät aa qärhong moe va aa vätka.

⁴⁵ “Dap ngakt bä iaqäkt ama latka qa rhamän särhäm mes doqortäqyia, ‘Gua morqa di qät tiläng bä sa qaku qa lir qa män’ dä qä nasäng i qä arhäktgyäm sa ama latta ama evop dä ama gamoe dap kat täs dä qät nakt bä guani na qa ⁴⁶ dä va aa morqa qa rhän bät ama qunäga rhoqoräkt i qaku qa latka qat tu aa snäng iva qa rhän bät a qa bä vät ama qunäga aa qäväläm gärqomni i qaku qat dräm na äm. Dä va qa morqa qä sangäm na qa näkt pa qä qut na qa sävät ama ivärhäs ge iarhakt ama ruvek kärarhae i qaku rhat tualat na aa lat mamär.

47 “Näkt iaqäkt ama latka qäarak i qat dräm mamär na aa morqa aa snängaqa näkt kaku qa rhäkmu na nas bä qaku qa mualat parhäm aa morqa aa snängaqa diva rhi arhäktgyäm sä qa masirhat. 48 Dap ama latka qäarakni i qaku qat dräm aa morqa aa snängaqa näkt kat tualat na ama lat kärangätni i mamär iva qä rha ama rhäksärhäm bät angät tpäs diva rhi arhäktgyäm sä qa maqälak. Iaqäkt kärak i sa rha von ga masirhat diva rhi nän nagem ga masirhat dap pa rhi nän masirhat mamär nage iaqäkt kärak i sa rha von ga masirhat mamär.

*Qaku Ama Bulap Dap Ama Matmät
(12:49-53 / Mat 10:34-39)*

49 “Nguä män ivakt iva nguä rhu ama mudämgi vät ama ivätki bä nani a ngo i sa vadi va qi nasäng i qiat dang! 50 Sokt di as pa nguä rhon säda ama qäväläm angärha ron iva ngu rha ama baptais na ama tñäpki bä rhom däkt diva qale läm doqoräkt pät gu snängaqa bä dängdäng i äm ngä rhu angät släqyige vät a nas. 51 Mäniekt? Nga ngän du angän snäng i sa nguä män ivakt iva ngu voda ama bulap sävät ama ivätki? Nak kaku rhoqoräkt! Ngu qoar na ngän i nak sa nguä män sa ama matmät. 52 Mänasäng narhäkt bä rhävit diva anga ngärhäqyet na rha anga sägärhae diva matmät ta sävät a ne bä va anga dävau ng na rha sävät ama udiom dä anga udiom sävät ama dävau ng na rha. 53 Bä va matmät na ama ruvek iva anga ngätmamäk sävät ama ngärhoemga dä va anga ngärhoemga sävät ama ngätmamäk dä va anga ngätnanäk sävät ama ngärhuimgi dä

va anga ngärhuimgi sävät ama ngätnanäk dä va anga ngätäväski sävät ama ngätkluqi dä va anga ngätkluqi sävät ama ngätäväski.”

Ama Matnämänine Sa Ama Rhodäm

⁵⁴ Dä ma Jisas ka goar na ama gulän̄gi na ama ruvek toqortäqyia, “Qre va ngäni lu i ama eqoeqi qiat täranas na rhämone i ama qunäga qat don e dä ngänit lir ngänät dräm ngäni goar toqortäqyia, ‘Va ama suigi qi säp’ dä qoki ama suigi qi säp.

⁵⁵ Dap ngakt bä ama laurqi qiat dän na rhänamuk näva ama qräk dä bäs ama ivärhäs dä ngäni goar toqortäqyia, ‘Va aqärnas mät ama qunäga’ dä qoki aqärnas mät ka. ⁵⁶ Aingän gärrarhani i ngän dualat sädä saqong, sa ngänät dräm iva ngän datnävämne mamär na ama muqunän sa ama rhodäm bät ama ivätki dä ama leqäs. Dap mäniekt bä qaku ngänät lu ñismäne sävät iarhongäkt pät tangät täkt ama rhodäm?”

Mamär Iva Ngäni Lir Ngän Duräkt Mänguräp Mes

⁵⁷ “Mäniekt bä aingän maräkt di qaku mamär vät a ngän iva ngäni lu mamär nä iangärhäkt ama lat kärangät i ama räkt ngät? ⁵⁸ Ngakt bä nga aung ga mu ama enge iva rha rhair na ngän ba ama muräkt dä mamär iva ngäni lir ngän det sagem ga bä va ngän duräkt mänguräp mes ngän na qa as pa ama muräkt angät kamäs. Inguna ngakt bä rha rhair na ngän ba ama muräkt dä varis ama matnävämnaqa qä namu ngän ba ama ulaqimärhaarhäkt aa rhäkt bä va qa rhu ngän ba ama tpäskiarharhäng. ⁵⁹ Dä ngu goar na ngän i qaku mamär iva vuk sä ngän bä dängdäng i ngän duvät na ama däändängini nä ini ama brasini.”

13

Mamär Iva Ngi Näpgoer Na Nas Dap Pa Qaku Diva Qäbäs Na Nge

¹ Arhani ama ruvek di qale rha e vät iomäkt ama qäväläm bä rha qoaräs nä ma Jisas sävät ama Galiliqäna qärrarhani i ma Pailat ka modämne na arhä biaska ngä na arhä vodämes angät biaska rhoqoräkt i qa veng da.

² Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Nga ngän du angän snäng i iarhakt ama Galiliqäna di ama vu rha mamär bä äkt i avuqi na rha masirhat dap arhani ama Galiliqäna moe di qaku? ³ Ngu qoar na ngän i qaku! Dap aingän di ngakt bä qaku ngän nanäpgoer na nas di qosaqi va qäbäs na ngän. ⁴ Ura sävät iarhakt kä ngärhäqyisem da qäraet da dävauung na rha qärrarhae i sa arpus na ama näski sävät arha rhäng e vät ama ivärhäs ma Siloam bä rha ñäp di nga ngän du angän snäng i arhani nae ma Jerusalem moe di rha e vät arha qar sa arha vuirhong? ⁵ Ngu qoar na ngän i qaku! Dap aingän di ngakt bä qaku ngän nanäpgoer na nas di qosaqi va qäbäs na ngän.”

Ama Enge Na Ama Siquutki Sävat Ama Gosaqi Qäraktni I Qaku Qit Sa

⁶ Dä qa qoar na rha na ama enge na ama siqutki rhoqortäqyia, “Ama ruqa qa qutnanokt ama gosaqi vät aa etki na ama wain näkt ka met kät ñäm nani anga gavam sävät at täqän bä qop kaku qa lu agung. ⁷ Dä qa qoar na ama ruqa qäraktni i qät lu vät ama etki rhoqortäqyia, ‘Sa ama dävauung ama qoeo nä rhak täkt i ngut täqäsdämne sarhe bä ngut ñäm sävät ama gosaqi iva nani anga

gavam dä qop kaku agung dä ngi rhäp mä qi samäk! Mäniekt bä qit päs nas pät tos täkt ama ivärhäs?”

⁸“Dä qarak ka muvät toqortäqyia, ‘Morqa, as kali qi vät aung anga quiaqa anga sägäk dap pa ngu nges namet a qi näkt ngu rhon na anga ivätki anga mär qi anga qärhopka väm gi. ⁹Ngakt bä nga qi sa arha anga gavam bät tak navuk diva mamär! Dap nga qaku dä va rhi rhäp mä qi samäk.’”

Ama Vakt Pät A Qi Ama Ruqi Qia Rha Ama Mumäräspät Pät Ama Sabat

¹⁰Vät akni ama Sabat dä ma Jisas kä su va aktni ama mämairqi ¹¹dap aktni ama ruqi di sävät a qi e qaraktni i ama iauska qa vakt pät a qi vät ama ngärhäqyisem da qäraet da dävaung na ama qoeo. Sokt kiat nagär bä qaku mamär vät a qi iva qi namurän da arha rhängait. ¹²Bä nga ma Jisas ka lu qi dä qa mes ki bä qia met sagem ga dä qä qoar na qi rhoqortäqyia, “Rhaktni, rhäkt di sa isiska vät a nge nämät iaqäkt gi märänga.” ¹³Dä qa mu aa rhäkt pät a qi bä qia murän däm mes masägos dä qia ansäs sage ma Ngämuqa.

¹⁴Dä ama narhoerqa näva ama mämairqi di uraqi da aa ron inguna ma Jisas ka mumäräs pät a qi vät ama Sabat dä qä qoar na ama ruvek toqortäqyia, “Ama ngärhäqyet da sägäk di ama lat angät kunäng. Bä va ngänät dän bät iangärhäkt ama qunäng bä ngänit ta ama mumäräspät dap kaku vät ama Sabat.”

¹⁵Dä ma Engeska qa muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Aingän gärrarhani i ngän dualat sädä saqong, ngäda qaku aung nävät a ngän sa qa von

da anga rigi vät ama Sabat bä ba aa bulmakao ura ama donki vät ama qäväläm gärqomni i aqäsä qa? ¹⁶ Dä nga qaku mamär iva rhi namuisiska vät takt täkt ama ruqi ma Abraham aa imgi nämät arha ispätka vät ama Sabat käraktni i sa ma Sämgä qa is pät a qi vät ama ngärhäqyisem da qäraet da dävauung na ama qoeo?” ¹⁷ Bä nga qa märhamän doqoräkt dä aa ikkäna moe di aqlus pät a rha dap ama ruvek di nak mär gem da nävät iarhongäkt ama märirhong mamär qärqärhongni i sa qa mualat nä irhong.

*Ama Enge Na Ama Siqutki Säväät Ama Mastard
Aa Gävämini Dä Ama Yis
(13:18-21 / Mat 13:31-33 / Mak 4:30-32)*

¹⁸ Dä ma Jisas kä snanbät toqortäqyia, “Ngu lu ma Ngämuqa aa Muräktpäm di ngät toqor mäniekt? Ngu lu va ngua rhuqut täm ngät säväät agiqa? ¹⁹ Ngät di ngät toqor ama mastard aa gavämini ama gaini mamär qärqäni i ama ruqa qa rha ini bä qa qutnanokt ini vät aa etki. Näkt ini ngä ir ma ama ngämuga näkt ama isäm nämät ama leqäs ngä rhäk angärha vät pät aa rhäkt.”

²⁰ Dä saqi as ka snanbät toqortäqyia, “Ngu lu va ngua rhuqut tä ma Ngämuqa aa Muräktpäm säväät agiqa? ²¹ Ngät di ngät toqor ama yis käraktni i ama ruqi qia rha qi bä qia mu qi va ama mor ngät ama plaua näkt kia näpgoer na ngät päm ne bä dängdäng i ama yis kia mon säva ama qopkopki moe.”

*Ama Gaini Na Qi Ama Tmongi
(13:24 / Mat 7:13-14)
(13:26-27 / Mat 7:21-23)*

²² Dä ma Jisas ka met mät ama värhap ama mor ap dä ama lel ap bä qä su dap kat tet parhäm aa

iska iva sae ma Jerusalem. ²³ Dä akni ama ruqa qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Gua Engeska, nga va ma Ngämuqa sokt ka rhumaiar anga marheka na rha anga ruvek?”

Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, ²⁴ “Ngän däqäne dä mamär i ngän don mät ama gaini na qi ama tmongi. Ngu qoar na ngän doqoräkt inguna ama rhäqäp na rha diva rhi siqut iva rha rhon sokt diva qaku rhi namäqäne dä mamär. ²⁵ Ngakt bä nga ama ngärhik nävä iaqäkt ama vätkä qa rhäranas äkt bä qä väs mät ama tmongi dä va ngän dair inamäk dalek bä va ngänit kut dap pa ngänät naingbät toqortäqyia, ‘Aurha morqa, ngi rhar nanokt ut.’ ”

“Sokt diva qa rhuvät pät a rha rhoqortäqyia, ‘Qaku nguat dräm a ngän bä qaku nguat dräm i sa ngän män na qoe.’ ”

²⁶ “Dä va ngäni qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Ut mä s dä ut nakt ut na nge dä sa ngia mualat na ama rhisu varhäm aurha is mänguräp mä ut.’ ”

²⁷ “Sokt diva qa rhuvät toqortäqyia, ‘Qaku nguat dräm a ngän bä qaku nguat dräm i ngän män na qoe. Ngän det nävät a ngo aingän gärrahae i ngän dualat na ama vu ngät ama lat!’ ”

²⁸ “Vät iosäkt ama ivärhäs diva rhat tuqaia dä va rhit nes arhä qeng angärha rem na ne rhoqoräkt i rhi lu ma Abraham gä nä ma Aisak dä ma Jekop näkt sävät ma Ngämuqa aa vämginarha moe vä ma Ngämuqa aa Muräktpä m dap aingän di sa rha rhon na ngän sä dalek. ²⁹ Ama ruvek diva rha rhän nävät ama ivätki at tärhäkt moe bä va rhi rha arhä släqyimek pa ama tmäski vä ma Ngämuqa aa Muräktpä m. ³⁰ Bä nak pa iarhakt kärerhae i rhi

rhoer diva dängdäng na rha mamär dap kärarhani i dängdäng na rha mamär diva rhi rhoer.”

*Ma Jisas Airäs Ka Sä Ma Jerusalem
(13:34-35 / Mat 23:37-39)*

³¹ Vät iomäkt ama qäväläm dä arhani ama Farisiqäna rha män ge ma Jisas dä rha qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngia rhäranas narhäkt bä ngia rhet sävät guaäs anga ivärhäs. Ma Herot nani a qa iva qä veng nge.”

³² Dä qa muvät toqortäqyia, “Ngän det bä ngäni qoar nä iaqäkt ama muräpka ama iras mät ka rhoqortäqyia, ‘Aingo diva ngut kutmäs ama iaus dä nguat tumäräs pät ama ruvek täkt bä duququ bä vanaia bä va ngua rhäqäne dä mamär nä gua lat.’ ³³ Nämä dä äkt bä rhoqor mäniect sokt di qoki as pa nguat tualat täkt bä duququ bä vanaia inguna qaku maräkt toqoräkt iva ma Ngämuqa aa vämgingaqa qä ñäp sañis nä ma Jerusalem.”

³⁴ “Ai, Jerusalem, Jerusalem, ama värhäm gärqomni i ngiat dräm ngi veng ma Ngämuqa aa vämginarha dap ngit tumät nä ma Ngämuqa aa engevärharha na ama dui bä rhit ñäp. Ama rhäqäp nä imek di sa nani a ngo iva ngu imum gia ruvek sävät a ne i ngo rhoqor ama duraktki qäarakni i qi imum at toes säva at kivaet angärha rem dä qaku inguna qaku nani a nge. ³⁵ As ngi lu i gia vätki di sa rha qyiradeng na qi. Näkt ngu qoar na nge i saqi as pa qaku ngi nalu ngo bä dängdäng bät iomäkt ama qäväläm gärqomni iva ngi qoar toqortäqyia, ‘Mamär iva ama modämne sävät tak täkt kärak i qat dän nävät ma Engeska ma Ngämuqa aa ngärhipki.’ ”

14

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ruqa Vät Ama Sabat

¹ Vät akni ama Sabat dä ma Jisas ka met säva ama moräs na qa ama Farisiqa aa vätka ivakt iva qa äs nae dä sa arhä saqong mamär vät a qa. ² Dap akni ama ruqa di sävät a qa e glaqot nä ma Jisas kärakni i ama rämgi na ama rip kia män bät a qa bä rip da aa qar ngä na aa rhäkt. ³ Dä ma Jisas ka snanbät sa ama Farisiqäna rhi na ama mädrämda mamär sa ama muräkt toqortäqyia, “Nga maräkt toqoräkt iva aung gat tumäräspät pät ama Sabat ura qaku?” ⁴ Dä qop mänadin däm da.

Dä soknga qa sangar qa ruqa bä qa mumäräs pät a qa näkt ka rhäk na qa bä qa met.

⁵ Dä qa snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Auge nävät a ngän gäarak i aa anga emga ura anga bulmakao di arpus na qa sämät anga qotnaqoanga vät ama Sabat dä nga va qaku ngi nalir ngi nardrän na qa nae?” ⁶ Dä qop kaku mamär vät a rha iva rha rhamän bät guani.

Ama Enge Na Ama Siquutki Säväta Ama Tmäski Na Ama Rhitbodämnane

⁷ Bä nga ma Jisas ka lu i iarhakt kärarhae i rha män säva ama tmäski di sa rha rha ama moräs nä imek ama mämugunimek dä ngärhaväm bät ama laiqa aa rhäkt dä qa qoar na rha na ama enge na ama siqutki rhoqortäqyia,

⁸ “Qre va akni ama ruqa qä ar sä ngän säva ama tmäski na ama rhitbodämna dā qale ngänit ta ama moräs nä imek ama mämugunimek dä ngärhaväm inguna sai dä as akni qa e i qa di ama

moräs na qa daver mä ngän gäarakni i sa qa ar sä qa. ⁹ Inguna ngakt bä nga qa rhän dä iaqäkt karak i mai gre qa ar sä ngän moe diva qa rhet bä sagem ngän dä va qä qoar na ngän doqortäqyia, 'Ngän det nae nanokt taerhak.' Dä va aqlus pät a ngän inguna va ngäni rha ama mämugunimek ama gaini nä imek dä ngärhes.

¹⁰ "Dap kre va rhi ar sä ngän dä mamär iva ngäni rha ama gaini nä imek ama mämugunimek dä ngärhes iva ngakt bä qarak i qä ar sä ngän ga rhän dä va qä qoar na ngän doqortäqyia, 'Gua ruavek, ngäni rut pit säp iamek puk ama mämugunimek ama moräs nä imek dä ngärhaväm.' Rhoqoräkt dä va qä sämamor na ngän mänguräp angäna ruavek moe va ama tmäski. ¹¹ Inguna aung gäarakni i qät sämamor na nas diva rhi säm ama gaini na qa dap iaqäkt karak i qät säm ama gaini na nas diva rhi sämamor na qa."

¹² Dä ma Jisas ka qoar nä qarak i sa qa ar sä qa rhoqortäqyia, "Qre va ngit boda ama tmäs mäniqunäng ura näp bängang dä qale ngi nar sä gia ruavek ura gia matpek ura gia läktpek ura gi qarhae bä sävät iarhakt kărarhae i rhat tas glaqot na nge qararhani i ama qarhong bät a rha inguna nasot dä varis ti nar sä nge i qosaqi rha rhuvät pät a nas na nge. ¹³ Dap kinak kre va ngia rhualat nä gia tmäski dä ngi ar sa ama tläkta dä ama vaktpärharha dä ama vävarhämda dä ama säsurta ¹⁴ dä va ngi rha ama modämne inguna qaku mamär iva rhi namuvät pät a nas na nge. Va ngi rha ama modämne gre va ma Ngämuqa qa rhuvät pät a nge vät iomäkt ama qäväläm gărqomni iva ama räkt ta ama ruvek ta rhăranas nămăt ama tñăpki."

Ama Tmäski Ama Mor Qi
(14:15-24 / Mat 22:1-14)

15 Bä nga akni ama ruqa nävät iarhakt kärarhae i rhi nä ma Jisas kale rha bät ama laiqa aa rhäkt di qa nari rhoqoräkt dä qa qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Ama märmärgem sage qarak iva qa äs pä iaqyäkt ama tmäski mirhup pä ma Ngämuqa aa Muräktpä.”

16 Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Akni ama ruqa di qät täkmu na aa tmäski dä qa rhäkne sävät ama rhäqäp na rha ama ruvek iva rha rhän. 17 Bä sa nga qa rhäkmu dä mamär dä qa rhäk na aa latka iva qä qoaräs nä iarhakt kärarhae i sa qa rhäkne nani a rha rhoqortäqyia, ‘Ngäni ang i sä iarhongäkt moe di sa ngua rhäkmu nä irhong.’ ”

18 “Di nak ta moe rha nasäng i rhi qoaräs i qaku isiska vät a rha. Akni ama narhoerqa di qa qoar toqortäqyia, ‘Nak kop as ngua vodäm bät ama ivärhäm bä va ngua rhet sae ivakt iva ngu lu äm. Bä mamär iva ngi rhares pät gua rhäng.’ ”

19 “Dä akni qä qoar toqortäqyia, ‘Nak kop as ngua vodäm bät ama bulmakaoqäna ama ngärhäqyisem bä va as nguat tet toqor täkt iva ngu siqut na ngät pät a lat. Bä mamär iva ngi rhares pät gua rhäng.’ ”

20 “Dä qosaqi akni qä qoar toqortäqyia, ‘Nak kop as ta vodäm na ngo rhoqor täkt bä qaku mamär iva ngu namet.’ ”

21 “Dä evär da ama latka bä qa sameng nä iarhongäkt bä ba aa morqa. Dä soknga aa morqa di qar qur masirhat dä qa rhäk na aa latka rhoqortäqyia, ‘Ngi lir ngia rhet parhäm ama is ama mor ngät bä varhäm ama is ama gaini na ngät mät

ama värhäm bä ngi rhäqoar sa ama tläkta dä ama vaktpärharha dä ama säsurta dä ama vävarhämnda.’ ”

²² “Dä ama latka qa muvät toqortäqyia, ‘Morqa, sa gi rhäkne di sa ngä met sokt di qop as masirhat na ama släqyimek iva nani guavek.’ ”

²³ “Dä ama morqa qa qoar na aa latka rhoqortäqyia, ‘Ngia rhet bä sämäni ama is ama mor ngät bä varhäm ama isitnäk gläius tage rhage bä ngi rhäqoar sa ama ruvek iva rhi rhäqöp gua vätka.

²⁴ Ngu qoar na ngän iva qaku aung nävät iarhakt kärarhae i sa mai ngua rhäkne nani a rha narhoer qä namäs näp gua tmäski.’ ”

*Arhongni Qärqärhongni I Mamär Iva Sävetka
Qat Tualat Nä Irhong Ivakt Iva Ma Jisas Aa
Mudäsaqongga Na Qa*

(14:25-33 / Mat 10:37-39)

²⁵ Ama gulañ na ama ruvek di rhi nä ma Jisas tat tet. Qa rhong bät a nas sävät a rha dä qä qoar toqortäqyia,

²⁶ “Ngakt bä aung anga ruqa qat tet sagem ngo sokt di qaku qa rhäkmu na nas iva qä naqyiradeng na aa mam dä aa nan bä aa egutki dä aa es dä aa matpek dä aa läktpek bä qosaqi aa iar di qaku mamär vät a qa iva qa rhän i gu mudäsaqongga na qa.

²⁷ “Bä auge qärak i qaku qät ta aa sämānanamuqa maräkt näkt kät päs gua rhäng di qaku mamär vät a qa iva qä namän i gu mudäsaqongga na qa.”

²⁸ “Ngakt bä nga aung nävät a ngän di nani a qa iva qä rhäk pät anga vätka dä mänia, nga qaku mamär iva as ka rhuqun narhoer bä qä siqut iva qä rhodäm nä iangärhäkt ama ligär qärangät iva qä

rhar sä ngät pät ama vätka bä qoki va qä rhäksot na qa? ²⁹ Inguna ngakt bä nga qa rhu ama vätka aa ribit näkt kaku mamär iva qä narhäksot na qa dä ama ruvek kärarhani i rhat lu iaqäkt ama vätka diva rhi nasäng iva rhat tuma qa ³⁰ bä va rhat tamän doqortäqyia, ‘Rhak täkt ama ruqa qa nasäng iva qat tair na ama vätka näkt kaku qa mäqäne dä mamär i qä rhäksot na qa.’

³¹ “Ura ngakt bä nga anga vitnaqa di sa qorhäs iva qa rhet sämät ama ulaqi iva sävät akni ama vitnaqa dä mänia? Nga va qaku qa rhuqun narhoer bä qa rhu aa snäng ivar mamär vät a qa qä na aa ngärhäqyisem ama tausengäna na ama ulaqimärharhärhäkt iva rha rhän näp akni aa uväs kärakni i aa ruqa ama rhäk täm ga ama tausengäna? ³² Ngakt bä qat tu aa snäng i qaku mamär vät a qa dä va qä rhäk na anga engevärharha sage akni ama vitnaqa sa anga enge na ama bulap toqoräkt i as kale qa gläius. ³³ Dä qosaqi rhoqorne sävät iaqäkt kärak i qaku qä navoda aa qärhong moe diva qaku mamär iva qa rhän i gu mudäsaqongga na qa.”

*Ama Qyiräpki Qäraktni i Sa Rhäksot Na At Märmät
Di Ama Mänmäñini Na Qi*

(14:34-35 / Mat 5:13 / Mak 9:50)

³⁴ “Ama qyiräpki di ama mär qi sokt di ngakt bä sa rhäksot na at märmät dä ngu lu va saqi as arha anga märmät ngä rhän doqor mäniekt? ³⁵ Qi di qaku ama mär qi iva sävät ama ivätki ura va sävät ama angi na ama bulmakaoqäna angärha snok dap ki diva rhi rhon na qi. Iaqäkt kärak i nani a qa iva qunäga vät a qa sä gua enge di mamär iva qat nari mamär.”

15

*Ama Enge Na Ama Siqutki Säväät Ama Sipsip
Käarakni I Musäng Sä Qa
(15:1-7/Mat 18:10-14)*

¹ Maos dä väspästämne na ama ruvek kärarhani i rhit ta ama takes dä arhani ama vu rha ama ruvek bä rhat nari ma Jisas. ² Dap ama Farisiqäna rhi na ama Skraipkäna di rhat tamängus toqortäqyia, “Rhak täkt ama ruqa di qä rhar sa ama vu rha ama ruvek bä qat täs kä na rha.”

³ Dä ma Jisas kä qoar na rha na ama enge na ama siqutki rhoqortäqyia,

⁴ “Ngakt bä nga ak nävät a ngän di aa anga handret na anga sipsipkäna näkt musäng sa ama sägäk dä mänia? Nga qaku qä namet daqule angätäni ama 99 na ama sipsipkäna va ama mran ba ama maläs dap pa qa rhet nasot iaqäkt käarak i sa musäng sä qa bä dängdäng i qa rhän bät a qa? ⁵ Näkt ngakt bä qa rhän bät a qa dä va qa rhu qa da aa lang bä qa rhet sä qa sa ama märmärgem. ⁶ Bä nga va qa rhän ba vät dä qa rhes aa ruavek ti na arhani qärarhani i rhat tas glaqot na qa bä va västämne na rha näkt pa qä qoar na rha rhoqortäqyia, ‘Mär gem ut inguna sa ngua män bät gu sipsip käarak i mäqi musäng sä qa!’

⁷ “Bä va ngu qoar na ngän i rhoqor tangät täkt ama enge na ama siqutki diva ama mor ngät ama märmärgem dävuok da ama usäpki arha ron nävät ama vuqa ama sägäk käarakni i qa näpgoer na nas näva ama 99 na rha ama märta arhä väs kärarhani i sa mudu rha näpgoer na nas.”

Ama Enge Na Ama Siqutki Sävät Ama Ligäriqe Qärqigeni I Musäng Sä Ige

⁸ “Ura qosaqi ngakt bä nga anga ruqi di arha anga ngärhäqyisem ama qunäng angät titsek angät ligäriqleng näkt kia musäng sa age, dä mänia? Nga qaku qi namudäm säda anga lirhäga aa väm näkt ki naedäm ba arha vätkä dap ki natñäm mamär bä dängdäng i qia rhän bät ige? ⁹ Bä nga qia rhän bät ige dä va qia rhes arha ruavek ama evop dä iarhakt kärarhae i rhat tas glaqot na qi sävät a ne näkt pa qi qoar na rha toqortäqyia, ‘Mär gem ut inguna sa ngua män bät gu ligäriqe qärqige i mäqi musäng sä ige.’

¹⁰ “Bä va ngu qoar na ngän i nak kop toqorne rhoqoräkt i ama märmärgem masirhat nage ma Ngämuqa aa enselqäna nävät ama vuqa ama sägäk kärakni i sa qa näpgoer na nas.”

Ama Enge Na Ama Siqutki Sävät Ama Rhoemga Qärakni I Evär Däm Ga Nämät Aa Lat Ama Vu Ngät

¹¹ Dä qosaqi ma Jisas kä qoar toqortäqyia, “Akni ama ruqa di aa imiom ama udiom. ¹² Ama ngärhaläktka qä qoar na aa mamäk toqortäqyia, ‘Mamga, ngi von ngo rhä gu gunän gärangätäni iva ngu rha ngät nasot a nge.’ Dä soknga qa matmät aa gunän bä ba iom.”

¹³ “Nak kop kaku qale qale dä ama ngärhaläktka qa västämne na aa mämägän näkt ka met sämät aomni ama värhäm gläius bä qa rhar sa aa mämägän säda ama iar ama vu ngät angärha ron. ¹⁴ Bä nga nasot i sa qa rhar sä iangärhäkt aa mämägän dä ama mor qa ama tläqa qa män na ama

qärhuqi mät iaqäkt ama ngärhäktka moe bä qarak di qä nasäng iva qat don säda ama tläqa aa ron.

¹⁵ “Dä soknga qa met bä qa nokpät sä nas ge ama ruqa qarakni i qat muqun bät iaqäkt ama ngärhäktka dä qa ruqa qa rhäk na qa iva qät lu vät aa vlam. ¹⁶ Nani a qa masirhat iva qä äs anga vlam angät tkutäm sokt di qaku aung ga von ga rhä guani.”

¹⁷ “Bä nak as nga qa rhäksärhäm mes dä qä qoar toqortäqyia, ‘Gu mam aa latta ama rhäqäp na rha qärrahani i qat dräm gät sek mä rha di rhat täs ama tmäs masirhat bä rhat täs nävät angärha rhäng dap aingo rhe i qorhäs iva ngu ñäp! ¹⁸ Va ngua rhäranas bä va ngua rhet sage gu mam dä va ngu qoaräs na qa rhoqortäqyia, “Mamga, sa ngua slava sage ma Ngämuqa dä sagem nge. ¹⁹ Sa qaku ama märqa na ngo iva ngiat tes ngo i ngia emga dap ngiat tualat sä ngo rhoqor gia latta qärrahani i ngiat dräm ngit sek mä rha.”’

²⁰ “Dä soknga qa märanas bä qa met sage aa mam. Bä as nga qale qa gläius dap kinak sa aa mamäk ka lu qa dä rhäqäp ka na ama lavuqi sävät a qa dä qa ang sage aa emga bä qa qärhäktgyäm ga näkt ka vop pa aa sdäm.”

²¹ “Dä ama ngärhoemga qa qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Mam, sa ngua slava sage ma Ngämuqa dä sagem nge. Sa qaku ama märqa na ngo iva ngiat tes ngo i ngia emga*.’ ”

* **15:21** Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap taerhangät täkt ama enge di arhani nävät a rha di qosaqi sa rha säm a ngät sae. ‘Mamär iva ngiat tualat sä ngo i rhoqor qre i akni gia latka na ngo.’

22 “Dap kinak ama ngätmamäk kä qoar na aa latta rhoqortäqyia, ‘Ngäni lir ngäni rha anga uiu qi anga mär qi anga boiqi bä ngän donmät pät a qa. Dä ngän du anga ring mäni aa rhäktka dä ngän du anga sandal vät aa qäriglem. 23 Ngäni rha ama bulmakao aa ebäm gärqomni i ngän märmor äm bä ama enges äm näkt ngäni veng äm. Aut, u rhualat na ama tmäski bä urhi qok. 24 Inguna rhak täkt ngua emga di sa qa ñäp näkt saqi sa ama iar qa. Mudu musäng sä qa näkt saqi sa qa män.’ Dä soknga rha nasäng na arhä märmärgem.”

25 “Dap toqoräkt di qale ama ngärhamatka vät a lat. Näkt nga qat tet bä sa glaqot na ama vätka dä qa nari ama mabuirhong dä ama main. 26 Dä qa mes akni ama latka bä qa snanbät sä qa i mäniekt toqoräkt.

27 “Dä qa muvät pät a qa rhoqortäqyia, ‘Sa gia lätkka qa män bä gi mam ga veng ama enges äm ama bulmakao aa ebäm inguna gia lätkka evär däm ga bä märäs pät a qa bä mamär na qa.’ ” 28 “Dä ama ngärhamatka di uraqi da aa ron dä qa mer qä namon säva vät.

“Dä aa mamäk puk sä qa bä qat naing bät a qa iva qa rhon säva vät. 29 Dä qa muvät pät aa mamäk toqortäqyia, ‘Ngi lu! Vät tangät namäk ama qoeo moe di sa nguät tualat masirhat mamär bä ba nge dä qaku ngia von ngo nak kop ta anga rhoemga anga meme iva mär gem ngo ngu nä gua ruavek. 30 Dap nga rhaerhak ngia emga qäarak i sa qa rhar sa aa qärhong gä na ama qavat ta ama evop di nga qa män ba vät dä sa ngia veng ama enges äm ama bulmakao aa ebäm bä ba qa!’ ”

31 “Dä ama ngätmamäk kä qoaräs na qa rhoqortäqyia, ‘Nguä emga, ainge di vasägos dä sa qale nge gem ngo bä iarhongäkt kärqärhong moe i gu qärhong di gi qärhong iarhongäkt. 32 Dap mamär iva urhi qok bä märmär gem ut inguna rhaerhak gia lätkka di sa qa ñäp näkt saqi sa ama iar qa. Sa mudu musäng sä qa näkt saqi sa evär däm ga.’ ”

16

Ama Enge Na Ama Siquitki Säväät Ama Räpmät Na Qa Ama Latta Arhä Narhoerqa
(16:13 / Mat 6:24)

1 Ma Jisas ka qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Akni ama qärhongbärhaqa di maos dä ama enge ngä män bät a qa säväät aa lat angät narhoerqa i qät tar sä qä qärhongbärhaqa aa qärhong. 2 Dä soknga qa rhäkne nani a qa bä qa snanbät sä qa rhoqortäqyia, ‘Agini rhäni rhäkt i nguä nari säväät a nge sä ini? Ngi säm anga enge säväät gia lat angät gavämgi inguna va qaku ama lat angät narhoerqa na nge saqi as.’ ”

3 “Dä ama lat angät narhoerqa qa mu aa snäng doqortäqyia, ‘Va nguä mäšana rhäkt? Gua morqa di qät täksot na ama lat näväät a ngo. Qaku gu nga qrot iva nguät tualat na ama qrot ngät ama lat dä aqlus pät a ngo ngut nokpät. 4 Rhäkt di nguät dräm iva nguä rhualat toqoräkt. Va nguä rhualat na anga märini iva ngäkt bä nga rhi rhäksot na ngo näväät gua lat te dä va nasot dä mamär iva ama ruvek ti rhar sä ngo säva arha vät.’ ”

5 “Dä qa mes ama ruvek kärarhani i mudu aa morqa qa von da rha arhongni aa qärhong iva

nasot dä va rha rhuvät. Dä qa snanbät sa ama narhoerqa ama ruqa rhoqortäqyia, ‘Sa ngia rha ama mämänia nä irhong nage gua morqa?’ ”

6 “Dä qa muvät toqortäqyia, ‘Ama dävauung ama tausengäna da ama ngärhäqyiet da udiom ama handretkäna na ama litaqäna na ama oel nävät ama olip angät gavam.’ ”

“Dä ama lat angät narhoerqa qä qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Ngi rha gia abuqit sä gi dinau bä ngi lir ngia rhuqun näkt ngi rhar ama dävauung ama tausengäna da ama ngärhäqyiet da udiom ama handretkäna na ama litaqäna na ama oel dap ngi säm ama sägäk ama tausen da ama ngärhäqyiet da dävauung ama handretkäna da ama ruiom ama udiom da ama ngärhäqyisem na ama litaqäna.’ ”

7 “Bä äkt dä qa snanbät sa ama udiom na qa rhoqortäqyia, ‘Dap ainge di sa ngia rha ama mämänia nä irhong nage gua morqa?’ ”

“Dä qa muvät toqortäqyia, ‘Ama ngärhäqyisem da levaet ama tausengäna na ama urat na ama tmäs.’ ”

“Dä ama lat angät narhoerqa qä qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Ngi rha gia abuqit sä gi dinau bä ngi rhar ama ngärhäqyisem da levaet ama tausengäna na ama urat dap ngi säm ama ngärhäqyiet da udiom ama tausengäna na ama urat na ama tmäs.’ ”

8 “Mamär dä aa morqa qa räm i ama latta arhä narhoerqa ama räpmät na qa sa qa slava na qa. Nämä dä qat dräm doqoräkt sakt di qa an sä qa nävät aa mädräm ama mär ngät inguna qa muräkt mamär narhoer. Inguna ama ruvek nämäni rhaktni ama ivätki di rhat tualat na ama mädräm ama mär ngät masirhat sa arha ruvek bä rha män

näva ama ruvek arhä väs kärarhani i rha näda ama neraqa aa ron sa arhä mädräm ama mär ngät.

⁹ “Ngu qoar na ngän i mamär iva ngän dualat na ama ivätki at mämägän iva ngänit säm angän anga ruavek sävät a nas iva ngakt bä nga rhäksot na ngät dä va rhi ar sä ngän säva ama mämugunäs ama sok tä bäs. ¹⁰ Auge qäarak i mamär vät a qa iva qa rhualat mamär na ama gaini di qosaqi mamär vät a qa iva qa rhualat mamär na ama moräm dap auge qäarak i qaku ama saengäktka na qa sa ama gaini diva qaku ama saengäktka na qa sa ama moräm. ¹¹ Dä ngakt bä nga qaku ama engäktkinarha na ngän sa angäna lat sa ama ivätki at mämägän dä ngu lu va auge qat nanakt na ngän sa ama engätki na ngät ama mämägän na rhävuk? ¹² Bä ngakt bä nga qaku ama engäktkinarha na ngän sa akni aa qärhong dä ngu lu va auge qä von ngän da anga qärhong iva ngän sä irhong?”

¹³ “Qaku mamär vät ama latka iva qat tualat bä ba ama udiom ama moriom inguna qa diva ama vu dä aa ron sävät akni dap pa aa snäng bät akni ura va qä vodäm mes sage akni dä va ama vu dä aa ron sävät akni. Qaku mamär vät a ngän iva ngän dualat pä ma Ngämuqa aa rem dä qosaqi pa ama ligär angärha rem.”

Ama Rhisu Sävat Ma Ngämuqa Aa Muräkt Dä Aa Muräktpä

¹⁴ Ama Farisiqäna qärarhani i arhä snäng bät ama ligär di nga rha nari rhärhong däkt dä rhat tumä ma Jisas.

¹⁵ Dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Aingän di qärarhani na ngän i ngän dualat masirhat iva ama

ruvek tat lu i ama räkt ta na ngän sokt di ma Ngämuqa qat dräm angän snängaqa. Agini qärqäni i ama vit nä ini ge ama ruvek di ama vu ini mamär dä ma Ngämuqa aa saqong.”

¹⁶ “Ama Muräkt nage ma Ngämuqa dä ama enge nage aa vämginarha di sa rhi sameng na ngät bä dängdäng i ma Jon ama Baptais ka män. Bä nävät iangärhäkt ama rhodäm dä ama sameng ama mär ngät sävät ma Ngämuqa aa Muräktpä m di rhi sameng na ngät bä ama ruvek moe di rhäktuk pät a rha i rhit kyir mä ne ivakt iva rha rhon säva ama Muräktpä m. ¹⁷ Märmärsäs iva qäbäs na ama usäpki dä ama ivätki dap kaku mamär iva qäbäs na anga gaini mamär anga muqunänini nämäni ma Ngämuqa aa Muräkt.”

Ama Bänmät Da Ama Ngärhaegurhini Angärha Ron

(16:18/Mat 5:31-32/Mat 19:1-12/Mak 10:1-12)

¹⁸ “Aung gä rakni i qa qutmäs aa egutki bä qa mät aktni di qä qavatnä vätlägut bä aung gä rakni i qa mät ama evopki qä raktni i qia qutmäs arha egutka di qi qavatnä vätlägut.”

Ama Ruqa Ama Qärhong Bät A Qa Qä Nä Ma Lasarus

¹⁹ “Maos dä qale akni ama qärhongbärhaqa. Näkt iaqäkt ama qärhongbärhaqa di qat don mät ama qärhongbärharha arhä boi näkt kale qa i amämägän sä qa vasägos. ²⁰ Mät aa tmongi di qale akni ama tläqa qä rakni i rhat tes ka i ma Lasarus i rhäqäp na ama bias pät a qa ²¹ näkt pasägos dä nani a qa masirhat iva qat täs ama tmäs kärangätni i arharpus nä ngät nävät ama qärhongbärhaqa aa

laiqa. Dä ama im ngät dän bä ngärhi qik mät aa bias.”

²² “Näkt ama qäväläm ngä män bä ama tläqa qa ñäp dä ama enselqäna rha rha qa sädä ma Abraham aa sdäm.

“Ama qärhongbärhaqa di qosaqi qa ñäp bä rha sasärhäm ga. ²³ Bä qale qa vät ama ñäpta arhä ivärhäs dä qa ñäm bävit dä qa lu ma Abraham gläius i qale ma Lasarus da aa sdäm. ²⁴ Dä qa näs sävät a qa rhoqortäqyia, ‘Abraham gu mam, ngi lavuqi na ngo dä ngi rhäk nä ma Lasarus ivakt iva qä rhäk ama gaini vuk da aa rhäktka aa uväs pa ama rigi näkt ka rhu vät gu qoebäñga ivakt iva bok däm ga inguna qale ngo rhe mät ama ruanini ama mor ini mamär mät tos ama mudäbäs.’ ”

²⁵ “Dä qinak ma Abraham ga muvät toqortäqyia, ‘Ngu emga, ngiat dräm i mudu vät gi qunäng nä gia iar dä ngit ta ama märirhong dap ma Lasarus di avuqi sä qa dap täkt di mänamär sä qa rhe dap ainge di qale nge mät ama ruanini ama mor ini mamär. ²⁶ Dä aomni di sa rha mu ama ar a qa ama uqupka mänguräp mä ut ut na nge iva nga iarhakt kärarhae i nani a rha iva rha rhet narhe sagem nge di qaku mamär vät a rha bä qaku mamär iva aung gä namängaläkt nagem ngän bä sagem ut.’ ”

²⁷ “Dä qa muvät toqortäqyia, ‘Dä ngu nän nge mamga iva ngi rhäk nä ma Lasarus säp gu mam aa vätka ²⁸ inguna gua läktpek ama ngärhäqyet na rha ama gamoe rha e i vadi va qa rhugem da ivakt iva qosaqi qale rhi namet sävät tos täkt ama ivärhäs na ama ruanini ama mor ini.’ ”

²⁹ “Dä ma Abraham ga muvät toqortäqyia, ‘Qale ma Moses aa enge ngä nä ma Ngämuqa

aa vämginarha arha enge gem da bä mamär iva rhat nari ngät.’

³⁰ “Dä qä qoar toqortäqyia, ‘Qaku Abraham gu mam, dap ngakt bä nga va aung ga rhäranas nämät ama tñäpki bä sagem da dä va rhi näpgoer na nas.’

³¹ “Dä qä qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Ngakt bä qaku rhat nanakt nä ma Moses kä nä ma Ngämuqa aa vämginarha arha enge dä va qaku rhat nanakt nämä dä äkt bä va aung ga rhäranas nämät ama tñäpki.’”

17

Ama Rhonsävät Sävät Ama Ruvek Kärarhani I Rhi Rhoer Nanokt Arhani Bä Sämät Ama Vuirhong

(17:1-2 / Mak 9:42-48 / Mat 18:7-9)

(17:3-4 / Mat 18:15-20)

¹ Ma Jisas kä qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, “Iarhongäkt kärqärhong i irhong ngärhi rhartäm sa ama ruvek bä sämät ama vuirhong diva qoki va irhong ngät dän sokt diva avuqi mamär ge iaqäkt kärak i qat täranas nä irhong.

² Vadi mai mamär iva rhi er ti qop sa anga märän bäm ga anga duiqa vät aa qän näkt ti rhon na qa säp garäska qre va qa rhäqäne sa akni nävät tärhäe rhäkt ama rhoes ama gaini na rha bä sämät anga vuini. ³ Bä va ngänit lu vät a nas mamär.”

“Ngakt bä akni nävät a ngän di aa anga ruaqa qä slava na qa dä va qa rhamän särhäm ga ma ama qrot iva qale qat tualat toqoräkt dap ngakt bä aa ruaqa qä näpgoer na nas dä va qä qyiradeng ba qa. ⁴ Ngakt bä qa slava na nge ma ngärhäqyet da unmem da ama qunäga aa ron näkt ka män gem nge ma ngärhäqyet da unmem bä qä qoar na nge

rhoqortäqyia, ‘Sa ngua näpgoer na nas’ dä va ngi qyiradeng ba qa.”

Mamär Iva Ngi Sämamor Na Aut Katnanakt

⁵ Dä ama ngangda rhi qoaräs nä ma Engeska rhoqortäqyia, “Mamär iva ngi sämamor na aut katnanakt.”

⁶ Dä qa muvät toqortäqyia, “Ngakt bä nga angän gatnanakt di ama gaini na ngät toqor ama mastard aa gavämini diva mamär vät a ngän iva ngän damän sävät tak täkt ama ngämuga rhoqortäqyia, ‘Ngia rhar täm mes bä ngi qutnanokt sä nas pa ama garäska’ dä mamär iva qä nari nämät ngän.”

Ama Latta Di Nak Kop Ama Latta Na Rha

⁷ “Qre va ak nävät a ngän di aa anga latka qäarakni i qät täp ama ivätki ura qät lu vät ama sipsipkäna näkt nga qa män i evär däm ga nävät ama lat dä var qä qoar na aa latka rhoqortäqyia, ‘Ngi ang, ngi lir namuk bä ngia rhuqun bä ngia äs’? ⁸ Nguaräm gaku dap kinak pa qä qoar na aa latka rhoqortäqyia, ‘Ngi rhäkmu nä gua tmäs näkt ngi rhäkmu na nas näkt kale nge davarhäm na ngo dap pa ngua äs dä ngu nakt iva nga nasot dä va sa ngia äs dä ngi nakt’? ⁹ Var qa rhes ama mär sage aa latka inguna qa mualat nä qärqäni i qa qoar na aa latka iva qa rhualat nä ini? ¹⁰ Di nak kop toqorne na ngän gua latta i nga sa ngän mualat na ama lat kärangätni i sa rha qoar na ngän iva ngän dualat na ngät di nak kop mamär iva ngäni qoar toqortäqyia, ‘Aiut di nak kop ama latta na ut kärarhani i sokt ut tualat!’ ”

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Ngärhäqyisem Na Rha Ama Gamoe Sa Ama Bias

11 Näkt sa nga varhäm ma Jisas aa iska iva sae ma Jerusalem dä qa met parhäm ama nägoeqa mänguräp ama ngärhäqyiom ma Samaria dä ma Galili. 12 Bä nga qat tet iva sämät aomni ama värhäm dä ama ngärhäqyisem na rha ama gamoe rha män bät a qa qärrarhani i ama bias pät a rha. As tat mair gläius 13 bä rha näs masirhat tävuk toqortäqyia, “Jisas aurha morqa, mamär iva ngi lavuqi na ut!”

14 Bä nga qa lu rha dä qä qoar toqortäqyia, “Ngän det bä ngäni qur ama priskäna rhäm mes.”

Bä nga rhat tet parhäm ama iska dä märäs pät a rha. 15 Ama sägäk nävät a rha di nga qa lu i sa märäs pät a qa dä evär däm ga dap kä nänsäs tävuk sage ma Ngämuqa. 16 Bä arpus na qa säng ma Jisas aa qar bä qat tes ama mär sagem ga. Näkt ka di ama Samariaqa.

17 Dä ma Jisas ka snanbät toqortäqyia, “Gusna i märäs pät ama ngärhäqyisem na rha? Dap arhani ama ngärhäqyiet da levaet na rha rha qoe? 18 Qop nga va qaku aung evär däm ga bä qä navoda ama ansäs sage ma Ngämuqa dap pa sokt tak täkt ama nañiska?” 19 Dä qä qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngia rhäranas bä ngia rhet. Sa gi qatnanakt ngä mumäräs pät a nge.”

*Ma Ngämuqa Aa Muräktpäam Angät Mänmänäs
(17:26-30, 34-36 / Mat 24:36-44 / Mak 13:32-37)*

20 Maos dä ama Farisiqäna rhi snanbät sä ma Jisas iva qäsnia ma Ngämuqa aa Muräktpäam ngä rhän. Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa Muräktpäam diva qaku ngä namän sa anga muqunän iva ngäni lu nämät angän saqong

21 bä va qaku ama ruvek ti naqoar toqortäqyia, 'Erhangät i' ura 'Iangät muk i' inguna ma Ngämuqa aa Muräktpä m di sa nga e gem ngän."

22 Dä soknga qa qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, "Ama qäväläm iva äm ngä rhän gärqomni i aingän diva nani a ngän masirhat iva saqi as ngäni lu anga qunäga nävät ma Ruqa aa Emga aa qunäng sokt diva qaku ngän nalu qa. 23 Ama ruvek pa rhi qoaräs na ngän doqortäqyia, 'Tak muk i!' ura 'Erhak i!' dä qale ngän namäranas bä ngän nanging nasot a rha. 24 Inguna ma Ruqa aa Emga vät iaqäkt aa qunäga qarak iva saqi as ka rhän* diva qa rhoqor ama iauska qarakni i bañäm mät ka vät ama usäpki bä erait närhage bä särhage. 25 Sokt diva as narhoer dä va qa rhon säda ama märänga aa ron masirhat näkt pa rhit täkt ama qoengait na ama ruvek diva rhi rhon sasot a nas täm ga. 26 Vät ama qäväläm gärqomni iva ma Ruqa aa Emga qa rhän diva ama lat ngät täranas kärangätni i ngät toqor ama lat mudu vät ama rhodäm i ma Noa. 27 Ama ruvek di sa rhat täs dä rhit nakt dä rhat tätlägut dä rhit bodäm na ne bä dängdäng bät ama qunäga qarakni i ma Noa qa mon sämät ama mlauski ama mor qi dä ama iqum ngä män bä ngä rhäksot na rha moe.

28 "Qosaqi rhoqorne na ama rhodäm ge ma Lot. Ama ruvek di sa rhat täs dä rhit nakt dä rhit boda arhä gunän dä rhit bodäm bät ama gunän dä rhit

* **17:24** vät iaqäkt aa qunäga qarak iva saqi as ka rhän Ma Luk ka sä m dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha sä m ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha sä m a ngät sae.

kutnanokt dä rhit tåk pät ama vät. ²⁹ Dap kinak pät iaqäkt ama qunäga qäarak i ma Lot ka met nae ma Sodom dä ma Ngämuqa qa rhäk na ama rhäptäpki dä ama qabus täm ga ama duiqa qäarakni i qat dang bä qa veng da moe. ³⁰ Diva rhoqorne vät iaqäkt ama qunäga qäarakni iva vuk sä ma Ruqa aa Emga säda eraqi.

³¹ “Va vät iaqäkt ama qunäga di mamär iva aung gäarakni i qale qa vät ama vätka aa rhäng di saqi as kale ar sä qa bä qä namon säva vät nani aa qärhong gärqärhongni i qali lirhong ba vät. Bä qosaqi aung gäarakni i qale qa vät a etki di saqi as kale evär däm ga nani guani. ³² Nak pa qunäga vät a ngän sävät ma Lot aa egutki!

³³ “Aung gäarakni i qä siqut iva qa rhumaiar na aa iar diva qa rhusäng sä ngät nasot dap iaqäkt käarak i qa rhusäng sa aa iar diva qa rhumaiar ngät. ³⁴ Ngu qoar na ngän i nävä iaqyäkt ama bängagi diva qale ama ruiom bät ama laiqa ama sägäk näkt pa ma Ruqa aa Emga qä rha ak dap pät ak mäk. ³⁵ Ama unbem ama evovem diva in moe in dualat i ini qräskräas ama wit dä va ma Ruqa aa Emga qä rha aktni dap pa qale aktni mäk.” ³⁶ †

³⁷ Dä ama mudäsaqongda rhi snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Aurha Engeska, va qoe nai rhoqoräkt?”

† **17:36** Ma Luk ka säm dakt takt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap taerhäni rhäkt ama qängärini di qosaqi rha säm ini sae. ‘Ama udiom ama ruiom diva qali liom moe va ama etki näkt pa akni diva rhi rha qa dap pa qale akni mäk.’

Dä qa muvät toqortäqyia, “Äkt i ama säktämgi qali qi e diva västämne na ama isäm e qärangätni i ngät dräm ngät täs ama säktämgi.”

18

Ama Enge Na Ama Siqutki Säväät Ama Maqoski Qi Na Ama Ruqa Qäarakni I Qat Dräm Gat Tatnävämne

¹ Dä ma Jisas ka qoar na aa mudäsaqongda na ama enge na ama siqutki ivakt iva qä qur a rha iva qale mämae vät a rha nävät ama nän dap pa vasägos dä va rhi nän.

² Dä qä qoar toqortäqyia, “Mät aomni ama värhäm di qale akni ama matnävämnenäqa näkt ka di qaku qat dräm gät kutdrir sage ma Ngämuqa dä qaku qat dräm gat tu aa snäng masirhat sävät ama ruvek. ³ Näkt akti ama maqoski di qali qi mät iomäkt ama värhäm näkt pasägos dä qiat dän sagem ga bä qit nok pät a qa rhoqortäqyia, ‘Ngia rhatnärhäm ngo dä ngia rhair vä gua rhäng sävät gua ik inguna aingo di ama mär gua lat.’ ”

⁴ “Dä as kät kutsäs pät a nas i qat ter bä äkt bä nak as nasot dä qa märhamän särhäm mes toqortäqyia, ‘Nak ngätki i qaku ngut kutdrir sage ma Ngämuqa dä qaku nguat tu gu snäng masirhat sävät ama ruvek ⁵ sokt di nävät tärhakt ama maqoski qärakt i qiat tusar na ngo dä va ngua rhet parhäm ama räkt ngät ama lat bä ba qi i varis ki namusar na ngo masirhat na at mänmänäs pasägos.’ ”

⁶ Dä ma Engeska qä qoar toqortäqyia, “Ngäni nari ama enge qärangätni i ama vu qa ama matnävämnenäqa qa märhamän bät a ngät. ⁷ Mänia, nak nga qaku ma Ngämuqa qä namualat parhäm

ama räkt ngät ama muräkt sävät aa ruvek kärarhani i mudu qa armeng däm da bä ba nas? Nga va qaku qa rhualat toqoräkt kre i rhi nagukt pät a qa vät ama qunäng dä ama bängang moe? Nga va vasägos dä qät kyiradeng na rha? ⁸ Nguat tamän särhäm ngän i nak kop pa qä lir qa rhualat toqoräkt. Dap ngakt bä va ma Ruqa aa Emga qa rhän divar qa rhän bät anga qatnanakt te vät ivät ura qaku?”

Ama Enge Na Ama Siquitki Sävat Ama Farisiqa Qä Na Ama Ruqa Qäarakni I Qät Dräm Gät Ta Ama Takes

⁹ Ma Jisas ka märhamän bät tangät täkt ama enge na ama siquitki bä iarhakt kärarhae i rhat nanakt i sa rha di ama räkt ta dap tat don arhani. Di qä goar toqortäqyia,

¹⁰ “Ama ruiom in met pävit säva ama ansäspämgi ama mor qi ivakt iva ini nän. Akni di ama Farisiqa dap akni di ama ruqa qäarakni i qät ta ama takes. ¹¹ Ama Farisiqa qa mair sä nas bä qä nän doqortäqyia, ‘Gu Ngämuqa, nguat tes ama mär sagem nge inguna aingo di qaku ngo rhoqor arhani ama ruvek toqor ama suarha bä iarhakt kärarhae i rhat dräm dat tatmät dä iarhakt kärarhae i rhi qavatnävätlägut bä qäqi rhoqor taerhak ama ruqa qäarakni i qät ta ama takes. ¹² Nguat teranot maunmem mäni ama tadenas dä ngut boda ama sägäni nämäni ama ngärhäqyisem nä irhong nävät iarhongäkt moe qarqärhong i ngut ta irhong.’ ”

¹³ “Dap ama ruqa qäarakni i qät ta ama takes di qat mair gläius tämuk. Qop kaku mamär iva qä nañäm dävit säva usäp dap kä nän aa brärhäm dä qä

qoar toqortäqyia, ‘Ngämuqa, mamär iva ngi lavuqi na ngo ama vuqa.’”

¹⁴ “Ngu qoar na ngän i rhak täkt ama ruqa di evär däm ga säva vät i sa ama räkt ka ama ruqa na qa dä ma Ngämuqa aa saqong dap kaku rha ama Farisiqa. Inguna aung gäarakni i qät sämamor na nas diva rhi säm ama gaini na qa dap iaqäkt karak i qät säm ama gaini na nas diva rhi sämamor na qa.”

Ngäni Rhares Pät Ama Rhoes Arha Rhäng Iva Rhat Tet Sagem Ngo

(18:15-17 / Mat 19:13-15 / Mak 10:13-16)

¹⁵ Ama ruvek di qosaqi rhat dän gäqi sa arhä rhoes ama gaini na rha mamär sage ma Jisas ivakt iva qat tu aa rhäkt pät a rha. Bä nga ama mudäsaqongda rha lu rhoqoräkt dä rhat tair särhäm da. ¹⁶ Di nak ma Jisas ka mes ama rhoes sagem mes i qä qoar toqortäqyia, “Ngäni rhares pät ama rhoes arha rhäng iva rhat tet sagem ngo dap kale ngän dair särhäm da inguna ma Ngämuqa aa Muräktpä m di ngät bä bä iarhakt kärarhae i rha rhoqor tärha rhäkt ama rhoes. ¹⁷ Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i aung gäarakni i qaku qä narha ma Ngämuqa aa Muräktpä m doqor anga rhoemga diva qaku qä namon säväm ngät.”

Ama Narhoerqa Ama Qärhong Bät A Qa

(18:18-30 / Mat 19:16-30 / Mak 10:17-31)

¹⁸ Akni ama narhoerqa qa snanbät sä ma Jisas toqortäqyia, “Qamorqa ama mär qa, ngu lu va ngua mäšana äkt iva dängdäng dä bä ba ngo na ama iar ama sok täm ngät?”

¹⁹ Dä ma Jisas kä snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ngiat tes ngo i ama mär qa na ngo?”

Qaku aung di ama mär qa dap sokt ma Ngämuqa.
²⁰ Sa ngiat dräm ama Muräkt nage ma Ngämuqa qärangätni i ngät tamän doqortäqyia, ‘Qale ngi qavätnävätlägut dä qale ngi veng dä qale ngi sua dä qale ngi iras na anga engirhong säda arhani arhä väs dä mamär iva ngit kutdrir sävät gi mam dä gi nan.’ ”

²¹ Dä qä narhoerqa qä qoar toqortäqyia, “Qamorqa, rhangät täkt ama muräkt moekt di sa nguät tet parhäm ngät mänasäng mudu i ama rhoemga na ngo bä qoki as täkt.”

²² Bä nga ma Jisas ka nari rhoqoräkt dä qa qoar na qa rhoqortäqyia, “As ama sägäni nga e qärqäni i mamär iva ngia rhualat nä ini. Va ngi vodä gi qärhong moe bä ngi von ama tläkta dä va ngi rha ama mämägän dävuuk. Näkt pa ngi ang bä ngit päs gua rhäng.” ²³ Bä nga qäarak ka nari rhoqoräkt dä qa nari i airäs ka masirhat inguna qa di ama qärhong bät a qa masirhat.

²⁴ Ma Jisas kat lu qa bä airäs ka nävät a qa dä qä qoar toqortäqyia, “Ama qrot masirhat ge ama qärhongbärharha iva rha rhon säp ma Ngämuqa aa Muräktpä. ²⁵ Inguna ama qrot masirhat ge ama kamel iva qa rhon mät anga liqini va anga släpki qäaraktni i rhit kutäm na qi at täväs dap sa ama qrot masirhat mamär ge ama qärhongbärhaqa iva qa rhon sävä ma Ngämuqa aa Muräktpä.”

²⁶ Qärarhani i rha nari rhoqor täkt di rha snanbät toqortäqyia, “Di rhoqoräkt di qop pa sirhäkt ngu lu va auge diva qä rha ama mumaiar?”

²⁷ Dinak ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Agini qärqäni i qaku mamär vät ama ruvek nä ini di mamär vät ma Ngämuqa nä ini.”

²⁸ Dä ma Pita qä qoar na qa rhoqortäqyia, “As ngi lu i aiut di sa ut met daqule aurha vät bä ut päs gia rhäng.”

²⁹ Dä ma Jisas kä qoar na rha rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engäktki i iarhakt moe qärrarhae i sa rha met daqule arha vät ura arha egutpek ura arha läktpek ura arha matpek ura arhä rhoes inguna arhä snäng bät ma Ngämuqa aa Muräktpäm ³⁰ di nak pa rhi rha ama modämne masirhat savono pät tangät täkt ama rhodäm dap pät ama rhodäm nasot dä va rhi rha ama iar ama sok täm ngät.”

*Ama Däpquamek Na Äs Kärqosni I Ma Jisas Ka Märhamän Säväät Aa Tñäpki
(18:31-34 / Mat 20:17-19 / Mak 10:32-34)*

³¹ Ma Jisas ka rhäqoar sa aa mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da udiom na rha bä sokt ta sä nas näkt ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ut tet tävit iva sae ma Jerusalem näkt iarhongäkt moe qärqärhong i mudu ma Ngämuqa aa vämginarha rha säm irhong säväät ma Ruqa aa Emga diva irhong ngä rhu angät släqyige vät a nas. ³² Va rhi vodäm ga bä ba ama Jentailqäna. Va rhat tuma qa bä va rhi slava na qa na ama enge ama vu ngät mamär bä va rhit kot pät a qa ³³ bä va rha rhäranäs ka näkt pa rhi veng ga. Näkt pa vät ama dävauing na qa ama qunäga dä saqi sa qa rhäranas.”

³⁴ Ama mudäsaqongda di qaku qunäga vät a rha sä guani narhäkt. Inguna ama enge angät tarimini di ama ngaip ini bä qaku rhat dräm i ma Jisas kat tamän säväät agini rhoqoräkt.

Ma Jisas Ka Mumäräs Pät Ama Säsur Qa Ama Tläqa

(18:35-43 / Mat 20:29-34 / Mak 10:46-52)

³⁵ Ma Jisas di sa nga qorhäs na qa iva qa rhän e ma Jeriko dap akni ama ruqa ama säsur qa di qat muqun bät ama iska aa rhäkt bā qā nān nani guarhong nage ama ruvek. ³⁶ Bā nga qa nari ama gulañ i ngät tet e na qa dā qā snanbät i mäniekt toqoräkt. ³⁷ Dā rhi qoar na qa rhoqortäqyia, “Ma Jisas nae ma Nasaret di rhakni i qat tet te.” ³⁸ Dā qa nās tävuk toqortäqyia, “Jisas ma Devit aa emga, mamär iva ngi lavuqi na ngo!” ³⁹ Dā iarhakt kärarhae i mai rhi rhoer na ama iska rha nās täm ga dap ti qoar na qa iva mänadin däm ga dā qop kät nās masirhat toqortäqyia, “Devit aa emga, ngi lavuqi na ngo!”

⁴⁰ Dā ma Jisas ka mair bā qa rhäkne ivakt iva rha rhän sä qā säsurqa sagem ga. Bā nga qarak kat tet bā sa glaqot dā ma Jisas kā snanbät sä qa rhoqortäqyia, ⁴¹ “Nani a nge iva ngua rhualat na agiqa bā ba nge?”

Dā qarak ka muvät toqortäqyia, “Gua Engeska, vadi va nguät nañäm.”

⁴² Dā ma Jisas ka qoar na qa rhoqortäqyia, “Rhäkt di qunäga mät gi saqong. Gi qatnanakt di sa ngä mumäräs pät a nge.” ⁴³ Dā vät iomäkt ama qäväläm dā qop kärak ka ñäm masägos bā qat tet nasot ma Jisas dap kā nānsäs sage ma Ngämuqa. Bā nga ama ruvek moe rha lu rhoqoräkt dā rhi nānsäs sage ma Ngämuqa.

19

Ma Jisas Kā Nā Ma Sakias Ama Ruqa Qarakni I

Qat Dräm Gät Ta Ama Takes

¹ Ma Jisas kat tet mät ma Jeriko ² dap akni ama ruqa qäarakni i rhat tes ka i ma Sakias kâarakni i ama narhoerqa bä ba ama ruvek kâararhani i rhit ta ama takes näkt ama qärhong bät a qa di qale qa e. ³ Di nani a qa iva qä lu i ma Jisas di auge iaqäkt sokt di qaku mamär vät a qa i nage ama gulañ inguna ama qot ka. ⁴ Dä soknga qa ang masirhat narhoer va arhä qamäs bä qa veng bät ama ngämuga ivakt iva qä lu qa inguna ma Jisas diva qa rhet parhäm iaqäkt ama iska.

⁵ Bä nga ma Jisas ka män bät iosäkt ama ivärhäs dä qa ñäm savuk dä qä qoar na qa rhoqortäqyia, “Sakias, ngi lir ngi srätdäm inguna va rhäqyerhäkt diva qale ngo vä gia vätka.” ⁶ Dä soknga qa lir qa srätdäm bä qa ar sä ma Jisas na ama märmärgem.

⁷ Ama ruvek moe rha lu rhoqoräkt dä rhi nasäng i rhat tamängus toqortäqyia, “Iaqäkt di qa män i ama tmänga na qa säva ama vuqa aa vätka.”

⁸ Dä ma Sakias ka mair dä qä qoar nä ma Engeska rhoqortäqyia, “Gua Engeska, ngi lu! Qoki va rhäkt diva ngu voda ama qäväläm nävät gu qärhong bä ba ama tläkta näkt ngakt bä nga mudu ngua iras ba nas sa aung aa anga guani di rhäkt diva ngua rhuvät pät a qa malevaet nä imek savono nä ianiäkt kârqäni i sa mudu ngua iras ba nas sä ini.”

⁹ Dä ma Jisas kä qoar na qa rhoqortäqyia, “Rhäqyerhäkt di sa ma Ngämuqa qat tumaiar na ama ruvek nävä rhak täkt ama vätka inguna rhak täkt ama ruqa di qosaqi qa nävät ma Abraham aa enevaqi. ¹⁰ Inguna ma Ruqa aa Emga qa män ivakt

iva qät ñäm bä qat tumaiar nä iarhakt kârarhae i musäng sä rha.”

Ama Enge Na Ama Siqutki Sävât Ama Latta Ama Ngärhäqyet Na Rha

(19:11-27/Mat 25:14-30)

¹¹ Bä nga rhat nari rhärhong dâkt dâ saqi as ma Jisas kat tamän särhäm da na ama enge na ama siqutki inguna qale qa glaqot nä ma Jerusalem bä ama ruvek tat tu arhä snäng iva ma Ngämuqa aa Muräktpä m diva ngärhi lir ngä rhän masärmän bät iomäkt ama qäväläm da ama ruvek arhä saqong moe.

¹² Dâ qä qoar toqortäqyia, “Akni ama moräs na qa ama ruqa qa met sävât aosni ama ivärhäs gläius ivakt iva rha rhair na qa iva qa rhän i ama vitnaqa näkt pa saqi evär däm ga. ¹³ Dâ qa mes aa latta ama ngärhäqyisem na rha näkt ka von da asägäk asägäk ta ama ligärige na ama gol. Näkt ama ligärige asägäge asägäge di ige ngä met e na ama dävagukt ama eqoan angät titsek. Näkt ka qoar na rha rhoqortäqyia, ‘Va ngäni märmor iaglengäkt ama ligärleng bä dängdäng i ngua rhän.’ ”

¹⁴ “Sokt di aa ruvek moe di ama vu da arha ron na qa mamär dâ rha rhäk na ama engevärharha nasot a qa ivakt iva rhi qoar nä iarhakt kârarhae iva rha rhair na qa rhoqortäqyia, ‘Ut mer tak täkt ama ruqa qä namän iva ama vitnaqa ba ut.’ ”

¹⁵ “Sokt di nak ta mair na qa iva ama vitnaqa näkt evär däm ga säva aa vät. Dâ qa rhäkne nani ama latta qârarhani i mäqi qa von da rha ama ligär ivakt iva qä lu i rha mualat toqor mäniekt nä iangärhäkt ama ligär.”

16 “Ama narhoerqa ama ruqa qa män dä qä qoar toqortäqyia, ‘Gua morqa, gi ligär di angät mänbitka di na ama ngärhäqyisem sae.’ ”

17 “Dä aa morqa qä qoar toqortäqyia, ‘Mamär mas sagem nge, gua latka ama mär qa. Va rhäkt di ngu von nge rha ama ngärhäqyisem na ap ama värhap ama mor ap iva ngit lu vät ap inguna sa ngia mualat mamär sa ama marheka nä irhong.’ ”

18 “Ama udiomnaqa qa män dä qä qoar toqortäqyia, ‘Gua morqa, gi ligär di angät mänbitka di na ama ngärhäqyiet sae.’ ”

19 “Dä aa morqa qa muvät toqortäqyia, ‘Va ngit lu vät ama ngärhäqyiet na ap ama värhap ama mor ap.’ ”

20 “Dä saqi as akni ama latka qa män dä qä qoar toqortäqyia, ‘Gua morqa, gi ligär tangät. Ngua ong bät a ngät pa ama bauläm näkt ngua ngaip ngät.

21 Ngua mualat toqoräkt dinguna ngut len nge inguna ama vu qa ama ruqa na nge sä gia latta. Ngit ta agini qärqäni i qaku nge gi qäni näkt ngit sek mät ianiäkt kärqäni i sa qaku ngia qutnanokt ini.’ ”

22 “Dä aa morqa qa muvät toqortäqyia, ‘Va ngua rhu nge va ama muräkt pät gia enge angät tpäs. Ainge di ama latka ama vu qa na nge. Sa ngia qoar i gua lat di ama vu ngät sä gua latta i ngut ta agini qärqäni i qaku ngo gu qäni dä ngut sek mät ianiäkt kärqäni i sa qaku ngua qutnanokt ini. 23 Ngakt bä ngiat tu gi snäng i ngätki rhoqoräkt sävät a ngo dä mäniekt bä qaku ngia mu gu ligär iva ngärhi sa sävät a nas iva nga evär däm ngo dä va ngu rha ngät sa anga mänbitka?’ ”

24 “Dä qä qoar nä iarhakt kârarhae i rhat mair e glaqot toqortäqyia, ‘Ngäni rha aa ligär nagem ga bä ngäni vodäm ngät bä bä iaqäkt kârak i sa ama ngärhäqyisem ama ligär.’ ”

25 “Dä rhi qoar toqortäqyia, ‘Aurha morqa, nak sa qa di aa ngärhäqyisem ama ligär nga e gem ga!’ ”

26 “Dä qa muvät toqortäqyia, ‘Ngu qoar na ngän i aung gârakni i sa aa anga guani diva rhi von ga rha arhongni savono sae. Dap aung gârakni i sa qaku aa anga guani diva qäqi rhi rha aa qäni ama gaini nä ini nagem ga. 27 Dap gua ikkâna qârarhani i qaku nani a rha iva ngua rhän i ama vitnaqa na ngo bä ba rha di ngäni rha rha sarhäkt bä va ngäni veng da dä gu saqong.’ ”

Ma Jisas Ka Mon Sae Ma Jerusalem

(19:28-44/Mat 21:1-11/Mak 11:1-10/Jon 12:12-19)

28 Nasot i ma Jisas ka märhamän doqoräkt dä qa er va arhä qamäs pävit sae ma Jerusalem. 29 Bä nga qat tet bä sa glaqot na ama värham ama lel am ma Betfage dä ma Betani mäni ama damgi ama gaini na qi ama Damgi na ama Olip dä qa rhäk na ama udiom nävät aa mudäsaqongda 30 näkt kâ qoar na iom doqortäqyia, “In det säp iomäkt ama värhäm gârqomni i äm nga e vä in gamäs bä nga va inät don sävä bäm dä va ini lu ama donki ama rhoem ga qârakni i sa rha qop sä qa sae qârakni i as mudu qaku aung ga muqun bät aa rhäng. Dä ini rhäväkt sä qa näkt pa in det sä qa sarhe. 31 Ngakt bä nga aung gä snanbät sä en doqortäqyia, ‘Mäniäkt bä init täväkt sä qa?’ dä va ini qoar na qa rhoqortäqyia, ‘Ma Engeska nani a qa na qa.’ ”

³² Qärqiomni i ma Jisas ka rhäk na iom sae di in män bät iarhongäkt moe i sa qa qoaräs na iom sävät irhong. ³³ Bä nga in itäväkt sä qä donki ama rhoem ga dä iarhakt kärarhae i rhit lu vät a qa di rhi snanbät sä iom doqortäqyia, “Mäniekt bä in itäväkt sä qa?”

³⁴ Dä in muvät toqortäqyia, “Ma Engeska nani a qa na qa.”

³⁵ Bä in män sä qä donki ge ma Jisas bä in don nä in baulem ama uiu em bät aa rhäng näkt in mu ma Jisas pono vät aa rhäng. ³⁶ Bä nga ma Jisas kat tet pät ama donki aa rhäng dä ama ruvek ti vreng arhä boi ama uiu ngät pät ama iska. ³⁷ Bä nga qat tet bä sa glaqot na ama ivärhäs i ama iska qat tet tämane näda ama Damgi na ama Olip at täväs dä ama guläñgi moe na ama mudäsaqongda rhi nasäng i rhi nänsäs na ama märmärgem masirhat sage ma Ngämuqa nävät ama lat ama nañis ngät moe i vasägos dä sa rhat lu ma Jisas i qat tualat na ngät dä rhit näs toqortäqyia,

³⁸ “Mamär iva ama modämne sävät ama vitnaqa qarakni i qat dän nävät ma Engeska ma Ngämuqa aa ngärhipki.”

“Mamär iva ama bulap da ama usäpki arha ron dä ama ansäs sage ma Ngämuqa rhävuk!”

³⁹ Arhani ama Farisiqäna mänguräp ama guläñgi rhi qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Qamorqa, ngi näs tä gi mudäsaqongda iva mänadin däm da!”

⁴⁰ Dä qa muvät toqortäqyia, “Ngu qoar na ngän i ngakt bä nga mänadin däm da dä va ama dui ngärhit nästäm.”

Ma Jisas Kät Nok Sä Ma Jerusalem

⁴¹ Bâ nga qat tet bâ sa glaqot nä ma Jerusalem bâ qa lu äm dä qa nok sä äm. ⁴² Dä qä qoar toqortäqyia, “Vät tak täkt ama qunäga di nani a ngo masirhat i vadi va ngi lu mamär na agiqa iaqäkt iva qä von nge rha ama bulap sokt di rhäkt di qaku mamär vät a nge iva ngi nalu rhoqoräkt. ⁴³ Va ama qäväläm ngä rhän bät a nge iva gia ikkāna rhi ing däm nge na ama surqa bâ va rhi slava na nge nährage nährage. ⁴⁴ Va rhi slava na nge Jerusalem samäk sävät ivät ngi nä ngia es muk dä gi surqa aa ron maräkt. Bâ va qaku rhi namet daqule anga duiqa vono vät akni aa rhäng inguna sa qaku ngia lu mamär i sa ma Ngämuqa qat dän sagem nge.”

Ma Jisas Ka Qumär Ama Ansäspämgi Ama Mor Qi
(19:45-48 / Mat 21:12-17 / Mak 11:15-19 / Jon 2:13-22)

⁴⁵ Dä qa mon säva ama ansäspämgi ama mor qi arha ivärhäm bâ qa nasäng i qät kutmä s iarhakt kärarhae i rhit boda arhä qärhong e vä bäm. ⁴⁶ Qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa enge qärangätni i sa mudu rha säm a ngät di ngät tamän doqortäqyia, ‘Gua vätki diva ama vätki na ama nän sokt di sa ngän mualat sä qi ma ama suarha arhä qeqi.’ ”

⁴⁷ Vät ama qunäng moe dä ma Jisas kä su va ama ansäspämgi ama mor qi. Dap ama priskāna ama moräs na rha rhi na ama Skraipkāna näkt sävät ama morta mänguräp ama ruvek di rhi siqut i rhit ñäm nani anga iska iva rhi veng ga. ⁴⁸ Sokt di qaku mamär vät a rha iva rhi namän bät aung anga iska

iva rha rhualat toqoräkt inguna ama ruvek moe di rhi nging däm ga bä rhat tu arha sdäm mamär sävät aa enge.

20

*Rha Snanbät Sä Ma Jisas Närha Aa Qrot
(20:1-8 / Mat 21:23-27 / Mak 11:27-33)*

¹ Vät akni ama qunäga rhoqoräkt i qä su ama ruvek pa ama ansäspämgi ama mor qi bä qä sameng na ama sameng ama mär ngät dä ama priskäna ama moräs na rha dä ama Skraipkäna näkt ama morta rha män gem ga. ² Dä rhi qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngä qoar na ut i ngiat tualat toqor täkt di na ama qrot nage auge. Auge qa von nge rhä rhangät täkt ama qrot?”

³ Dä qa muvät toqortäqyia, “Dä qosaqi va ngu snanbät sä ngän na ama snanbät. Ngäni qoar na ngo. ⁴ Ma Jon gä baptais pät ama ruvek di iangärhäkt di nga ngät na rhävuk ura ngät nage ama ruvek?”

⁵ Dä rhat tamän särhäm ne sä iangärhäkt aa snanbät dä rhi qoar na ne rhoqortäqyia, “Ngäkt bä urhi qoar i iangärhäkt ma Jon aa baptais di ngät na rhävuk dä va qä snanbät sä ut toqortäqyia, ‘Bä nga rhoqoräkt dä mäniäkt bä qaku ngän mat maengäkt nämät ka?’ ⁶ Dap ngäkt bä urhi qoar toqortäqyia, ‘ngät di ngät nage ama ruvek’ diva ama ruvek moe rhi rhumät nä ut na ama dui inguna rhat nanäkt ma ama qrot i ma Jon di akni ma Ngämuqa aa vämginäqa na qa.”

⁷ Bä äkt i sa rha muvät pät ma Jisas toqortäqyia, “Qaku ut dräm i ngät na qoe.”

⁸ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Dä qosaqi ngo diva qaku ngu naqoar na ngän i nguat tualat nävät auge aa qrot.”

*Ama Enge Na Ama Siqutki Säväät Ama Latta Qärrahani I Rhit Lu Vät Ama Etki Na Ama Wain
(20:9-19 / Mat 21:33-46 / Mak 12:1-12)*

⁹ Dä qa nasäng i qat tamän särha ama ruvek na ama enge na ama siqutki rhoqortäqyia, “Maos dä akni ama ruqa qa qutnanokt ama qauligleng bät aa etki qärqiglengni i rhat tes igleng i ama wain. Qa mualat toqoräkt näkt ka von arhani ama latta rha aa lat iva rhat tualat na ngät bä ba qa dap ka met sävät aosni ama ivärhäs bä va qaku qä nalir qä namän. ¹⁰ Bä sa nga sräp ama etki dä qarak ka ruqa qa rhäk na akni ama latka sage qa latta ivakt iva rhi von ga rha anga gavam nävät ama etki na ama qauligleng. Sokt di ama latta rha arhäktgyäm sä qa näkt ta rhäk na qa dap kaku qa rha agung. ¹¹ Dä qa etki arha ik ka rhäk na akni ama latka sagem da dä qosaqi rha arhäktgyäm sä qa bä rha von ga rha ama qluqi näkt ta rhäk na qa dap kaku qa rha agung. ¹² Dä qoki as ka rhäk na ama dävauung na qa dä rha muvospos pät a qa näkt ta rhon na qa särhage na ama etki.”

¹³ “Nasot dä ama etki arha ik kä qoar toqortäqyia, ‘Ngu lu va ngua mäšana? Rhäkt diva ngu rhäk nä ngua emga qarakni i sa gua snäng bät a qa mamär dä nguaräm ba rhi qutdrir vät a qa.’ ”

¹⁴ “Bä nga ama latta rha lu qa dä rha märhamän särhäm ne i rhi qoar toqortäqyia, ‘Rhak täkt di iaqäkt karak iva qä rha ama etki nasot aa mam. Urhi veng ga ivakt iva urhi rha ama etki bä ba nas.’

15 Dä rha rhon na qa sä dalek na ama etki näkt ta veng ga.”

“Ngu lu va ama etki arha ik ka mäšana na rha?

16 Va qa rhän bä va qä veng iarhakt ama latta dap pa qä von guavek tä iangärhäkt ama lat na ama wain.”

Bä nga ama ruvek ta nari rhoqor täkt dä rhi qoar toqortäqyia, “Nak padi va qale qä namualat toqoräkt.”

17 Ma Jisas ka ñäm maräkt sävät a rha dä qa snanbät toqortäqyia, “Bä nga rhoqoräkt dä ngu lu ama rharimini rhoqor mäniekt sä rhangät täkt ama enge qärangätni i sa rha säm a ngät toqortäqyia,

“ ‘Ama duiqa qäarak i mudu iarhakt kärarhae i rhat dräm dit täk pät ama vät ta mer mä qa di nak kärak iaqäkt i rhäkt di ama qrot ama vätki nagem ga qäarak i qat sangar a qi moe?’

18 Bä iarhakt moe qärarhae i arharpus na rha vät tak täkt ama duiqa aa rhäng diva bäktgyäm sä rha mä irhong mä irhong dap ngakt bä arharpus nä rhak täkt ama duiqa vät aung aa rhäng diva värhot täm ga mamär.”

Ama Snanbät Sävät Iomäkt Iva Rhit Boda Ama Takes

(20:19-26 / Mat 22:15-22 / Mak 12:13-17)

19 Ama Skraipkäna näkt sävät ama priskäna ama moräs na rha qärarhani i rhat nari qa di rhit ñäm nani anga iska ivakt iva rhi lir ti sangar a qa äkt inguna rhat dräm i sa qa märhamän bät tangät täkt

ama enge na ama siqutki di sävät a rha. Sokt di qaku rha sangar a qa inguna rhit len ama ruvek.

²⁰ Bä äkt i qoki sa arhä saqong bät ma Jisas mamär dä rha rhäk na arhani ama qasesta sagem ga bä rha irastäm na nas i ama engätki na rha ama ruvek. Nani a rha iva rhi sangar ma Jisas pät agung aa enge angät tpäs ivakt iva rhi vodäm ga säva ama tpäskinaqa aa rhäkt iva qa rhu qa va aa muräkt. ²¹ Dä soknga qärrahani rha snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Qamorqa, sa ut dräm i ngiat tamän bä ngi su na ama engätki dä ngiat tualat sa ama ruvek moe rhoqorne dap ngi su na ama engätki sävät ma Ngämuqa aa snängaqa. ²² Nga maräkt parhäm ama Muräkt iva urhit bon da ama takes sage ma Sisar ura qaku?”

²³ Qa räm arha irasini dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, ²⁴ “Ngäni qur a ngo rha anga qunäga ama sägäk aa rhitsek angät ligäriige. Auge aa iauski rhakt täkt pä m ige? Dä auge aa sämsäm dangät täkt pä m ige?”

Dä rha muvät toqortäqyia, “Ma Sisar.”

²⁵ Dä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Dä soknga ngäni von ma Sisar tä iarhongäkt kärqärhong i qoki ma Sisar aa qarhong dap pa ngäni von ma Ngämuqa rhä iarhongäkt kärqärhong i qoki ma Ngämuqa aa qarhong.” ²⁶ Qop kaku mamär vät a rha iva rhi sangar a qa vät guani angät tpäs kärqäni i qa märhamän bät ini ge ama ruvek. Dap kinak kräk mät ta nävät aa muvätki dä soknga mänadin däm da.

Ama Sadyusiqäna Arhä Snanbät Sä vät Iomäkt

*Iva Ama Ruvek Ta Rhāranas Nāmāt Ama Tñāpki
(20:27-40 / Mat 22:23-33 / Mak 12:18-27)*

²⁷ Arhani nāvāt ama Sadyusiqāna iarhakt kārharhae i qaku rhat nanakt i saqi as pa ama ruvek ta rhāranas nāva ama tñāpki di rha mǎn ge ma Jisas sa ama snanbāt. ²⁸ Bā rhi qoar toqortāqyia, “Qamorqa! Mudu ma Moses ka sām ama murākt bā ba ut i ngakt bā nga aung anga matka qā ñāp daqule aa egutki dap kaku ina anga es dā va aa lāktka qa rhāt iaqyākt ama maqoski ivakt iva qā sa vāt a qi bā ba aa matka.

²⁹ “Maos dā qale ama sǎgārhae ama ngārhäqyet da udiom na rha ama gamoe. Ama narhoerqa qa māt ama evopki nākt ka ñāp dap kaku ina anga es. ³⁰ Dā ama udiomnaqa qa māt a qi nākt ka ñāp ³¹ dā qosaqi ama dāvaungnaqa bā qoki rha moe ama ngārhäqyet da udiom na rha rha māt a qi nākt ta ñāp daqule qi dap kaku aung ga sa vāt a qi. ³² Dāngdāng dā qa evopki qia ñāp. ³³ Dā soknga va auge aa egutki na qi mirhup pāt ama qävälām gārqomni iva ama ruvek ta rhāranas nāmāt ama tñāpki inguna rha moe ama ngārhäqyet da udiom na rha sa rha māt a qi?”

³⁴ Dā ma Jisas ka muvāt toqortāqyia, “Ama ruvek ama gamoe dā ama evop nāvāt tārhong dākt ama rhodāmīrhong di rhat tātlāgut. ³⁵ Dap ama ruvek kārharhani i ama rākt ta dā ma Ngāmuqa aa saqong di nga nasot i sa rha rhāranas nāmāt ama tñāpki diva qaku rhi natmātlāgut bā qosaqi va qaku ama ruvek ti navon da arhani ama ruvek sāmāt ama ngārhaegurhini. ³⁶ Bā va saqi as kaku rhi natñāp inguna sa rha mǎn i rha rhoqor ama enselqāna.

Näkt kosaqi rha di ma Ngämuqa aa es inguna sa rha märanas nämät ama tñäpki.

³⁷ “Dap sävät ama ruvek ama ñäp ta qärrahani i rhat täranas nämät ama tñäpki di qäqi ma Moses ka qur a ut mamär vät ama enge sävät ama ngämungäm gärqomni i vur ama rhäptäpki vät a äm i ama ñäpta diva saqi as ta rhäranas mugas. Qa qur a ut toqoräkt i qat tes ma Ngämuqa i ma Abraham Gä nä ma Aisak dä ma Jekop arhä Ngämuqa.
³⁸ Ma Ngämuqa di qaku ama ñäpta arhä Ngämuqa dap ka di ama ngätdäqämda arhä Ngämuqa inguna varhäm aa mädräm di ama ruvek moe di nak ama ngätdäqäm da.”

³⁹ Arhani ama Skraipkäna di rhi qoar toqortäqyia, “Qamorqa, sa ngia voda ama mär qi ama muvätki.” ⁴⁰ Näkt sa qaku nani aung iva saqi as kä snanbät sä qa na agung anga snanbät inguna rha moe di sa rhit len.

Auge Aa Emga Ma Kraiss?

(20:41-44 / Mat 22:41-46 / Mak 12:35-37)

⁴¹ Dä ma Jisas ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä rhi qoar i ma Kraiss di nak ma Devit aa emga na qa? ⁴² Inguna ma Devit di sa qa märhamän mamär va ama Abuk na ama Mabu rhoqortäqyia,

“Ma Ngämuqa qa qoar nä gua Engeska rhoqortäqyia,

“Ngia rhuqun dä gu märmär* bä qale nge e

* **20:42** Ngia rhuqun dä gu märmär Rhos täkt ama mämugunäs di ama vit na äs masirhat ge ma Ngämuqa da ama usäpki arha ron. Ama märmäret di ama ivärhäs kärqosni i na ama qutdrir dä na ama qrot.

⁴³ bä dängdäng iva ngua rhän näp gia ikkāna arhä
väs
bä rha rhän i ama laiqa na rha nanokt gia
qäriglem.” ’

⁴⁴ Ngu lu va sirhäkt ma Devit aa emga na qa rhoqor
mäniect inguna ma Devit ka mes ka rhoqortäqyia,
‘Gua Engeska’?”

*Ngänit Lu Mamär Nämät Ama Skraipkāna
(20:45-47 / Mat 23:1-36 / Mak 12:38-40 / Luk
11:37-54)*

⁴⁵ Bä nga rhoqoräkt i ama ruvek tat nari qa dä qä
qoar na aa mudäsaqongda rhoqortäqyia, ⁴⁶ “Ngänit
lu nämät ama Skraipkāna. Nani a rha iva rhat pit-
mane sa ama boi ama uiu ngät pät a nas bä nani a
rha masirhat iva ama ruvek ti rhar sä rha na ama
qutdrir vät ama ivärhimek kärqämekni i ama ruvek
tit boda arha tmäs e dä nani a rha iva rhat tuqun
bät ama lai vuk dä ngärhaväm ba ama mämairväm
dä nani a rha na ama mämugunimek ama vit nä
imek pa ama tmäsimek. ⁴⁷ Dap kosaqi rhat täs pät
ama evop ama maqosta sa arhä qärhong näva arha
vät dä rhi nän na ama uiu ngät ama nän iva säda
ama ruvek arhä saqong. Iarhakt kärarhae i rha
rhoqor täkt diva ma Ngämuqa qä rhäksärhäm da dä
va qä sangäm na rha masirhat.”

21

*Ama Tlä Qi Ama Maqoski At Pänbon Sage Ma
Ngämuqa*

(21:1-4 / Mak 12:41-44)

¹ Bä nga ma Jisas ka ñäm bävit dä qa lu ama
qärhongbärharha i rhat tu arhä vänbon ba ama

ansäspämgi ama mor qi at mämuäs. ² Dä qosaqi qa lu ama tlä qi ama maqoski i qia mu ama brasirhom ama gaini nä irhom mamär. ³ Dä qä qoar toqortäqyia, “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki i rhaerhakti ama maqoski di sa qia mu ama vänbon masirhat pa arhani arhä vänbon angät tpäs. ⁴ Erhärha rhäkt ama ruvek moe di sa rha voda arhä vänbon nävät arhä mämägän dap taerhakti di qia von nävät arha tläqa rhä qärqäni i mai va mamär vät a qi nävät ini.”

*Ma Jisas Ka Märhamän Säväät Ama Ansäspämgi
Ama Mor Qi Iva Qäbäs Na Qi*

(21:5-6 / Mat 24:1-2 / Mak 13:1-2)

(21:7-19 / Mat 24:3-14 / Mak 13:3-13)

⁵ Arhani ama mudäsaqongda di rhat tamän säväät ama ansäspämgi ama mor qi at murhämeska qaraktni i ama ruvek ta rhäk pät a qi na ama mär ngät ama dui dä ama vänbon iva sage ma Ngämuqa. Sukt di ma Jisas kä qoar toqortäqyia, ⁶ “Bä säväät tärhong däkt kärqärhongni i sa ngiat lu irhong däkt di ama qäväläm nga e iva äm ngä rhän iva qaku qale anga duiqa vono vät akni aa rhäng dap pa rha rhartäm sä ngät moe sa rhämono säväät ivät.”

⁷ Dä rhi snanbät toqortäqyia, “Qamorqa, urhi lu va qäsniä dä rhärhong däkt ngä rhäranas? Dä va agi muqunängi qia rhän iva qi sameng i qorhäs iva rhärhong däkt ngät täranas?”

⁸ Dä qa muvät toqortäqyia, “Ngänit lu mamär i varis aung gä nairas täm ngän. Inguna ama rhäqäp na rha ama ruvek diva rha rhän bä va rhat tualat nävät gu ngärhipki i rhi qoar i, ‘Aingo di ma Kraisi!’ dä qosaqi ‘Ama qäväläm na aa mänmänäs sa äm nga e glaqot.’ Mamär iva qale ngän det nasot a

rha. ⁹ Ngakt bä nga sa ama ulaqi qia märanas pät ama ivärhap ama rhäqäp na ap ura ngäni nari iva ama inirqi qiat täranas pät amekni anga ivärhimek mänguräp ama ruvek dä va qale ngänit len. Inguna qoki va rhärhong däkt diva irhong ngä rhän narhoer dap as pa ama tpäsini diva qaku ini ngä namän äkt.”

Ma Jisas Ka Qoar Iva Ama Ulaqi Qiat Dän Bä Va Rhi Sangäm Na Ngän Mavängam

(21:12-19 / Mat 10:16-25 / Mak 13:9-13)

¹⁰ Dä qä qoar na rha rhoqortäqya, “Dä ama ruvek näva amni ama ivärham diva rhat täranas na ama ulaqi sävät a ne dä ama muräktpäp diva ngät täranas sävät a ne. ¹¹ Dä va ama qängän ama mor ngät dä va ama ruvek tit ñäp mät ama qärhuqi vät apni ama ivärhap dä va ama räm maos maos ngät dän. Dä va ama ruvek tit len masirhat nävät ama rhäqäp nä irhong iva irhong ngät täranas. Dä va ama muqunän ama enges ngät pa ngät dän bät ama usäpki.”

¹² “Dap as nga narhoer vä rhärhong däkt angät kamäs dä va rhi sangar a ngän bä rhi sangäm na ngän mavängam. Va rhat tair na ngän ba ama mämairväm dä va rhat tu ngän ba ama tpäskiarharhäng dä va rhat tair na ngän da ama vit-narha rhi na ama tpäskinarha arhä saqong inguna nävät iomäkt i ngänät nanakt na ngo. ¹³ Rhom däkt diva ama släqyäs bä ba ngän ivakt iva ngäni sameng sävät a ngo.

¹⁴ “Sokt di as narhoer dä va ngän du angän snäng mamär iva qale qänäskänes ngän iva ngän dair särhäm mes toqor mäniekt. ¹⁵ Inguna va ngu von ngän da ama enge dä ama mädräm ama mär ngät

bä nga rhoqoräkt dä va qaku mamär vät angäna ikkäna iva rha rhän näva angän bäs sa angäna enge ura va rhi nänairas na ngät. ¹⁶ Bä qäqi va angän mamäkkäna dä angäna matpek dä angäna läktpek dä angän gärhae dä angäna ruavek diva rhi sangar a ngän bä va rhat tu ngän ba ama muräkt dä va rhi veng guavek nävät a ngän. ¹⁷ Ama ruvek moe va ama vu da arha ron mamär sävät a ngän inguna nävät iomäkt i ngänät nanakt na ngo. ¹⁸ Sökt diva qaku qäbäs na anga sägäk anga qäsega nävät angän bäs. ¹⁹ Nga ngänät mair ma ama qrot diva bä ba ngän na ama iar ama sok täm ngät.”

Ma Jisas Ka Märhamän Säväät Ma Jerusalem Iva Qäbäs Na Qi

²⁰ “Ngäkt bä nga ngäni lu ama rhäqäp na rha ama ulaqimärharhärhäkt i rhi nging dä ma Jerusalem dä mamär iva ngänät dräm i sa qorhäs iva qäbäs na qi. ²¹ Bä nga rhoqoräkt dä mamär iva iarhakt kärarhae i qale rha e ma Judia di rhi ang masirhat pävit sävät ama dam dap kosaqi va iarhakt kärarhae i qale rha e ma Jerusalem di vuk sä rha nae dap pa iarhakt kärarhae i qale rha dalek nä ma Jerusalem di qale rhi namon sae. ²² Inguna rhom däkt ama qäväläm ba äm ngä rhän iva ma Ngämuqa qä sangäm nä ma Jerusalem diva varhäm ma Ngämuqa aa enge qarängätni i ngät tamän doqoräkt. ²³ Va ama qrot mamär vät iangärhäkt ama qunäng ba ama evop kärarhani i ama sarem däm da bä qosaqi bä iarhakt kärarhae i ama rhoes pät a rha. Inguna ama märänga ama mor qa va qa rhän bät ama Judaqäna arha ivärhäs moe bä va ma Ngämuqa aa uraqi diva arpus na qi sävät iarhakt

ama ruvek. ²⁴ Arhani diva rhi rhodäkt mät ta na ulaqi arha sen. Dap arhani diva rhi sangar a rha säva ama tpäskiarharhäng ba apni ama ivärhap moe. Ama Jentailqäna va rhi naengmät nä ma Jerusalem näkt pa qale läm ba arhä muräkt bä dängdäng i ma Ngämuqa sa qa mu sa äkt iva qale läkt na arhä muräkt.”

Ma Ruqa Aa Emga Aa Mänmänäs
(21:25-28 / Mat 24:29-31 / Mak 13:24-27)

²⁵ “Va ama muqunän ngä rhän mät ama qunäga dä ama equngi näkt ama qaeng. Dap pa vät ama ivätki moe diva inirqi na ama ruvek dä va rhäqäp ta na ama tlenga nävät ama dädrin nage ama vaeng gärangättni i ngät täranas pä garäska. ²⁶ Bä va ama ruvek diva räträt pät a rha mät ama tlenga dä iomäkt ama qäväläm angärha ron i qale rha nani agini qärqäni va ini ngä rhän bät ama ivätki inguna va iarhongäkt kärqärhong i qali lirhong mät ama leqäs kärqärhong i irhong angät krot diva sarhäktsarhäkt pät irhong. ²⁷ Mamär dä va rhi lu ma Ruqa aa Emga i qat dän ba ama eqoeqi sa ama qrot dä ama mor qa ama murhämeska. ²⁸ Bä nga rhärhong däkt irhong ngärhi nasäng iva irhong ngät täranas dä ngän dair bä va ngäni sek angän bäs inguna sa qorhäs iva rhi rhäqäs täm ngän.”

Ama Rhisu Nävät Ama Rhaunga
(21:29-33 / Mat 24:32-35 / Mak 13:28-31)

²⁹ Dä ma Jisas kä qoar na rha nä rhangät täkt ama enge na ama siqutki rhoqortäqyia, “Ngäni lu ama rhaunga näkt sävät angät ama ngämung moe. ³⁰ Ngäkt bä vukpuk sa angärha vol bä ngäni lu rhoqoräkt dä sa ngänät dräm i ama qunängit nga

e glaqot. ³¹ Di rhoqorne rhoqoräkt i ngakt bä va ngänät lu rhärhong däkt i irhong ngät täranas dä va ngänät dräm i ma Ngämuqa aa Muräktpäm di sa nga e glaqot.” ³² “Nguat tamän särhäm ngän na ama engätki iva rhit täkt ama qoengait diva qaku rhäksot nä it bä dängdäng i rhärhong däkt di sa irhong ngä märanas. ³³ Ama usäpki qi na ama ivätki diva qäbäs na em dap pa gua enge diva qaku qäbäs na ngät.”

Mamär Iva Ama Qarhap Ngän

³⁴ “Ngänit lu mamär i varis bok da angän snängaqa nage ama tmäski dä ama tnätki dä ama qänäskänes masirhat sävät kärqärhongni nämäni rhangätäni ama iar i varis iaqäkt ama qunäga qä särmän na ngän masägos toqor ama seoqa qärakni i qä särvät särha ama qaiuqa. ³⁵ Bä va iaqäkt ama qunäga qärakni iva evär däm ngo vät a qa diva qa rhän bät ama ruvek moe qararhani i rhat däqäm bät ama ivätki moe. ³⁶ Mamär iva ama qarhap ngän basägos dap pa ngäni nän iva ngän däqäne dä mamär i ngäni ingis nämät tärhong däkt kärqärhongni i sa qorhäs iva irhong ngä rhäranas dä qosaqi va ngäni nän iva mamär vät a ngän iva ngänät mair mamär dä ma Ruqa aa Emga aa saqong.”

³⁷ Vät ama qunäng nasot a ne dä ma Jisas kä su va ama ansäspämgi ama mor qi näkt ama säpbängang moe dä qat tet bä ama bängagi moe qiat tet pät a qa da ama Damgi na ama Olip at täväs. ³⁸ Näkt ama ruvek tat dän bät ama duququs moe mamär iväkt iva rhat nari qa va ama ansäspämgi ama mor qi.

22

Rha Märhamän Bät A Ne Iva Rhi Veng Ma Jisas
(22:1-2 / Mat 26:1-5 / Mak 14:1-2 / Jon 11:45-53)

¹ Sa ama tmäski na ama bretkäna qärangätni i qaku anga yis pä m ngät käraktni i rhat tes ki i ma Pasova di sa qia e glaqot ² dä ama priskäna ama moräs na rha näkt sävät ama Skraipkäna di rhit ñäm nani anga iska iva rhi sokot nä ma Jisas ma ama up inguna rhit len ama ruvek.

Ma Judas Va Qä Vodä Ma Jisas Ba Aa Ikkäna
(22:3-6 / Mat 26:14-16 / Mak 14:10-11)

³ Bä nasot dä ma Sä m ga qa mon sä mät ma Judas Iskariot kärakni i qa nävät ama ngärhäqyisem da udiom na rha ama mudäsaqongda. ⁴ Bä qa met bä sage ama priskäna ama moräs na rha dä ama narhoerta bä ama ulaqimärharhärhäkt näva ama ansäspämgi ama mor qi bä rha märhamän särhäm ne rhi na qa iva qä vodä ma Jisas bä ba rha rhoqor mäniekt. ⁵ Dä mär gem da dä rha rhares iva rhi von ga rha anga ligär. ⁶ Bä äkt i qa rhares näkt sa qät ñäm nani anga qäväläm gä r qomni i qaku anga gulä ñgi na anga ruvek ge ma Jisas dap pa qä vodäm ga bä ba rha.

Ma Jisas Ka Mäs Ma Pasova Angärha Tmäs Kä Na Aa Mudäsaqongda
(22:7-13 / Mat 26:17-25 / Mak 14:12-21 / Jon 13:21-30)

⁷ Sa ama qunäga qa män iva ama Judaqäna rha rhuqunän na ama tmäski na ama bretkäna qärangätni i qaku anga yis pä m ngät toqoräkt i rhit boda ama vodämes na ama sipsipkäna ama ngärhoes bä ma Pasova. ⁸ Bä äkt i ma Jisas ka

rhäk nä ma Pita qä nä ma Jon i qä qoar na iom doqortäqyia, “In det bä ini rhäkmu na ama tmäs sävät ma Pasova bä ba ut iva u äs ngät.”

⁹ Dä in snanbät toqortäqyia, “Nani a nge na un iva uni rhäkmu nä ngät koe?”

¹⁰ Dä qa movät pät a iom doqortäqyia, “Nga va inät don sae ma Jerusalem dä va in dän bät ama ruqa i qät ta ama kainaqi na ama rigi. Va in det nasot a qa bä sävä iaqäkt ama vätka qärakni iva qa rhon säväm ga. ¹¹ Dä va ini qoar na ama ngärhik nävä iaqäkt ama vätka rhoqortäqyia, ‘Qamorqa qä snanbät toqortäqyia, ngu lu ama qäväläm bä ba ama tmända äm ngä qoe nai iva ngu nä gu mudäsaqongda u äs ma Pasova angärha tmäs e?’ ¹² Dä va qä qur a en da ama mor äm ama vätka aa qäväläm dävonon qärqomni i sa rha rhäkmu na äm. Dä ini rhäkmu na ama tmäski e.”

¹³ In met bä in lu iarhongäkt moe i qoki rhoqor varhäm ma Jisas aa enge. Dä soknga in däkmu nä ma Pasova angärha tmäs.

Ma Jisas Ka Nasäng Nä Iomäkt Iva Rhat Täs Ma Engeska Aa Tmäski

(22:14-23 / Mat 26:26-29 / Mak 14:22-26 / 1 Ko 11:23-25)

¹⁴ Bä nga rhäkmmär na ama qäväläm iva rhat täs dä ma Jisas kä na aa ngangda rha met bä qale rha vät ama laiqa aa rhäkt. ¹⁵ Dä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Nani a ngo masirhat iva ngua äs takt täkt ama tmäski ma Pasova ngu na ngän narhoer näkt sa nasot dä va ngu rha ama märänga. ¹⁶ Va ngu qoar na ngän i saqi as kaku ngu namäs näp takt täkt ama tmäski bä dängdäng iva qia rhu at släqyige vät a nas pä ma Ngämuqa aa Muräktpä.”

17 Nasot dä ma Jisas ka rha ama kap na ama wain näkt ka mes ama mär sage ma Ngämuqa dä qa qoar toqortäqyia, “Ngäni rha rhärhak bä ngänin bäñmät na ama wain bä ba ne. 18 Inguna nguat tamän särhäm ngän iva saqi as kaku ngu nanakt nävät ama wain angät gavam bä dängdäng bät iomäkt ama qäväläm gärqomni iva ma Ngämuqa aa Muräktpäm ngät dän.”

19 Näkt ka rha ama bret bä nga nasot i qa mes ama mär dä qa vonamät na qa näkt ka von da näkt kä qoar toqortäqyia, “Rhangät täkt di gu släqyige qärqigeni i ngut bodäm ige iva bä ba ngän. Mamär iva ngän dualat toqor täkt ivakt iva ngän du angän snäng sävät a ngo.”*

20 Näkt nga rha mä s bä rhäksot dä qosaqi qa rha ama kap na ama wain dä qa qoar toqortäqyia, “Rhak täkt ama kap kärakni i rhit prit na qa iva bä ba ngän di sa qat tuqunän bät ama rharesbane qärangätni i sa gu biaska qa sämaengätki na ngät.

21 Dap sa iaqäkt kärak iva qä vodäm ngo di sa qale qa rhe gem ngo vät ama laiqa aa rhäkt. 22 Ma Ruqa aa Emga diva qä ñäp toqor varhäm ma Ngämuqa aa snängaqa sokt diva avuqi mamär ge iaqäkt kärak iva qä vodäm ga.”

23 Dä rhi nasäng i rhi snanbät sä mänguräp mä ne i auge iaqäkt iva qa rhualat toqoräkt.

* **22:19** qärqigeni i ngut bodäm ige iva bä ba ngän. Mamär iva ngän dualat toqor täkt ivakt iva ngän du angän snäng sävät a ngo. Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät käväläm bä sävät ama qängärini ma 20 moe di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm irhong sae.

Auge Di Ama Vit Na Qa Mamär
 (18:1-6 / Mak 9:33-37 / Luk 9:46-48 / Luk 22:24-27)

²⁴ Dä qosaqi ama engirhong ngä märanas mänguräp mä rha i auge nävät a rha di ama vit na qa mamär.

²⁵ Dä ma Jisas kä qoaräs na rha rhoqortäqyia, “Ama Jentailqäna arha vitnarha di qoki rhat turäkt täm da masirhat bä arha moräs narha qärrarhani i rhat sangar a rha na ama muräkt ama qrot ngät daver mä rha di rhat tes nas i ama ruvek kärerhani i rhat dräm dat tatnärha ama ruvek. ²⁶ Dap aingän diva qale ngän natmualat toqoräkt. Dap kinak iaqäkt kärak i ama moräs na qa mamär mänguräp mä ngän di vadi va qa rhoqor ama rhoemga dap kärakni iva ama narhoerqa na qa diva qa rhoqor ama latka qärakni i qale qa va akni aa rem. ²⁷ Ngu lu auge di ama moräs na qa mamär nävät taerhiom? Nga qärakni i qat muqun bät ama laiqa aa rhäkt ura ama latka qärakni i qät boda ama tmäs sävät ama laiqa? Iaqaäkt kärak i ama moräs na qa mamär di qärak i qat muqun bät ama laiqa aa rhäkt. Sökt di aingo i ngua e mänguräp mä ngän di ngo rhoqor ama latka qärakni i qale qa va akni aa rem.

²⁸ “Aingän di qärerhae na ngän i ngänät mair irhäm ngo da ama siqutsiqut angärha ron. ²⁹ Ngut bon ngän dä ama Muräktpäp gosaqi rhoqor gu mamäk i sa qa von ngo rha ama Muräktpäp ³⁰ ivakt iva ngän däs dä ngäni nakt pät gu laiqa vä gu Muräktpäp bä va ngän duqun mät ama vitnarha arhä mämugunimek bä va ngän duräkt ba

ama ngärhäqyisem da udom na ama enivirhong nae ma Israel.

Ma Jisas Ka Qoar I Ma Pita Diva Qä Rhäqyas Na Qa

(22:31-34 / Mat 26:30-35 / Mak 14:26-31 / Jon 13:36-38)

³¹ “Saimon, Saimon, ma Sämga sa qa nän da ama rhares iva qä siqut nä gi qatnanakt iva bok däm ngät. ³² Sokt di sa ngua nän sävät a nge iva qale bok dä gi qatnanakt. Näkt nga rhoqoräkt iva evär däm nge sagem ngo dä va ngi sämaqrot nä gia ruavek ama mudäsaqongda.”

³³ Di nak ka movät päť a qa rhoqortäqyia, “Gua Engeska, ngua rhäkmu na nas iva ngu na nge säva ama tpäskiarharhäng bä sämät ama tñäpki.”

³⁴ Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Pita, nguat tamän särhäm nge iva as kaku ama duraktka qä nanok mamär vät tak täkt ama qunäga dap as pa narhoer dä va ngi rhäqyas na ngo madäpguamek.”

Ama Enge Sävat Ma Jisas Di Mamär Iva Ngä Rhu Angät Släqyige Vät A Nas

³⁵ Dä ma Jisas ka snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga rhoqoräkt i ngua rhäk na ngän iva ngäni sameng sävät ma Ngämuqa aa Muräktpäť näkt pa qaku ngän nata anga rhae iva nanokt anga ligär ura anga sägän ura anga sandal. Dä mänia, nga ngänit läk nani guani?”

Dä rha movät toqortäqyia, “Qaku.”

³⁶ Dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Dap täkt di ngakt bä gi nga rhaeqa iva nanokt anga ligär dä va ngi rha qa dä qosaqi ngi rha ama sägänaqa dap ngakt bä nga qaku gi nga ulaqi arha singi dä ngi

vodä gi nga boiqi anga uiu qi nani anga ligär bä va ngi vodäm bät anga singi. ³⁷ Inguna ma Ngämuqa aa enge qärangätni i sa rha säm a ngät di ngät tamän doqortäqyia, ‘Sa rha lu qa sämäni ama ruvek kärarhani i ama vu rha’ bä va ngu qoar na ngän i rhangät täkt ama enge diva ngä rhu angät släqyige vät a ngo. Bä ngätki, agi a enge qärangätni i sa rha säm a ngät iva sävät a ngo diva ngä rhu angät släqyige vät a nas.”

³⁸ Dä ama mudäsaqongda rhi qoar toqortäqyia, “Aurha Engeska, as ngi lu ama ulaqi arha senem ama unbem dä erhem i.”

Dä qa muvät toqortäqyia, “Sa qule läkt.”

*Ma Jisas Ka Nän Da Ama Damgi Na Ama Olip
(22:39-46 / Mat 26:36-46 / Mak 14:32-42)*

³⁹ Ma Jisas ka met säda ama Damgi na ama Olip at täväs toqor vasägos dä aa mudäsaqongda rha met nasot a qa. ⁴⁰ Bä nga rha män e vät iosäkt ama ivärhäs dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Mamär iva ngäni nän sage ma Ngämuqa iva qale ngän namon sämät ama siqutsiqut.”

⁴¹ Dä qa met sa rhämuk sa gläius maqälak na rha dä qa an da aa quum sä nas näkt kä nän doqortäqyia, ⁴² “Mam, ngakt bä nga nani a nge dä va ngi rha rhak täkt ama kap na ama märänga nävät a ngo. Sokt di qoki qaku varhäm gu snängaqa dap kinak pa varhäm gi snängaqa.”

⁴³ Ama ensel na rhävuk päs däm ga gem ga bä qa sämaqrot na qa. ⁴⁴ Qa nari ama märänga ama mor qa dä qä nän mä ama qrot bä aa rega di qa

rhoqor ama mädäqap na ama biaska i arharpus na ap sävät ivät.†

⁴⁵ Bä nga qa märanas nasot aa nän dä evär däm ga samuk sage aa mudäsaqongda bä qa män bät a rha i rhi mänatäm i eqokt ta nage ama märänga ama mor qa. ⁴⁶ Dä qä snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ngäni mänatäm? Mamär iva ngän däranas bä ngäni nän sage ma Ngämuqa iva qale ngän namon sämät ama siqutsiqut.”

Rha Sangar Ma Jisas

(22:47-53 / Mat 26:47-56 / Mak 14:43-52 / Jon 18:1-12)

⁴⁷ Bä as nga rhoqoräkt i ma Jisas kat tamän dä ama guläñgi na ama ruvek ta män bä akni ama ruqa qäarakni i qa nävät ama ngärhäqyisem da udiom na rha qäarak i rhat tes ka i ma Judas kä rhoer nanokt ta. Bä qa met sävät ma Jisas ivakt iva qä vop pa aa sdäm.

⁴⁸ Di nak ma Jisas ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Judas, nga va ngi vodä ma Ruqa aa Emga rhoqoräkt i ngi vop pa aa sdäm?”

⁴⁹ Bä nga ma Jisas aa mudäsaqongda rha lu iangärhäkt ama lat kärangättni iva ngä rhäranas dä rhi qoar na qa rhoqortäqyia, “Aurha Engeska, nga va urhi rhap pät a rha na aurha ulaqi arha sen?”

⁵⁰ Dä akni nävät a rha qa rhäp akni ama pris ama vit na qa aa latka i qa rhodäkt sa aa sdämgi ama märmär qi.

† **22:44** Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap ama qängärirhom ma 33 dä ma 34 di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm irhom sae.

⁵¹ Dä ma Jisas ka qoar toqortäqyia, “Qule läkt! Saqi as kale guaäm ngä namäranas toqor täkt.” Näkt ka rhäk pät kärak aa sdämgi bä qa mumäräs pät a qa.

⁵² Dä ma Jisas kä qoar na ama priskäna ama moräs na rha dä ama narhoerta bä ba ama ulaqimärharhärhäkt näva ama ansäspämgi ama mor qi näkt sävät ama morta iarhakt kärarhae i sa rha moe rha män nani a qa rhoqortäqyia, “Nak nga ama suaqa na ngo bä äkt i sa ngän män sävät a ngo sa ama ulaqi arha sen dä ama edäm? ⁵³ Vasägos dä qale ngo ngu na ngän ba ama ansäspämgi ama mor qi sokt di qaku ngän sangar a ngo. Dap tom däkt di angän gäväläm gärqomni i sa rhäkmamär na äm iva ama bängagi qiat turäkt.”

Ma Pita Qa Rhäqyas Nä Ma Jisas

(22:55-62 / Mat 26:69-75 / Mak 14:66-72 / Jon 18:15-18, 25-27)

⁵⁴ Rha sangar ma Jisas näkt ta ang sä qa säva ama pris ama vit na qa aa vätki dap ma Pita di qät päsaïs täm ga. ⁵⁵ Näkt nga rhoqoräkt i rha ek ta ama mudäbäs mät ama släqyäs pä qa vätki arha ivärhäm dä sa rha muqun bä ma Pita di qa muqun gem da. ⁵⁶ Dä ama latki qia lu qa da ama rhäptäpka nämät ama mudam i qat muqun e. Dä qit täkmareo vät kärak näkt ki qoar toqortäqyia, “Rhak täkt ama ruqa di ma qale qa ge ma Jisas.”

⁵⁷ Sokt di ma Pita qa rhäqyas i qä qoar toqortäqyia, “Rhaktni, qaku nguat dräm iaqäkt.”

⁵⁸ Näkt kale maqälak dä akni qa lu qa dä qä qoar toqortäqyia, “Ainge, di qosaqi ak na nge nävät a rha.”

Dä ma Pita qa muvät toqortäqyia, “Rhakni, qaku rhäm ngo.”

⁵⁹ Mamär nasot i rhoqor qre i ama aua dä saqi as akni qa märhamän maräkt sävät ma Pita rhoqortäqyia, “Nak ngätki mamär! Rhak täkt ama ruqa di ma qale qa qä nä ma Jisas inguna qosaqi qa di ama Galiliqa.”

⁶⁰ Dä ma Pita qa muvät toqortäqyia, “Rhakni, sa qaku nguät dräm i ngiat tamän bät agiqa iaqäkt.” Näkt pät iomäkt ama qäväläm maräkt i qat tamän dä ama duraktka qa nok.

⁶¹ Dä ma Engeska qa rhong bät a nas bä qa ñäm maräkt sävät ma Pita. Dä vuk pät ma Pita na ama enge qarangätni i sa ma Engeska qa märhamän särhäm ga na ngät toqortäqyia, “Va as kaku ama duraktka qä nanok mamär dap pa ngi rhäqyas na ngo madäpguamek i qaku ngiat dräm a ngo.” ⁶² Dä vuk sä qa sä dalek bä qät nok i airäs ka masirhat.

Ama Ulaqimärharhärhäkt Tat Tumä Ma Jisas

⁶³ Ama ruvek kärarhani i rhat sangar ma Jisas di rhat tuma qa dä rhi arhäktgyäm sä qa. ⁶⁴ Bä qosaqi rha qop mät aa saqong näkt ti qoar na qa rhoqortäqyia, “Ngi qoar na ut i auge qa an mä nge!”

⁶⁵ Näkt ta slava nä ma Jisas na angätni ama rhäqöp na ngät ama enge ama vu ngät.

Ma Jisas Ka Mair Dä Ma Pailat Kä Nä Ma Herot In Saqong

(22:66-71 / Mat 26:57-68 / Mak 14:53-65 / Jon 18:12-14, 19-24)

⁶⁶ Bä nga qunäga dä ama guläñgi na ama narhoerta bä ba ama ruvek i ama priskäna ama moräs na rha dä ama Skraipkäna di sa västämne na rha

näkt ta rha ma Jisas iva qa rhair da arhä saqong. ⁶⁷ Dä rhi qoar toqortäqyia, “Ngakt bä ma Kraiss na nge dä va ngi qoar na ut i ngätki rhoqoräkt.”

Dä ma Jisas ka muvät toqortäqyia, “Ngakt bä ngu qoar na ngän doqoräkt dä va qaku ngän namat maengäkt nämät ngo. ⁶⁸ Dap ngakt bä ngu snanbät sä ngän sävät a nas dä va qaku mamär iva ngän namuvät. ⁶⁹ Dap pa mänaäng narhäkt bä rhävit di ma Ruqa aa Emga diva qat muqun dä ma Ngämuqa aa märmär iaqäkt kärak i ama qrot moe angät tarebäm.”

⁷⁰ Dä soknga rha moe rha snanbät toqortäqyia, “Bä nak nga ma Ngämuqa aa emga na nge?”

Dä qa muvät toqortäqyia, “Sa ngän damän doqoräkt.”

⁷¹ Dä rhi qoar toqortäqyia, “Saqi as pa nani a ut na agung anga enge säng aa rhäng doqor mäniekt? Nak sa ut nari mamär na ama enge nämät aa vängi maräkt.”

23

Rha Mair Nä Ma Jisas Dä Ma Pailat Aa Saqong

(23:1-2 / Mat 27:1-2 / Mak 15:1 / Jon 18:28-32)

(23:3-5 / Mat 27:11-14 / Mak 15:2-5 / Jon 18:33-38)

¹ Dä soknga iaqyäkt ama guläñgi na ama narho-erta di rha moe rha märanas bä rha artäm sä qa sage ma Pailat. ² Dä rhi nasäng iva rhit täksärhäm ga bä rhi qoar toqortäqyia, “Sa ut lu i rhak täkt ama ruqa di sa qä rhartäm sa aurha ruvek sämät ama vuirhong. Dä qat tair särha ama ruvek iva qale rhit boda ama takes bä bä ma Sisar dä qat tes nas i qa di ma Kraiss dä ama vitnaqa na qa.”

³ Dä ma Pailat ka snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nga ainge di ama Judaqäna arha vitnaqa na nge?”

Dä ma Jisas ka movät toqortäqyia, “Sa ngia märhamän doqoräkt.”

⁴ Dä ma Pailat ka märhamän särha ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama gulänği nä qa ruvek toqortäqyia, “Qop kaku ngua män bät guani vät tärhak ama ruqa.”

⁵ Sockt di rha vono bä rha märhamän ma ama qrot toqortäqyia, “Nak kat tuinirqi na ama ruvek na aa rhisu e ma Judia moe. Qa nasäng nae ma Galili näkt ka met nae bä inamuk bä äkt bä sarhe.”

Ma Jisas Ka Mair Dä Ma Herot Aa Saqong

⁶ Bä nga ma Pailat ka nari rhoqor täkt dä qä snanbät ivar iaqäkt ama ruqa di ama Galiliqa. ⁷ Bä nga ma Pailat ka räm doqoräkt i ma Jisas di qale qa vä ma Herot Antipas aa rem dä qa rhäk na qa sage ma Herot inguna vät iangärhäkt ama qunäng di sävät ma Herot e ma Jerusalem.

⁸ Bä nga ma Herot ka lu ma Jisas dä mär gem ga masirhat inguna mudu qat namu mauiu iva qä lu qa. Bä nga qa nari sävät ma Jisas dä nani a qa iva qä lu qa i qa rhualat na anga nañis ngät ama lat toqor ma.

⁹ Dä ma Herot ka snanbät sä qa na ama rhäqäp ama snanbät sockt di qop ma Jisas kaku qa movät päta qa na anga qäväläm. ¹⁰ Dä ama priskäna ama moräs na rha näkt sävät ama Skraipkäna di rhat mair e bä rhit kutmät na qa na ama enge ama qrot ngät.

¹¹ Bä ma Herot kä na aa ulaqimärharhärhäkt di rhi slava na qa mamär dä rhat tuma qa näkt

mamär dä rha monmät pät a qa na ama mär qi mamär ama boiqi ama uiu qi näkt saqi sa rha rhäk na qa sage ma Pailat. ¹² Vät iaqäkt ama qunäga dä ma Herot kä nä ma Pailat di ina ruaiom na ne mamär dap as mudu di ina iqiom na ne.

Ma Pailat Ka Rhäkne Iva Rhi Edämsäs Pät Ma Jisas

(23:13-25 / Mat 27:15-23 / Mak 15:6-15 / Jon 18:39-40)

(23:25 / Mat 27:24-26 / Mak 15:15 / Jon 19:1-16)

¹³ Ma Pailat ka mes ama priskäna ama moräs na rha dä ama tpäskinarha näkt ama ruvek ¹⁴ bä qa qoar na rha rhoqortäqyia, “Sa ngän män sä rhak ama ruqa gem ngo näkt ngäni qoar i qat tuinirqi na ama ruvek. Sokt di nga ngua snanbät sä qa da angän saqong dä qaku ngua män bät guani qärqäni i ini ngärhi sameng i ngätki na angäna rhäksärhäm sävät a qa. ¹⁵ Bä qosaqi ma Herot di qaku qa män bät guani vät a qa dä soknga qa evär däm ga sagem ut. Bä ngänät lu mamär i qaku qa mualat nä guani qärqäni iva ini ngärhi rha qa sämät ama tñäpki. ¹⁶ Bä va ma ngo i ngu vodäm ga bä va rhi vuspus ka näkt ngu rhäväkt sä qa.” ¹⁷*

¹⁸ Di nak kä guläñgi moe qia nästäm dävuuk toqortäqyia, “Sa ngän det sä iaqäkt ama ruqa nae sämät ama tñäpki. Dap pa ngi rhäväkt sä ma Barabas sagem ut!” ¹⁹ Ma Barabas di sa rha mu qa

* **23:17** Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk aa enge i qoki rhoqorne dap taerhäni rhäkt ama qängärini di qosaqi rha säm ini sae. ‘Inguna arhä muräkt di ngät tamän iva qa rhuisiska vät anga ruqa sagem da vät iangärhäkt ama tmäski at kunäng.’

va ama tpäskiarharhäng nävät ama inirqi qäarakni i sa qia märanas e ma Jerusalem näkt kosaqi nguna qa veng ama ruqa rhoqoräkt.

²⁰ Ma Pailat ka siqut ka mon bät ama ruvek arhä rhut i nani a qa iva qä rhäväkt sä ma Jisas. ²¹ Sökt di qop tit nästäm doqortäqyia, “Ngi edämsäs pät a qa mäni ama sämänanamuqa! Ngi edämsäs pät a qa!”

²² Näkt sa nga rhoqoräkt iva madäpguamek dä qä snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Va vät agiqa? Sa qa mualat na agi a lat anga vu ngät? Qop kaku ngua män bät guani säng aa rhäng iva qa rhet sämät ama tñäpki vät ini angät tpäs. Bä ma ngo iva ngu vodäm ga iväkt iva rhi vuspus ka näkt pa ngu rhäväkt sä qa.”

²³ Sökt di qop tit näs tävuk masirhat iva qoki qä edämsäs pät a qa bä dängdäng i arha enge ngä mäqäne dä mamär nä ma Pailat. ²⁴ Dä ma Pailat ka mu aa snäng iva qa rhet parhäm arhä snängaqa iva rhi edämsäs pät ma Jisas. ²⁵ Dä qa rhäväkt sä ma Barabas kâarakni i sa mudu rha rhon na qa säva ama tpäskiarharhäng inguna nävät ama inirqi qäarakni i sa qia märanas bä qa veng ama ruqa e ma Jerusalem. Iaäkt ama ruqa di qäarak i sa rha nän däm ga dap ka vodä ma Jisas parhäm arhä snängaqa sämät ama tñäpki.

Rha Edämsäs Pät Ma Jisas Mäni Ama Sämänanamuqa

(23:26-43 / Mat 27:32-44 / Mak 15:21-32 / Jon 19:16-27)

²⁶ Bä nga rhoqoräkt i rhat tet sä qa dä rha sangar ma Saimon gäarakni i qa näva ama värhäm ama mor

äm ma Sairini qarak i mai qat tet parhäm aa iska iva sae ma Jerusalem. Rha sangar a qa bä rha mu ama sämänanamuqa da aa lang näkt pa qät ta qa nasot ma Jisas.

²⁷ Ama ruvek masirhat tat tet nasot a qa rhi na ama evop i rhit nok mät arha iräski sä qa. ²⁸ Dä ma Jisas ka rhong bät a nas dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Evop nae ma Jerusalem, gale ngänit nok sä ngo dap kinak pa ngänit nok sä nas dä sa angän oes. ²⁹ Inguna ama qäväläm nga e iva äm ngä rhän iva ngäni qoar toqortäqyia, ‘Ama märmärgem sage ama evop ama rhängaräs ta qärrarhani i qaku rhit sa ama rhoes bä sävät iarhakt kärarhae i qaku rhit bon ama rhoes ti mem!’ ³⁰ Vät iomäkt ama qäväläm dä va rha rhamän sävät ama dam doqortäqyia, ‘Arpus na ngän bät urha rhäng’ dap pa rhi qoar na ama dabap toqortäqyia, ‘Ngäni ngaip ut!’ ³¹ Ngakt bä rhat tualat nä rhärhong däkt sävät ama ngämuga qarakni i ama iar qa di nak pa rha rhualat nä irhong masirhat mamär sävät kärak ama ngämuga i ama qek däm ga.”

³² Ama udiom ama ruiom ama vu iom di qosaqi rha met sä iom ivakt iva rhi veng iom in nä ma Jisas. ³³ Bä nga rhat tet bä sävät iosäkt ama ivärhäs kärqosni i rhat tes äs i ama rhomga aa uväski dä rha edämsäs pät a qa e näkt sävät kärqiom ga vuiom i ak sädä ma Jisas aa märmär dap akni säda aa sael.

³⁴ Dä ma Jisas kä qoar toqortäqyia, “Mam, ngi qyiradeng ba rha inguna qaku qunäga vät a rha sä

iangärhäkt ama lat kärangät i rhat tualat na ngät.”†
Dä ama ulaqimärharhärhäkt ta matmät na aa boi
ba ne na ama serhäm gärangätni i serhäm da nani
a ngät.

³⁵ Ama ruvek di rhat mair bä rhat lu rhoqoräkt
bä ama Judaqäna arhä narhoerta di rhat tuma qa.
Dä rhi qoar toqortäqyia, “Qa mumaiar na arhani
dap padi va qa rhumaiar nas kre i ngätki i qa di
ma Krai nage ma Ngämuqa qarakni i ma Ngämuqa
qa armeng däm ga.”

³⁶ Bä qosaqi ama ulaqimärharhärhäkt ta met
pävit bä sagem ga dä rha muma qa i rha von ga
rha arhä wain ama valak mät ki ³⁷ näkt ti qoar
na qa rhoqortäqyia, “Ngakt bä ama Judaqäna arha
vitnaqa na nge dä sa ngia rhumaiar nas.”

³⁸ Bä qosaqi rha mu ama enge qärangätni i sa
rha säm a ngät daver mä qa qärangätni i ngät
tamän doqortäqyia, “Rhak täkt di ama Judaqäna
arha vitnaqa.”

³⁹ Akni nävät kärqiomni ama vuiom i inät nar di
qa slava nä ma Jisas na ama enge ama vu ngät i qa
märhamän särhäm ga rhoqortäqyia, “Nak nga qaku
ma Krai na nge? Dä ngia rhumaiar nas dä ngia
rhumaiar un!”

⁴⁰ Di nak akni ama vuqa qa rhäkne vät kärak
na ama enge ama qrot ngät toqortäqyia, “Nak nga
qaku ngit kutdrir sävät ma Ngämuqa rhoqor täkt i

† **23:34** Dä ma Jisas kä qoar toqortäqyia, “Mam, ngi qyiradeng ba
rha inguna qaku qunäga vät a rha sä iangärhäkt ama lat kärangät i
rhat tualat na ngät.” Ma Luk ka säm dakt täkt aa abuk näkt nasot
ama qäväläm ama qot äm dä arhani ama ruvek di rha säm ma Luk
aa enge i qoki rhoqorne dap taerhom däkt ama qängärini angät
käväläm di arhani nävät a rha di sa qaku rha säm a äm sae.

ut moe ut ta ama rhäksärhäm bä rha sangäm na ut?
 41 Aiun di mamär na un däkt inguna unit ta ama ruanini vät auna lat ama vu ngät. Dap taerhak täkt ama ruqa di qaku qa mualat na anga lat anga vu ngät.” 42 Dä qä qoar nä ma Jisas toqortäqyia, “Jisas, ngakt bä nga ngi nasäng iva ngiat turäkt pä gi muräktpä m dä mamär iva ngia rhu gi snäng sävät a ngo.”

43 Dä ma Jisas ka muvät pät a qa rhoqortäqyia, “Nguat tamän särhäm nge na ama engäkki i rhäqyerhäkt diva qale nge ngi na ngo va ama ivärhäs na ama märmärgem.”

Ma Jisas Aa Tñäpki

(23:44-49 / Mat 27:45-56 / Mak 15:33-41 / Jon 19:28-30)

44 Bä nga nani äkt i mäniqunäng dä ama bängangit ngä män bät ama ivätki moe bä qale rhoqoräkt bä dängdäng bät ama däpguarhong säpbängang 45 inguna qaku ama qunäga qat nañäm. Dä ama boiqi ama mor qi qäraktni i qiat nar va ama ansäspämgi ama mor qi di qyiret mät ki näda at täväs bä samäk bä ama qävälam ama unbam. 46 Dä ma Jisas ka näs masirhat toqortäqyia, “Mam, nguat tu gu qloqaqa vä ngia rhäkt.” Bä nga qa märhamän doqor täkt näkt sa qa ñäp.

47 Bä nga ama narhoerqa bä ba ama handret na rha ama ulaqimärharhärhäkt ka lu iangärhäkt ama lat moekt dä qa ansäs sage ma Ngämuqa rhoqortäqyia, “Ngäkki mamär i rhak täkt di ama räkt ka ama ruqa dä ma Ngämuqa aa saqong.”

48 Bä nga ama ruvek moe iarhakt kärarhae i västämne na rha ivakt iva rhi lu di nga rha lu

iangärhakt ama lat sävät ma Jisas dä vräs na rha säva arha vät dap ti nän arhä brärhap mät ama iräski. ⁴⁹ Dap iarhakt moe qärrarhae i rhat dräm ma Jisas näkt sävät ama evop kärerhani i sa rha väs aa rhäng nae ma Galili di as tat mair tämuk gläius bä rhat lu rhangät täkt ama lat.

Ma Josep Ka Mas Nä Ma Jisas Aa Släqyige Mät Ama Ñäpka Aa Liqi

(23:50-56 / Mat 27:57-61 / Mak 15:42-47 / Jon 19:38-42)

⁵⁰ Qale akni ama ruqa e qärakni i rhat tes ka i ma Josep karak i qa nämät ama värhäm ma Arimatea näkt ka nämäni ama guläñgi na ama narhoerta mamär ma Sanedrin. Qa di ama mär qa ama ruqa dä ama räktka na qa dä ma Ngämuqa aa saqong ⁵¹ bä qaku qät tares pät iaqäkt ama snängaqa bä iangärhakt ama lat kărangätni i sa rha mualat na ngät sä ma Jisas. Näkt kosaqi qale qa nani ma Ngämuqa aa Muräktpäm iva ngä rhän.

⁵² Qa met bä sage ma Pailat dä qa nän ga rhä ma Jisas aa släqyige. ⁵³ Nasot dä qa rha ama släqyige samäk nämäni ama sämänanamuqa näkt ka ong bät ige na ama uiu qi ama boiqi ama ingas ki. Näkt ka mu ige mät ama ñäpka aa liqi qäraktni i sa rha rhap ma qi mäni ama qäsävit kărakt i as kaku rha mu anga ñäpka aa släqyige mät ki. ⁵⁴ Rhoqoräkt di vät ama qunäga na ama rhäkmunanaska bä sa qorhäs iva ama Sabat kä nasäng.

⁵⁵ Ama evop kärerhani i rhi nä ma Jisas ta met nae ma Galili di rha met nasot ma Josep bä rha lu ama ñäpka aa liqi näkt ta lu i qa mas na ama släqyige rhoqoräkt. ⁵⁶ Dä soknga evär däm

da bä säva arha vät dä rha rhäkmu na arhong gärqärhongni i ama mär irhong angät tamaska iva sävät ama släqyige. Näkt mae vät a rha vät ama Sabat toqor varhäm ama Muräkt i ngät tamän.

24

*Ma Jisas Ka Märanas Nämät Ama Tñäpki
(24:1-12 / Mat 28:1-10 / Mak 16:1-8 / Jon 20:1-9)*

¹ Näkt duququ vät ama narhoerqa ama qunäga säng ama tadenas toqoräkt i qorhäs iva irige sa ama qunäga dä ama evop ta rha iarhongäkt kärqärhong i sa rha rhäkmu nä irhong i ama mär irhong angät tamaska näkt ta met sä irhong iva sämät ama liqi qäraktni i sa rha mas nä ma Jisas mät ki. ² Dä rha män bät ama dulige qärqigeni i sa aung ga egaeng ige nämät ka liqi qärqige i manaia dä sa rha väsdät nä ige mät ki ³ näkt nga rhoqoräkt i rha mon savuk sämät ka liqi dä qaku rha män bät ma Engeska ma Jisas aa släqyige.

⁴ Bä nga rhoqoräkt i rhat tu arhä snäng masirhat sävät tom däkt ama qäväläm dä väs da ama ruiom masägos bä inät mair e gem da näkt ain boi di qalialae vät a ngät bä ngi qoar qre bañämbañäm mät ama iauska. ⁵ Dä qa evop ta an da arhä väs samäk sävät ivät mät ama tlenga dä nak kä gamuiom ini qoar na rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ngänit ñäm nani ama ngätdäqämga mänguräp ama ñäpta? ⁶ Qa di qaku a qa rhe. Nak sa qa märanas! Nga qunäga vät a ngän sa aa enge iangärhäkt kärangät i qa märhamän särhäm ngän na ngät toqoräkt i as kale qa gem ngän e ma Galili?” Qat tamän doqortäqyia, ⁷ “Ma Ruqa aa Emga diva

rhi vodäm ga säva ama vu rha ama ruvek arhä rhäkt bä va rhi edämsäs pät a qa näkt pa nasot ama dävaung na qa ama qunäga dä va saqi qa rhäranas nämät ama tñäpki.”⁸ Dä soknga vuk pät a rha na aa enge.

⁹ Bä nga evär däm da nämät ama liqi dä rha sameng sävät tärhong däkt moekt bä ba ama ngärhäqyisem da sägäk na rha ma Jisas aa mudäsaqongda näkt sävät arhani ama ruvek moe.

¹⁰ Iarhakt moekt ama evop kärarhae i rha sameng nä rhom däkt bä ba ama ngangda rhi na arhani ama ruvek di ma Maria näva ama värhäm ama gaini na äm ma Makdala näkt ma Joana näkt ma Maria ma Jems aa nanäk näkt sävät arhani kärarhani i rhi na rha. ¹¹ Sökt di qop kaku rhat nanakt na ama evop inguna ama evop arha enge bä ba rha di gem da di ngäkt kre i ama enge mavängam.

¹² Sökt di qoki as ma Pita di qa märanas bä qa ang masirhat sämät ama ñäpka aa liqi bä qa angär sämät ka liqi dä qa lu ama boiqi i qali qi rhämuk sä nas dä saqi evär däm ga dap kat tu aa snäng sävät iangärhäkt ama lat kärangätni i sa ngä märanas toqoräkt.

*Ama Tmerhäs Sae Ma Emeus
(24:13-35 / Mak 16:12-13)*

¹³ Dap toqoräkt pät iaqäkt ama qunäga di aiomni ama rhisuiom nävät a rha di in det sämät aomni ama värhäm gärqomni i rhat tes äm i ma Emeus näkt iomäkt ama värhäm di ngäkt kre ama ngärhäqyisem na ama kilomitaqäna nae ma Jerusalem sae sämät äm. ¹⁴ In det dä in damän särhäm ne sävät iarhongäkt moekt kärqärhong i sa irhong ngä

māranas e ma Jerusalem. ¹⁵ Bā nga rhoqoräkt i in damän särhäm ne dap ini veng ne sä iarhongäkt dä ma Jisas maräkt ka met pävit bā qat tet kä na iom ¹⁶ sokt di sa rha väs na ama bāngagi mät ain saqong bā qaku in dräm a qa.

¹⁷ Dä qa snanbät sä iom doqortäqyia, “In det dap ini veng ne sa agiqa?”

Dä in mair dap mänadin däm iom dap inät nañäm na ama iräski. ¹⁸ Dä akni nävät a iom gäarakni i rhat tes ka i ma Kliopas kä snanbät sä qa rhoqortäqyia, “Nak kop nga ainge di sokt nge ama nañiska na nge sae ma Jerusalem bā äkt i qaku ngiat dräm nä iarhongäkt kärqärhong i sa irhong ngä māranas bät tangät täkt ama qunäng?”

¹⁹ Dä ma Jisas ka snanbät toqortäqyia, “Agirhong iarhongäkt?”

Dä in muvät toqortäqyia, “Sävät ma Jisas nae ma Nasaret. Qa di ma Ngämuqa aa vämginaqa näkt täqäp ka na ama qrot säda aa enge angärha ron bā säda aa lat angärha ron dä ma Ngämuqa aa saqong dä säda ama ruvek moe arhä saqong. ²⁰ Ama priskäna ama moräs na rha rhi na ama narhoerta rha vodäm ga ivakt iva rhi sangäm na qa sämät ama tñäpki bā rha edämsäs pät a qa ²¹ sokt di ut tu ut snäng i qa di nak kärak iaqäkt iva qä rhäksasot ma Israel. Sokt di nga rhoqoräkt i iarhongäkt ngä māranas bā sarhäkt di sa ama dävaung na qa ama qunäga rhak täkt.

²² “Näkt aomni sae sävät tangät täkt angärha rhäng gärqomni i qräk mät ut nävät a äm di nga aurha evop ta rhäqasäp mai vät duququs iva sämät ama liqi ²³ bā nga qaku rha män bät aa släqyige

dä rha män bä rha qoar na ut i sa rha lu ama ñämñämgi sävät ama enseliom bä ama enseliom in goar i ama ngätdäqäm ga. ²⁴ Dä soknga arhani aurha ruavek ta met bä sämät ka liqi dä rha lu iarhongäkt moekt i rhoqor varhäm ama evop arha enge qarängätni i sa rha märhamän bät a ngät sokt di qaku rha lu ma Jisas aa släqyige e.”

²⁵ Dä qa qoar na iom doqortäqyia, “Nak ama däädända na ngän dä qaku ngänit lir ngänät nanakt na ama enge nage ma Ngämuqa aa vämginarha. ²⁶ Gusna i ma Kraisa diva as ka er qä rha rhärhong däkt angät märänga näkt sa nasot dä va qa rhon säda ama usäpki arha ron bä qä rha ama murhämeska nage ma Ngämuqa?” ²⁷ Dä ma Jisas kät täväktsäs bä ba iom na ama enge sävät a nas kärängätni i mudu ma Moses bä sävät ma Ngämuqa aa vämginarha moe rha säm a ngät.

²⁸ Bä nga rhat tet bä sa glaqot nä iomäkt ama värhäm gärqomni i rhat tet iva sae dä ma Jisas di qop kat tet iva qa rhet nä iomäkt ama värhäm. ²⁹ Dä soknga init sangar na qa i ini qoaräs na qa rhoqortäqyia, “Qale nge gem un i sa qaku anga mor qa anga qunäga dap sa qorhäs iva bängagi.” Dä qa met iva qale qa gem iom.

³⁰ Bä nga qa muqun bät ama laiqa aa rhäkt kä na iom dä qa rha ama bret bä qa mes pät ama modämne näkt ka von mät ka näkt ka von iom. ³¹ Dä qunäga mät in saqong bä in räm a qa dä soknga qäbäs na qa nädä in saqong. ³² Dä ini snanbät sagem ne rhoqortäqyia, “Nga rhäqyerhäkt di nak kaku ngiat nari ama märmärgem dä gia ron barhäm ama iska rhoqoräkt i qät täväktsäs bä ba un nä ma Ngämuqa aa enge?”

³³ Dä qop in märanas äkt bä evär däm iom sae ma Jerusalem. Bä in män bät ama mudäsaqongda ama ngärhäqyisem da sägäk na rha näkt sävät arhani qärrarhani i mäqi rhit päs ma Jisas aa rhäng gärrarhae i västämne na rha ³⁴ dap tat tamän doqortäqyia, “Ngätki mamär, ma Engeska sa qa märanas bä qa män ge ma Saimon.” ³⁵ Dä in märhamän särhäm da mamär sävät ama lat iangärhäkt kärangät i sa ngä märanas toqoräkt i rhat tet parhäm ama iska. Bä sävät ma Jisas i in dräm a qa di rhoqoräkt i qa von mät ama bret.

Väs Dä Ma Jisas Ge Aa Mudäsaqongda

(24:36-49 / Mat 28:16-20 / Mak 16:14-18 / Jon 20:19-23 / Lat 1:6-8)

³⁶ Bä as nga in damän särhäm da rhoqor täkt dap kinak päs dä ma Engeska bä qa mair gem da dä qä goar na rha rhoqortäqyia, “Ama bulap sagem ngän.”

³⁷ Dä rhäqäp ta na ama tlenge inguna rhat tu arhä snäng i rhat lu ama rhomga.

³⁸ Di nak kä snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Mäniekt bä ngänit len dä mäniekt bä qaku ngänät nanakt? ³⁹ Ngäni lu ngua rhäqyiglem dä gua qäriglem i nak koki ngätki i ma Jisas na ngo. Ngäni rhäk pät a ngo ivakt iva ngäni räm inguna ama gloqaqa di qaku aa anga släqyige dä anga släp toqor ngo i aingo di gu släqyige dä ama släp nga e väm ngo.”

⁴⁰ Qa goar na rha rhoqor täkt näkt ka qur a rha rha aa rhäqyiglem dä aa qäriglem. ⁴¹ Dä qoki as kaku rhat nanakt mamär inguna rhäqäp ta na ama märmärgem dä rhat tu arhä snäng masirhat dä qa

snanbät sä rha rhoqortäqyia, “Nga qaku guani rhe iva ngua äs?” ⁴² Dä rha von ga rha ama qäväläm nämäni ama rhinämga ama mang ga ⁴³ bä qa rha läm bä qa mä s äm da arhä saqong.

⁴⁴ Dä qä qoar na rha rhoqortäqyia, “Qre rhoqoräkt i as kale ngo gem ngän dä ngua märhamän särhäm ngän nä rhangät täkt ama enge i iarhongäkt moe qärqärhong i sa rha säm irhong sävät a ngo vä ma Ngämuqa aa Muräkt nage ma Moses bä nage ma Ngämuqa aa vämginarha bä sävät ama Abuk na ama Mabu diva irhong ngä rhu angät släqyige vät a nas.”

⁴⁵ Dä soknga qa muqunäga mät arhä mädräm ivakt iva qunäga vät a rha sä ma Ngämuqa aa enge. ⁴⁶ Näkt ka qoar na rha rhoqortäqyia, “Ma Ngämuqa aa enge di ngät tamän doqortäqyia, ‘Ma Kraiss diva rhi veng ga näkt pa qa rhäranas nämät ama tñäpki vät ama dävaung na qa ama qunäga ⁴⁷ näkt pa rhi sameng nävät aa ngärhipki iva ama ruvek diva rhi näpgoer na nas dä va ma Ngämuqa qä qyiradeng na arha vuirhong. Va rhi sameng bät ama ruvek pät ama ivätki moe mänasäng nae ma Jerusalem.’ ⁴⁸ Bä va aingän diva ngäni sameng sävät tangät täkt ama lat kärangätäni i sa ngän lu ngät. ⁴⁹ Va ngu rhäk na ama Qloqaqa ama Qumärqumärqa bä ba ngän gäarakni i sa mudu ma Ngämuqa qa märhamän na ama enge na ama mumänaris ba ngän sokt diva qale ngän de ma Jerusalem bä dängdäng iva ngäni rha ama grot na rhävuk.”

*Ma Jisas Ka An Dävit Säva Usäp
(24:50-53 / Mak 16:19-20 / Lat 1:9-11)*

⁵⁰ Bä nga qa artäm sä rha nae bä sae ma Betani dä qa sek aa rhäkt bä qa modämne na rha. ⁵¹ Bä nga qat dodämne na rha dä qat tet daqule rha bä qa an dävit sa rhävono. ⁵² Dä soknga rha ansäs sagem ga näkt evär däm da sae ma Jerusalem sa ama märmärgem ama mor ngät. ⁵³ Näkt pasägos dä qale rha va ama ansäspämgi ama mor qi bä rhi nänäs sage ma Ngämuqa.

Ama Iaräs Na Ngät Ama Rharesbane
The New Testament in the Ura Language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Ura long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ura

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 21 Feb 2024

2899d6f1-45c9-5492-bd93-58312ca32319